

บทบาทและแนวทางการพัฒนางานด้านเวชศาสตร์ทางทะเล
ของประเทศไทยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ
พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐

โดย

นาวาเอก ณีฐ อิศรางกูร ณ อยุธยา
แพทย์ผู้ชำนาญการ กองบังคับการ กรมแพทย์ทหารเรือ
กองทัพเรือ

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๑
ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๑ พุทธศักราช ๒๕๖๑-๒๕๖๒

หนังสือรับรอง

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ได้อนุมัติให้เอกสารวิจัย เรื่อง “บทบาทและแนวทางการพัฒนางานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทย ที่สอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐” ลักษณะวิชาสังคมจิตวิทยา ของ นาวาเอก ธีร อิศรางกูร ณ อยุธยา เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๑ ประจำปี การศึกษา ๒๕๖๑ พุทธศักราช ๒๕๖๑ - ๒๕๖๒

พลโท

(ขจรฤทธิ์ นิลกำแหง)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

บทคัดย่อ

เรื่อง บทบาทและแนวทางการพัฒนางานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทย ที่
สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐

ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา

ผู้วิจัย นาวาเอก ธีร อิศรางกูร ณ อยุธยา

หลักสูตรรพอ. รุ่นที่ ๖๑

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ศึกษาและวิเคราะห์กระบวนการในการกำหนดบทบาทและแนวทางการพัฒนางานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทย ๒) เพื่อศึกษาปัญหาและสาเหตุของงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทย ๓) เพื่อเสนอแนะบทบาทและแนวทางการพัฒนางานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐ เก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิด้วยการสัมภาษณ์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญในงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเล จำนวน ๖ คน และเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และศึกษาจากองค์กรทั้งในประเทศและต่างประเทศที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best practice) วิเคราะห์ข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสังเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยมีดังนี้

๑. กระบวนการในการกำหนดบทบาทและแนวทางการพัฒนางานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐ เป็นกระบวนการสังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องร่วมกับการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการและด้านเวชศาสตร์ทางทะเล

๒. ปัญหาและสาเหตุของงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทย คือ ปัญหาด้านการขาดระบบบริการทางการแพทย์ทางทะเล การขาดโครงสร้างองค์กร และโครงสร้างพื้นฐานที่ชัดเจน ประกอบด้วย ๑) ด้านองค์ความรู้ ๒) ด้านทรัพยากร ๓) ด้านเทคโนโลยี และ ๔) ด้านแผนการดำเนินงาน

๓. บทบาทของงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเล ประกอบด้วย ๑) วางแผน อำนวยการ ประสานงาน กำกับติดตาม และสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ๒) กำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ ๓) วางแผน พัฒนา และดำเนินการด้านการรับแจ้งเหตุและส่งกลับ บริการทางการแพทย์ การศึกษาวิจัยด้านเวชศาสตร์ทางทะเล และเป็นศูนย์ข้อมูล ๔) สร้างเครือข่ายและประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ๕) วางแผน พัฒนา และดำเนินการใช้เทคโนโลยีที่ส่งเสริมงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลแนวทางการพัฒนาประกอบด้วย ๑) จัดตั้งหน่วยงานหรือสถาบันด้านเวชศาสตร์ทางทะเลในระดับประเทศในลักษณะการเป็นหุ้นส่วนเชิงยุทธศาสตร์ (strategic partnership) ๒) พันธกิจประกอบด้วย การบริการทางการแพทย์ การศึกษาวิจัย การแจ้งเหตุและการส่งกลับ รวบรวมข้อมูลและจัดทำฐานข้อมูล ๓) สร้างเครือข่ายระหว่างประเทศในงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเล

ข้อเสนอแนะในการนำผลไปใช้คือควรมีการจัดตั้งสถาบันเวชศาสตร์ทางทะเลโดยเป็นหน่วยงานระดับชาติ ทำงานในลักษณะ strategic partnership ดำเนินการโดยกรมแพทย์ทหารเรือร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องตามพระราชบัญญัติผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล

Abstract

เรื่อง Roles and development in maritime medicine service in Thailand according to National Strategies between 2018 - 2037

Field Social-Psychology

Name Captain Nat Isarankuranaayuthaya RTN **Course** NDCClass 61

This research is a qualitative research. The objectives of the research are 1) To study and analyze the process of defining the role and course of developing maritime medicine in Thailand. 2) To study the obstacles of maritime medicine service in Thailand. 3) To suggest the role and development in maritime medicine according to the National Strategies between 2018 - 2037. The primary data were collected by interviewing 6 experts in maritime medicine. The secondary data were collected from associated document and lessons from national and international organization with best practice. All of the collected data were analyzed with content analysis method. These are the results.

1. The process of defining the role and development in maritime medicine according to the National Strategies between 2018 - 2037 is the synthesis of documents associated with the interview of the experts in maritime medicine.

2. The obstacles of maritime medicine service are from the lack of organised system in medical service at sea, unstable structure of the organization and the lack of definite fundamental structures including 1.) knowledge 2.) resource 3.) technology and 4.) operation planning, respectively.

3. The roles of maritime medicine service are including 1) Planning, directing, coordination, surveillance, and supporting associated governmental units 2) Determine policy and strategy 3) Development planning in telemedicine, education, research, and data center in maritime medicine 4) Network building and cooperation between government and private sectors 5) Planning, development, and conduct technology to support maritime medicine service.

The ways to developing maritime medicine service consist of 1) Establish the national institutes of maritime medicine and operate in term of strategic partnership 2) The missions include medical service, education, research, telemedicine and data collection with digital technology 3) Being a postmodern organization by building national maritime medicine network.

Recommendation for the result application is the national maritime medicine institute should be established in the form of strategic partnership, operating by naval

medical department, co-operating with government and private sectors that associated with the Maritime National Interest Act.

Abstract

เรื่อง Roles and development in maritime medicine service in Thailand according to National Strategies between 2018 - 2037

Field Social-Psychology

Name Captain Nat Isarankuranaayuthaya RTN **Course** NDC **Class** 61

This research is a qualitative research. The objectives of the research are 1) To study and analyze the process of defining the role and course of developing maritime medicine in Thailand. 2) To study the obstacles of maritime medicine service in Thailand. 3) To suggest the role and development in maritime medicine according to the National Strategies between 2018 - 2037. The primary data were collected by interviewing 6 experts in maritime medicine. The secondary data were collected from associated document and lessons from national and international organization with best practice. All of the collected data were analyzed with content analysis method. These are the results.

1. The process of defining the role and development in maritime medicine according to the National Strategies between 2018 - 2037 is the synthesis of documents associated with the interview of the experts in maritime medicine.

2. The obstacles of maritime medicine service are from the lack of organised system in medical service at sea, unstable structure of the organization and the lack of definite fundamental structures including 1.) knowledge 2.) resource 3.) technology and 4.) operation planning, respectively.

3. The roles of maritime medicine service are including 1) Planning, directing, coordination, surveillance, and supporting associated governmental units 2) Determine policy and strategy 3) Development planning in telemedicine, education, research, and data center in maritime medicine 4) Network building and cooperation between government and private sectors 5) Planning, development, and conduct technology to support maritime medicine service.

The ways to developing maritime medicine service consist of 1) Establish the national institutes of maritime medicine and operate in term of strategic partnership 2) The missions include medical service, education, research, telemedicine and data collection with digital technology 3) Being a postmodern organization by building national maritime medicine network.

Recommendation for the result application is the national maritime medicine institute should be established in the form of strategic partnership, operating by naval

medical department, co-operating with government and private sectors that associated with the Maritime National Interest Act.

คำนำ

วิสัยทัศน์ประเทศไทยตามยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐ คือ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อสนองต่อผลประโยชน์แห่งชาติ โดยด้านความมั่นคง หมายถึง การมีความมั่นคงปลอดภัยจากภัยและการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศในทุกระดับ ทั้งระดับประเทศ สังคม ชุมชน ครอบครัว และปัจเจกบุคคล และมีความมั่นคงในทุกมิติ ทั้งมิติทางการทหาร เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการเมือง ในปัจจุบันมีการจัดตั้งศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) ตาม พรบ.การรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเลบทบาทหน้าที่ในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการช่วยเหลือประชาชนและผู้ประสบภัยทางทะเล ได้แก่ การรักษาความปลอดภัยทางน้ำในทะเล และการช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยพิบัติต่าง ๆ ในทะเล งานเวชศาสตร์ทางทะเล (Maritime Medicine) จึงเป็นงานที่สำคัญอย่างยิ่งทั้งทางตรงและทางอ้อม ในการร่วมสนับสนุนการดำเนินงานตามพันธกิจอื่นในการรักษาความมั่นคงและการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล การช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม Humanitarian assistance and disaster relief (HADR) การช่วยเหลือผู้ประสบภัยทางทะเล การช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติและอุบัติเหตุ เช่น พายุ สึนามิ (Tsunami) คลื่นพายุซัดฝั่ง (Storm Surge) อุทกภัย วาตภัย และแผ่นดินถล่ม ตลอดจนการดูแลสุขภาพของทหารเรือและประชาชนบริเวณชายฝั่งทะเลและพื้นที่ใกล้เคียง จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีแผนรองรับการเตรียมความพร้อมอย่างเป็นระบบ และทัน่วงที รวมทั้งการร่วมปฏิบัติงานด้านการแพทย์ในเรือและเรือดำน้ำทั้งในภาวะปกติ และภาวะสถานการณ์ไม่ปกติอื่น ๆ

เวชศาสตร์ทางทะเล (Maritime Medicine) เป็นศาสตร์ที่ครอบคลุมถึงการดูแลภาวะทางสุขภาพของกิจกรรมทางทะเลในภาพรวมทั้งหมด เช่น กฎหมายทางทะเล งานพาณิชย์นาวี การขนส่งสินค้าทางทะเล งานนอกชายฝั่งและแท่นขุดเจาะ การเดินทางและท่องเที่ยวทางทะเล เรือสำคัญ งานค้นหา ช่วยเหลือและการประสานการส่งกลับ อุบัติภัยหมู่ทางทะเล การกีฬาทางน้ำ กิจกรรมการดำน้ำ และรวมถึงกิจกรรมการแพทย์ของกองทัพเรือและเรือดำน้ำ ซึ่งมีขอบเขตงานที่เกี่ยวข้อง ๕ ด้าน ได้แก่ ๑) อาชีวเวชศาสตร์ (Occupational medicine) ซึ่งเป็นสาขาที่มีบทบาทสำคัญที่สุดของงานเวชศาสตร์ทางทะเล โดยดูแลด้านการทำงานในด้านที่เกี่ยวข้องกับบริบททางทะเล ลักษณะจำเพาะของการดำรงชีวิตสภาวะทำงานปกติและสภาวะการทำงานที่ไม่ปกติ การประเมินความเสี่ยงก่อน ระหว่าง และหลังการทำงาน การกำหนดมาตรฐานสุขภาพทางทะเล ๒) เวชศาสตร์ฉุกเฉิน (Emergency medicine) ๓) เวชศาสตร์ใต้น้ำและความดันบรรยากาศสูง (Underwater and hyperbaric medicine) ๔) เวชศาสตร์การบิน (Aviation medicine) และ ๕) นาวิกเวชกิจ (Naval medicine)งานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลที่สอดคล้องกับกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐ ซึ่งจะ

มีความสลับซับซ้อนเพิ่มขึ้นตามวิวัฒนาการของเทคโนโลยี และการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติ ภารกิจในงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลจึงเป็นสิ่งท้าทาย การศึกษาเพื่อพัฒนาบทบาทและแนวทางการพัฒนางานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐ จะทำให้ได้องค์ความรู้ด้านเวชศาสตร์ทางทะเลเพื่อสนับสนุนการรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบทบาทและแนวทางของงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลร่วมกับการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้ได้บทบาทและแนวทางของงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐ ซึ่งเป็นแนวทางในระยะ ๕ ปีแรกที่ตรงกับกรอบการดำเนินงานเร่งด่วนในแผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (Flag Ship) การนำเสนอเป็นทางเลือกหนึ่งที่เป็นข้อเสนอเพื่อพิจารณาในการดำเนินงาน หากมีข้อผิดพลาดประการใด ผู้วิจัยขอน้อมรับและพร้อมที่จะแก้ไขและขออภัยมา ณ โอกาสนี้

นาวาเอก

(ณัฐอิศรางกูร ณ อยุธยา)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๑

ผู้วิจัย

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัย เรื่อง บทบาทและแนวทางการพัฒนางานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทย ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐ สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยความกรุณาจาก พลโท อภิชาติ ชามาตย์ นาวาอากาศเอกหญิง คณินิจ อนุโรจน์ อาจารย์ที่ปรึกษาเอกสารวิจัยส่วนบุคคล ลักษณะวิชาสังคมจิตวิทยา ที่ให้คำปรึกษาแนะนำและให้ข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ พลเรือเอก จุมพล ลุมพิกานนท์ พลเรือโท สุรียา ณ นครพลเรือโท คณิน ชุมวรฐายี นาวาเอก ธนชวัฒน์ ชัยกุล นาวาเอก เสฏฐศิริ แสงสุวรรณนาวาตรีหญิง แจ่มจันทร์ จันทร์แจ่ม ท่านผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนางานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลซึ่งเป็นข้อมูลที่สำคัญยิ่ง และขอขอบพระคุณคณาจารย์วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรและอาจารย์พิเศษทุกท่าน ที่ได้ถ่ายทอดวิชาความรู้ที่สามารถทำให้การวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี และขอขอบคุณ นาวาตรีหญิงหทัย อาจปฐ ที่ช่วยเหลือในด้านระเบียบวิธีวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย

สุดท้ายนี้ คุณค่าและประโยชน์ที่พึงมีจากเอกสารวิจัยส่วนบุคคลฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแต่ บิดา มารดา ผู้ให้กำเนิด ผู้วางรากฐานชีวิตและพื้นฐานความคิดอันทรงคุณค่า คณาจารย์ ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ตลอดจนผู้มีพระคุณท่านอื่น ๆ ที่มีส่วนสนับสนุนช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยสามารถประสบความสำเร็จในการศึกษา

นาวาเอก

(ณัฐอิศรางกูร ณ อยุธยา)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๑

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อไทย	ก
Abstract	ข
คำนำ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญแผนภาพ	ณ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
ขอบเขตของการวิจัย	๔
วิธีดำเนินการวิจัย	๕
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๖
คำจำกัดความ	๗
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๘
ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับเวชศาสตร์ทางทะเลและยุทธศาสตร์ชาติ	๘
กระบวนการในการกำหนดบทบาทและพัฒนาแนวทางการพัฒนางาน	
ด้านเวชศาสตร์ทางทะเล	๒๐
เอกสารบทบาท และแนวทางการดำเนินงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเล	
ของไทยและต่างประเทศที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดี (Best practice)	๒๕
งานวิจัยที่เกี่ยวกับการกำหนดบทบาทและพัฒนางานด้านเวชศาสตร์ทางทะเล	
และรูปแบบการพัฒนางาน/ ระบบ/ รูปแบบที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์	๓๐
สรุป	๓๑
กรอบแนวคิดในการวิจัย	๓๒
บทที่ ๓ บทบาทงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทย	๓๔
ปัญหาและสาเหตุสำคัญของงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทย	๓๔

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของ ประเทศไทยและต่างประเทศที่มีการดำเนินงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเล	๓๔
การสังเคราะห์บทบาทงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทย	๔๕
สรุป	๔๗
บทที่ ๔ แนวทางการพัฒนางานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทย	๔๘
การวิเคราะห์เปรียบเทียบการพัฒนางานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทย และต่างประเทศที่มีการดำเนินงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเล	๔๘
ผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทยและ กองทัพเรือ	๔๙
ผลการสังเคราะห์เนื้อหาจากการสังเคราะห์เอกสารและผลการสัมภาษณ์	๕๓
สรุป	๕๘
บทที่ ๕ สรุป และข้อเสนอแนะ	๕๙
สรุป	๕๙
ข้อเสนอแนะ	๖๐
บรรณานุกรม	๖๓
ประวัติย่อผู้วิจัย	๖๕

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๓-๑ การวิเคราะห์บทบาททางด้านวิทยาศาสตร์ทางทะเลตามยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐ และประเด็นเร่งด่วน ๕ ปีแรก	๔๖
๔-๑ การวิเคราะห์เปรียบเทียบการพัฒนางานด้านวิทยาศาสตร์ทางทะเล ของประเทศไทยและต่างประเทศที่มีการดำเนินงานด้านวิทยาศาสตร์ทางทะเล	๔๘
๔-๒ แนวทางปฏิบัติในการพัฒนางานด้านวิทยาศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทย	๕๕
๔-๓ รายละเอียด DP กิจกรรม และหน่วยรับผิดชอบ	๕๖

สารบัญแนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๒-๑	โครงสร้างองค์กร BUMED	๒๕
๒-๒	โครงสร้างองค์กร BSO-18	๒๖
๒-๓	โครงสร้างองค์กร MHS with DHA	๒๖
๒-๔	โครงสร้างองค์กร MHS Governance	๒๗
๒-๕	โครงสร้างองค์กรศูนย์เวชศาสตร์ทางทะเลแห่งนอร์เวย์	๒๙
๒-๖	โครงสร้างองค์กรศูนย์เวชศาสตร์ทางทะเลประเทศออสเตรเลีย	๓๐
๒-๗	กรอบแนวคิดของการวิจัย	๓๓
๓-๑	ระบบสาธารณสุขทางทะเล	๓๗
๓-๒	ระบบสาธารณสุขทางทะเล (Maritime Public Health System)	๓๘
๓-๓	โครงสร้างองค์กร BUMED	๔๓
๔-๑	โครงสร้างสถาบันเวชศาสตร์ทางทะเลแห่งประเทศไทย	๕๔
๔-๒	Maritime Medicine Approach	๕๖

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วิสัยทัศน์ประเทศไทยตามยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐ คือ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อสนองต่อผลประโยชน์แห่งชาติ โดยด้านความมั่นคง หมายถึง การมีความมั่นคงปลอดภัยจากภัยและการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศในทุกระดับ ทั้งระดับประเทศ สังคม ชุมชน ครัวเรือน และปัจเจกบุคคล และมีความมั่นคงในทุกมิติ ทั้งมิติทางการทหาร เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการเมือง

ความมั่นคงในมิติทางการทหาร มุ่งเน้นความพร้อมของกองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคง และการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคง ซึ่งในประเด็นยุทธศาสตร์ประกอบด้วย ๑) การรักษาความสงบภายในประเทศ ๒) การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง ๓) การพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ ๔) การบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและนานาชาติ รวมถึงองค์กรภาครัฐและที่มิใช่ภาครัฐ และ ๕) การพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม

ประเทศไทยเป็นพื้นที่สำคัญในการเชื่อมโยงเส้นทางระบบคมนาคมการขนส่งและโลจิสติกส์ เนื่องจากมีอาณาเขตทางทะเลของประเทศทั้งด้านฝั่งตะวันตกติดทะเลอันดามันและด้านฝั่งตะวันออกติดทะเลอ่าวไทย ซึ่งมีพื้นที่เขตทางทะเลประมาณ ๓๒๐,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร และมีความยาวชายฝั่งทะเลประมาณ ๓,๐๑๐ กิโลเมตร ซึ่งได้แก่ ด้านชายฝั่งทะเลอ่าวไทยมีความยาว ๑,๙๗๒.๕ กิโลเมตร และด้านชายฝั่งทะเลอันดามันมีความยาว ๑,๐๓๗.๕ กิโลเมตร ซึ่งมีทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลที่มีปริมาณและมีความอุดมสมบูรณ์มากเป็นอันดับต้น ๆ ภายในภูมิภาค จากการประเมินยุทธศาสตร์ ๑๐ ปีของกองทัพเรือ พบว่า ผลประโยชน์ทางทะเลของประเทศไทยมีไม่ต่ำกว่า ๙๑,๖๖๐.๒๘ ล้านบาทต่อปี โดยมีกิจกรรมการขนส่งสินค้าทางทะเลจะเป็นกิจกรรมที่มีความมากเป็นอันดับต้น ๆ และผลประโยชน์ทางทะเลของประเทศไทยก็มีแนวโน้มมูลค่าเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี ปัญหาความมั่นคงทางทะเลของประเทศไทย ประกอบด้วยปัญหาภัยคุกคามและอาชญากรรมข้ามชาติ ปัญหาที่

เกี่ยวข้องกับทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และปัญหาการบริหารจัดการของรัฐในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

จากสถิติพบว่า การเสียชีวิตที่เกี่ยวข้องจากการทำงาน (work-related mortality) ในงานดานประมง ในหลายประเทศสูงกว่าการทำงานอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกันกับทะเล เช่น เดนมาร์กพบการเสียชีวิตสูงกว่าการทำงานในฝั่ง ๒๕-๓๐ เท่า สหรัฐอเมริกาพบการเสียชีวิตสูงกว่าคนทำงานขับรถบรรทุก ๘ เท่า ตำรวจ ๑๖ เท่า และสูงกว่าแรงงานปกติในประเทศถึง ๔๐ เท่า การเดินเรือ (seafaring) จึงเป็นหนึ่งในงานที่มีอันตรายสูง ด้วยเหตุที่ผู้ทำงานต้องประสบกับสิ่งแวดล้อมที่รุนแรงและมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และการแพทย์เข้าไปไม่ถึงอย่างจำกัด นอกจากนี้การพัฒนาดานการเดินเรือและอุตสาหกรรมทางทะเลเป็นสาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาการบาดเจ็บและเจ็บป่วยทางทะเลมีความรุนแรง (ธนวัฒน์ ศุภนิตยานนท์ และธนวัฒน์ ชัยกุล, ๒๕๕๗)

ในปัจจุบันมีการจัดตั้งศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) ตาม พรบ.การรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล มีฐานะเป็นส่วนราชการรูปแบบเฉพาะ สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี มีอำนาจหน้าที่และรับผิดชอบเกี่ยวกับการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล มีอำนาจหน้าที่ได้แก่ ๑) วางแผนอำนวยการ ประสานงาน สั่งการและสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ๒) ติดตาม ตรวจสอบและประเมินแนวโน้มของสถานการณ์ที่อาจก่อให้เกิดภัยคุกคามต่อผลประโยชน์ของชาติทางทะเล และรายงานคณะกรรมการบริหาร ศรชล. คณะกรรมการและคณะรัฐมนตรีตามลำดับเพื่อพิจารณาต่อไป ๓) เสนอแผนและแนวทางในการปฏิบัติงานและดำเนินการตามนโยบาย ยุทธศาสตร์ หรือแผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลต่อคณะกรรมการบริหาร ศรชล. คณะกรรมการและคณะรัฐมนตรีตามลำดับเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ ๔) เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนตระหนักรู้ในความสำคัญของผลประโยชน์ของชาติทางทะเล สิทธิอธิปไตย เขตอำนาจ และสิทธิในการแสวงงประโยชน์จากทรัพยากรในเขตทางทะเลพื้นที่ต่าง ๆ และหน้าที่ที่ต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์ของชาติทางทะเล รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และ ๕) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของ ศรชล. หรือตามที่คณะกรรมการหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย โดยมีเสนาธิการทหารเรือเป็นเลขาธิการ ศรชล. และมีคณะกรรมการบริหารศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ประกอบด้วยผู้บัญชาการทหารเรือเป็นประธานกรรมการ และมีผู้บริหารของหน่วยราชการอื่นเป็นคณะกรรมการ และให้มีการจัดตั้งศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลภาคและจังหวัดขึ้น เรียกว่า “ศรชล.ภาค” และ “ศรชล.จังหวัด” โดยมีการกำหนดพันธกิจทั้งในภาวะปกติและภาวะไม่ปกติ ทั้งนี้ตาม พรบ.การรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล ยังไม่ได้มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ และแนวทางในการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไว้อย่างชัดเจน จะต้องมีการจัดทำแผนการทำงานและกำหนดบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

เพิ่มเติม โดยปัจจุบันมี (ร่าง) โครงสร้าง/ องค์ประกอบและอำนาจหน้าที่องค์กรระดับต่าง ๆ ของศูนย์
 อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

บทบาทหน้าที่ในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการ
 ช่วยเหลือประชาชนและผู้ประสบภัยทางทะเล ได้แก่ การรักษาความปลอดภัยทางน้ำในทะเล และ
 การช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยพิบัติต่าง ๆ ในทะเล งานเวชศาสตร์ทางทะเล (Maritime
 Medicine) จึงเป็นงานที่สำคัญอย่างยิ่งทั้งทางตรงและทางอ้อมในการร่วมสนับสนุนการดำเนินงาน
 ตามพันธกิจอื่นในการรักษาความมั่นคงและการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล การช่วยเหลือ
 ด้านมนุษยธรรม Humanitarian assistance and disaster relief (HADR) การช่วยเหลือผู้ประสบภัยทาง
 ทะเล การช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติและอุบัติเหตุ เช่น พายุ สึนามิ (Tsunami) คลื่นพายุซัดฝั่ง
 (Storm Surge) อุทกภัย วาตภัย และแผ่นดินถล่ม ตลอดจนการดูแลสุขภาพของทหารเรือและ
 ประชาชนบริเวณชายฝั่งทะเลและพื้นที่ใกล้เคียง จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีแผนรองรับ การเตรียม
 ความพร้อมอย่างเป็นระบบ และทันที่รวมทั้งการร่วมปฏิบัติงานด้านการแพทย์ในเรือและเรือดำ
 น้ำทั้งในภาวะปกติ และภาวะสถานการณ์ไม่ปกติอื่น ๆ

เวชศาสตร์ทางทะเล (Maritime Medicine) เป็นศาสตร์ที่ครอบคลุมถึงการดูแลสุขภาพ
 ทางสุขภาพของกิจกรรมทางทะเลในภาพรวมทั้งหมด เช่น กฎหมายทางทะเล งานพาณิชย์นาวี การ
 ขนส่งสินค้าทางทะเล งานนอกชายฝั่งและแท่นขุดเจาะ การเดินทางและท่องเที่ยวทางทะเล เรือสำคัญ
 งานค้นหา ช่วยเหลือและการประสานการส่งกลับ อุบัติภัยหมู่ทางทะเล การกีฬาทางน้ำ กิจกรรมการ
 ดำน้ำ และรวมถึงกิจกรรมการแพทย์ของกองทัพเรือและเรือดำน้ำ ซึ่งมีขอบเขตงานที่เกี่ยวข้อง ๕ ด้าน
 ได้แก่ ๑) อาชีวเวชศาสตร์ (Occupational medicine) ซึ่งเป็นสาขาที่มีบทบาทสำคัญที่สุดของงาน
 เวชศาสตร์ทางทะเล โดยดูแลด้านการทำงานในด้านที่เกี่ยวข้องกับบริบททางทะเล ลักษณะจำเพาะ
 ของการดำรงชีวิตสภาวะทำงานปกติและสภาวะการทำงานที่ไม่ปกติ การประเมินความเสี่ยงก่อน
 ระหว่าง และหลังการทำงาน การกำหนดมาตรฐานสุขภาพทางทะเล ๒) เวชศาสตร์ฉุกเฉิน
 (Emergency medicine) ๓) เวชศาสตร์ใต้น้ำและความดันบรรยากาศสูง (Underwater and
 hyperbaric medicine) ๔) เวชศาสตร์การบิน (Aviation medicine) และ ๕) นาวิกเวชกิจ (Naval
 medicine) (ธนวัฒน์ ศุภนิตยานนท์, ๒๕๕๗)

ปัจจุบันมีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการผลิตแพทย์ด้านเวชศาสตร์ทางทะเลคือ สมาคม
 เวชศาสตร์ป้องกันแห่งประเทศไทย และกรมแพทย์ทหารเรือ ร่วมกันจัดทำหลักสูตรแพทย์เฉพาะทาง
 สาขาเวชศาสตร์ป้องกัน แขนงเวชศาสตร์ทางทะเลขึ้น โดยใช้ชื่อหลักสูตรที่เสนอต่อแพทยสภาและ
 ได้รับการอนุมัติหลักสูตรจากแพทยสภาอย่างเป็นทางการว่า “หลักสูตรการฝึกอบรมแพทย์ประจำ
 บ้าน เพื่อวุฒิบัตรแสดงความรู้ความชำนาญในการประกอบวิชาชีพเวชกรรม สาขาเวชศาสตร์ป้องกัน
 แขนงเวชศาสตร์ทางทะเล ปี พ.ศ. ๒๕๕๔” หรือ Residency Training in Preventive Medicine

(Maritime Medicine) และมีบุคลากรซึ่งส่วนใหญ่เป็นบุคลากรของกรมแพทยทหารเรือ และหน่วยงาน ภาครัฐและเอกชนอื่น ๆ ที่ปฏิบัติงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเล แต่ในระดับประเทศยังไม่มีหน่วยงาน และแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจนในงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเล แม้จะมีการตั้งศูนย์อำนวยการ รักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) ก็ตาม

ด้วยความสำคัญดังกล่าวจึงควรมีการศึกษาวิจัยบทบาทและแนวทางการพัฒนางานด้าน เวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐ เพื่อให้งาน เวชศาสตร์ทางทะเลมีโครงสร้าง แผนงาน และแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจนทั้งในระดับประเทศ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเป็นการสร้างองค์ความรู้ด้านเวชศาสตร์ทางทะเลเพื่อสนับสนุนการ รักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์กระบวนการในการกำหนดบทบาทและแนวทางการพัฒนา งานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐
๒. เพื่อศึกษาปัญหาและสาเหตุ ของงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทยที่ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐
๓. เพื่อเสนอแนะบทบาทและแนวทางการพัฒนางานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของ ประเทศไทยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา

๑. เน้นการวิจัยเฉพาะกระบวนการและรูปแบบการกำหนดบทบาทและแนวทางการ พัฒนางานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐ ประเด็น ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

๒. การกำหนดบทบาทและโครงสร้างของหน่วยรับผิดชอบหลัก จะเป็นการเสนอ โครงสร้างและหลักการเท่านั้น ไม่พิจารณาถึงในรายละเอียดของผังการจัดหน่วยและอัตราการบรรจุ กำลังพล

๒. ขอบเขตด้านระยะเวลา

การดำเนินการเป็นการกำหนดบทบาทและแนวทางการพัฒนางานด้านเวชศาสตร์ทาง ทะเลที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐ ซึ่งเป็นการศึกษาวเคราะห์ใน ๕ ปีแรกที่ตรงกับกรอบการดำเนินงานเร่งด่วนในแผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (Flag Ship)

๓. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศ ไทยและกองทัพเรือ ซึ่งมีคุณสมบัติดังนี้

๓.๑ อาจารย์แพทย์ สาขาเวชศาสตร์ทางทะเล ของกรมแพทย์ทหารเรือ จำนวน ๓ คน

๓.๒ อาจารย์/ ผู้บริหาร ในการจัดการเรียนการสอนสาขานาวิกเวชกิจ จำนวน ๑ คน

๓.๓ แพทย์ผู้เชี่ยวชาญสาขาอาชีพเวชศาสตร์ จำนวน ๑ คน

๓.๔ แพทย์ผู้เชี่ยวชาญสาขาเวชศาสตร์ความกดดันบรรยากาศสูงและเวชศาสตร์การบิน จำนวน ๑ คน

๓.๕ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการพัฒนางานด้านเวชศาสตร์ทางทะเล ภายนอกกองทัพเรือ จำนวน ๑ คน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาวิเคราะห์บทบาท กระบวนการ และ แนวทางการพัฒนางานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐ ของประเทศไทย และต่างประเทศ ร่วมกับการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้ได้แนวทางในการกำหนด บทบาทและแนวทางการพัฒนางานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐ โดยมีรายละเอียดดังนี้

๑. การเก็บข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญในงานด้าน เวชศาสตร์ทางทะเล จำนวน ๗ คน

๒. การเก็บข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ การศึกษาและวิเคราะห์ บทบาท กระบวนการและแนว ทางการพัฒนางานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และศึกษาจากองค์กร ทั้งในประเทศและต่างประเทศที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best practice)

๓. วิเคราะห์ข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

๔. สังเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ได้บทบาท แนวทาง และข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนา งานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

๑. ได้ทราบข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับบทบาทของงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลที่ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐ ของประเทศไทย

๒. ได้ทราบสาเหตุและปัญหาของงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทย

๓. ได้แนวทางการพัฒนางานด้านเวชศาสตร์ทางทะเล ซึ่งจะส่งเสริมงานในการอนุรักษ์กำลังรบในขณะใช้กำลังในการรบ (War) และการใช้กำลังในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (Military/Naval Operations Other Than War: M/NOOTW) เพื่อความมั่นคงแห่งชาติและการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล โดยใช้ศาสตร์ด้านเวชศาสตร์ทางทะเล

คำจำกัดความ

ยุทธศาสตร์	หมายถึง	วิธีการ(WAYS) ที่จะนำ เครื่องมือ (MEANS) ที่มีอยู่อย่างจำกัด มาใช้อย่างดีที่สุดให้บรรลุจุดมุ่งหมาย (ENDS) ที่ตั้งไว้
ยุทธศาสตร์ชาติ	หมายถึง	ศิลป์และศาสตร์ในการพัฒนา และการใช้การเมือง การเศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา การทหารของชาติ วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรม ทั้งในยามปกติและยามสงคราม เพื่อส่งเสริมผลประโยชน์ของชาติ และเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของชาติ ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐ ประกอบด้วย ๖ ประเด็นยุทธศาสตร์ ได้แก่ ด้านความมั่นคง ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ
เวชศาสตร์ทางทะเล	หมายถึง	ศาสตร์การดูแลภาวะทางสุขภาพของกิจกรรมทางทะเลในภาพรวมทั้งหมด เช่น กฎหมายทางทะเล งานพาณิชย์นาวี การขนส่งสินค้าทางทะเล งานนอกชายฝั่งและแท่นขุดเจาะ การเดินทางและท่องเที่ยวทางทะเล เรือสำคัญ งานค้นหา ช่วยเหลือและการประสานการส่งกลับ อุบัติภัยหมู่ทางทะเล การกีฬาทางน้ำ กิจกรรมการดำน้ำ และรวมถึงกิจกรรมการแพทย์ของกองทัพเรือและเรือดำน้ำ ซึ่งมีขอบเขตงานที่เกี่ยวข้อง ๕ ด้าน ได้แก่ ๑) อาชีวเวชศาสตร์ (Occupational medicine) ๒) เวชศาสตร์ฉุกเฉิน (Emergency medicine) ๓) เวชศาสตร์ใต้น้ำและความดันบรรยากาศสูง (Underwater and hyperbaric medicine) ๔) เวชศาสตร์การบิน (Aviation medicine) และ ๕) นาวิกเวชกิจ (Naval medicine)

บทบาท	หมายถึง	หน้าที่ พันธกิจ และการดำเนินงานของงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐ ๕ ด้าน ได้แก่ ๑) อาชีวเวชศาสตร์ (Occupational medicine) ๒) เวชศาสตร์ฉุกเฉิน (Emergency medicine) ๓) เวชศาสตร์ใต้น้ำและความดันบรรยากาศสูง (Underwater and hyperbaric medicine) ๔) เวชศาสตร์การบิน (Aviation medicine) และ ๕) นาวิกเวชกิจ (Naval medicine)
-------	---------	--

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ทำการทบทวนวรรณกรรมซึ่งประกอบด้วยทฤษฎี แนวคิด กระบวนการในการกำหนดบทบาทและแนวทางการพัฒนาสถาบันเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรายละเอียดมีดังนี้

๑. ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับเวชศาสตร์ทางทะเลและยุทธศาสตร์ชาติ
๒. กระบวนการในการกำหนดบทบาทและพัฒนาแนวทางการพัฒนางานด้านเวชศาสตร์ทางทะเล
๓. เอกสารบทบาท และแนวทางการดำเนินงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทยและต่างประเทศที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดี (Best practice)
 - ๓.๑ สหรัฐอเมริกา
 - ๓.๒ นอร์เวย์
 - ๓.๓ ออสเตรเลีย
๔. งานวิจัยที่เกี่ยวกับการกำหนดบทบาทและพัฒนางานด้านเวชศาสตร์ทางทะเล และรูปแบบการพัฒนางาน/ ระบบ/ รูปแบบที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์
๕. สรุป
๖. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตอนที่ ๑ ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับเวชศาสตร์ทางทะเลและยุทธศาสตร์ชาติ

การนำเสนอในตอนนี้เป็นการนำเสนอเกี่ยวกับทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับเวชศาสตร์ทางทะเลและยุทธศาสตร์ชาติ นำเสนอเป็น ๕ ส่วน ส่วนแรก คือ ความหมายของเวชศาสตร์ทางทะเล ส่วนที่สอง คือ ประวัติความเป็นมาของเวชศาสตร์ทางทะเล ส่วนที่สาม คือ ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับเวชศาสตร์ทางทะเล และส่วนที่สี่ คือ ศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉินด้านการแพทย์และสาธารณสุขของไทย และส่วนที่ห้าคือ ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐ รายละเอียดมีดังนี้

๑.๑ ความหมายของเวชศาสตร์ทางทะเล

มีผู้ให้ความหมายและนิยามของเวชศาสตร์ทางทะเลไว้หลากหลาย ดังนี้ (ธนวัฒน์ ศุภนิตยานนท์, ๒๕๕๔)

๑.๑.๑ เวชศาสตร์กองทัพเรือ หรือนาวิกเวชกิจ (naval medicine) เป็นศาสตร์ที่ดูแลระบบการแพทย์ของกองทัพเรือไทย ทั้งในแง่การปฏิบัติการและภารกิจทางทหาร ทางการรบ ข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการในเรือหลวงทั้งในและนอกชายฝั่ง นักประดาน้ำ การรักษา อธิปไตยนอกชายฝั่ง นักประดาน้ำ การรักษาอธิปไตยนอกชายฝั่ง ผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ฐานทัพเรือ รวมถึงระบบสุขภาพข้าราชการทหาร ครอบครัวและพลเรือนที่เกี่ยวข้อง

๑.๑.๒ เวชศาสตร์การเดินเรือ (Nautical medicine) เป็นศาสตร์ที่รู้จักและแพร่หลายมาก ในอดีต สืบเนื่องจากการเดินทางโดยทางเรือในอดีต มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมสูง มาก ทั้งในด้านการพัฒนา การค้า และการล่าอาณานิคม นอกจากนี้การเดินเรือในอดีตนั้นเป็น กิจกรรมที่มีความเสี่ยงจากอันตรายและการป่วยเจ็บสูงมาก เวชศาสตร์การเดินเรือจะรวมความสำคัญ ในการเดินเรือทั้งทางพลเรือนและทางทหาร

๑.๑.๓ เวชศาสตร์ใต้น้ำ (Underwater medicine) เป็นศาสตร์ที่ดูแลปฏิบัติงานใต้น้ำ เช่น ผู้ที่ เกี่ยวข้องกับการดำน้ำ ทั้งการดำน้ำอาชีพ การดำน้ำสันทนาการ การดำน้ำทางทหาร และผู้ที่ ปฏิบัติงานในภาวะความดันบรรยากาศสูง ในปัจจุบันเป็นศาสตร์ที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย เนื่องจาก กิจกรรมการดำน้ำเป็นกีฬาที่มีการขยายตัวสูงมาก และประเทศไทยได้รับการยกย่องให้มีแหล่งดำน้ำที่ สวยงามและเหมาะแก่การท่องเที่ยวมากที่สุดแห่งหนึ่งในโลก

๑.๑.๔ เวชศาสตร์ทางทะเล (Maritime medicine) เป็นศาสตร์ที่ครอบคลุมถึงการดูแล ภาวะทางสุขภาพของกิจกรรมทางทะเลในภาพรวมทั้งหมด เช่น กฎหมายทางทะเล งานพาณิชย์นาวี การขนส่งสินค้าทางทะเล งานนอกชายฝั่งและแท่นขุดเจาะ การเดินทางและท่องเที่ยวทางทะเล เรือ สำราญ งานค้นหา ช่วยเหลือและการประสานการส่งกลับ อุบัติภัยหมู่ทางทะเล การกีฬาทางน้ำ กิจกรรมการดำน้ำ และรวมถึงกิจกรรมการแพทย์ของกองทัพเรือและเรือดำน้ำ

๑.๒ ประวัติความเป็นมาของเวชศาสตร์ทางทะเล

ในอดีตการเดินเรือมีบทบาทสำคัญต่อมนุษย์ ทั้งการค้นพบดินแดนใหม่ การพัฒนาสังคม วัฒนธรรม ตลอดจนจนถึงการค้า โดยการแพทย์การสาธารณสุขทางทะเลนั้น มีการพัฒนาอย่างค่อยเป็น ค่อยไปตามลำดับควบคู่กับการเดินเรือในช่วงยุคแรกของการเดินเรือ ส่วนใหญ่เป็นภารกิจ การปฏิบัติงานด้านทหาร การล่าอาณานิคม ค้นหาดินแดนใหม่ แต่สืบเนื่องจากโรคที่เกิดจากการเดินเรือ ซึ่งมีผลต่อสุขภาพ การป่วยเจ็บอย่างรุนแรงจนถึงเสียชีวิต ทำให้มีการสังเกตและนำไปถึงการศึกษ และทดลองทางการแพทย์ทางทะเล และการแพทย์สำหรับการเดินเรืออย่างต่อเนื่องในเวลาต่อมา

ยุคการเดินทางเรือโดยการขับเคลื่อนด้วยฝีพาย (period of oar propulsion)

ลักษณะการเดินทางเรือสมัยคริสต์ศตวรรษที่ ๑๓ เป็นการเดินเรือช่วงแรก มีทั้งเรือขนาดกลางและขนาดใหญ่หลายพันต้น ซึ่งเป็นนวัตกรรมของชาวกรีกและโรมัน แต่เป็นการขับเคลื่อนด้วยพลังมนุษย์ทั้งสิ้น ส่วนใหญ่เป็นการเดินเรือในระยะเวลาที่ไม่ยาวนาน ไม่เกิน ๒ สัปดาห์ เนื่องจากยังไม่มีสารกันบูด (preservatives) และการเตรียมเสบียงยังไม่ดีพอ เพราะจุดมุ่งหมายหลักเป็นการสร้างยานพาหนะทางทะเลเพื่อการรบ ทำให้สภาพความเป็นอยู่เลวร้ายมากที่สุด โดยในยุคแรกแทบจะไม่มีบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับสุขลักษณะหรือการแพทย์ทางทะเล ข้อมูลแรกที่มีการกำหนดให้มีแพทย์ในเรือ คือ ข้อมูลจากการบันทึกของกองรักษาการณ์ของชาวเอเธนส์ และชาวสปาร์ตานิวกานนี้สมัยโรมันยังมีบันทึกว่า ได้มีการกำหนดส่วนหนึ่งในเรืออย่างชัดเจนสำหรับการดูแลทางพลาดิการ การดูแลผู้ป่วยและบาดเจ็บจากการรบ ซึ่งถือเป็นต้นแบบของการพัฒนาเรือพยาบาลในยุคต่อมา

กฎกองทัพเรือเกี่ยวกับการแพทย์ทางทะเล (naval by-laws) เขียนในปี ค.ศ.๑๓๕๔ โดย Bernardo Cabrera ในยุคสมัยของกษัตริย์เปโดรที่ ๔ ของอารากอน ได้กำหนดให้มีแพทย์และศัลยแพทย์ในเรือขณะออกปฏิบัติหน้าที่แต่ไม่ได้ถูกบังคับใช้จนถึงช่วงปีคริสต์ศตวรรษที่ ๑๖

ยุคการเดินทางเรือโดยการขับเคลื่อนด้วยการล่องเรือ (period of sail propulsion)

คริสต์ศตวรรษที่ ๑๔ - ๑๗ เป็นยุคของการค้นพบดินแดนใหม่ โดยเฉพาะทวีปอเมริกาของ Christopher Columbus การเดินเรือข้ามมหาสมุทรแอตแลนติก เป็นสิ่งท้าทายในการเดินเรือเพื่อไปยังดินแดนใหม่ โดยเป็นการเดินเรือโดยใช้เรือใบล่องเรือ เนื่องจากเป็นการเดินทางข้ามทวีป (transoceanic sailing) ซึ่งมีความจำเป็นต้องมุ่งเน้นด้านการบรรทุกคน เเสบียง อุปกรณ์ ทำการรบเต็มความสามารถฯ สภาพความเป็นอยู่จึงเป็นไปอย่างแออัดและผิดหลักสุขศาสตร์เป็นอย่างยิ่ง

จากหลักฐานพบว่า มีโรคที่เกิดขึ้นตามมาอย่างมากมาจากความพยายามล่องเรือในระยะทางไกลและใช้เวลานาน โรคหลักปิดลักเปิด (scurvy) ซึ่งเกิดจากการขาดวิตามินซี (vitamin C deficiency) เป็นโรคที่สำคัญที่สุดของการเดินเรือในยุคของการล่องเรือตลอด ๓๕๐ ปี มีการเสียชีวิตและทุพพลภาพอย่างมากมาจากการเดินเรือของ Vasco de Gama นักเดินเรือที่มีชื่อเสียงชาวโปรตุเกส มีการบันทึกว่าการตายของผู้เดินเรือเกินกว่าครึ่งเสียชีวิตจากภาวะเลือดออกผิดปกติจากการขาดวิตามินซีสูงกว่าโรคอื่น ๆ รวมถึงการบาดเจ็บจากการสู้รบรวมกัน

โรคหลักปิดลักเปิด (scurvy) เป็นปรีศนาของนักเดินเรือและทหารเรือหลายร้อยปี จนกระทั่งมีการค้นพบโรคนี้โดยกัปตันเรือชาวสเปนในปี ค.ศ.๑๖๐๒ และมีการค้นพบวิตามินต่าง ๆ ในเวลาต่อมา นอกจากนี้ยังพบกาฬโรคซึ่งเป็นโรคติดต่อจากหนู เป็นโรคที่พบสูงเป็นอันดับสองรองจากโรคหลักปิดลักเปิดในยุคนั้น การแพทย์และการสาธารณสุขทางทะเลได้ถูกพัฒนาตามลำดับเวลาอย่างค่อยเป็นค่อยไป แต่เป็นปัจจัยสำคัญในการอนุรักษ์กำลังรบ และผู้เดินเรือในทะเล

บิดาแห่งเวชศาสตร์ทางทะเล

ผู้ที่ได้รับการยกย่องให้เป็นบิดาแห่งเวชศาสตร์ทางทะเล คือ เจมส์ ลินด์ (James Lind, ๑๗๑๖ – ๑๗๙๔) โดยในสมัยนั้นนิยามคำว่า Nautical medicine (เวชศาสตร์การเดินเรือ) เป็นที่รู้จักในวงกว้างกว่าคำว่า Maritime medicine (เวชศาสตร์ทางทะเล) จากประเด็นสำคัญ คือ การเดินทางในอดีตมีความยากลำบากอย่างมาก ปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้การเดินเรือดำเนินไปได้อย่างปลอดภัย คือการนำทาง (navigation) โดยไม่มีแผนที่หรือระบบ GPS ดังในปัจจุบัน

เจมส์ ลินด์ เป็นศัลยแพทย์ชาวสกอตแลนด์ เกิดที่เมือง Edinburgh ประเทศ Scotland ศึกษาแพทย์ที่เมืองเกิดและได้เข้าร่วมการเดินเรือหลายครั้ง ได้ทำการดูแลผู้ทำงานในทะเลอย่างต่อเนื่อง ได้เขียนตำราและทำการทดลองทางการแพทย์อีกหลายอย่าง

การทดลองที่มีชื่อเสียง คือ การทดลองรักษาผู้ป่วยที่เป็นโรคลักปิดลักเปิด (scurvy) ในเรือหลวง Salisbury (H.M.S Salisbury, ๑๗๔๗) โดยเขาได้ทำการแบ่งกลุ่มผู้ป่วยออกเป็น ๖ กลุ่ม กลุ่มละ ๒ คน โดยกำหนดให้แต่ละคนสัมผัสปัจจัยที่แตกต่างกันเพียง ๑ อย่าง คือ ปัจจัยทางอาหาร นอกจากนั้นได้ทำการควบคุมประเด็นต่าง ๆ ตามหลักการวิจัยเชิงทดลอง (experimental study) โดยทำการรักษาด้วยการให้บริโภคอาหารแตกต่างกันในแต่ละกลุ่มในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ คือ ๑) น้ำผลไม้ ๑/๔ แกลลอน ๒) เปลือกกำมะถัน ๓) น้ำส้มสายชู ๔) น้ำทะเล ๕) น้ำส้มและน้ำมะนาว และ ๖) ครีมนจากสมุนไพร

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มที่รับประทานอาหารที่มีส่วนประกอบของน้ำผลไม้ จะมีผลการรักษาที่ดีขึ้นอย่างชัดเจนและหายจากอาการเลือดออกผิวดังกล่าว ซึ่งการทดลองนี้นับเป็นต้นแบบแรกของการศึกษาแบบ clinical trial ในเวลาต่อมา ถึงแม้ว่าจะไม่สมบูรณ์แบบ เนื่องจากมีผลทั้งดีและเสียต่อผู้ถูกทำการศึกษาและทดลองแต่นับเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาแบบ clinical trial ที่สำคัญ นอกจากนี้ เจมส์ ลินด์ ยังเชื่อว่าการเจ็บป่วยในการเดินเรื่อนั้นเกิดจากหลายสาเหตุ เช่น การใช้เสื้อผ้าเก่าที่ไม่ถูกสุขอนามัย การไม่ดูแลช่องปาก สภาพทั่วไปของเรือที่สกปรก การดูแลผู้ป่วยอย่างไม่ทั่วถึง ทำให้นำมาซึ่งการปรับปรุงทางเวชศาสตร์ทางการเดินเรืออย่างมาก เช่น การสั่งเปลี่ยนเครื่องแต่งตัวของผู้เดินเรือให้ใหม่และสะอาดเสมอ การกำหนดให้บ้วนปากด้วยยาฆ่าเชื้อทุกเดือน ปรับสภาพแวดล้อมในเรือ การป้องกันและดูแลกลุ่มผู้ป่วยที่มีอาการไข้ โรคไทฟัสและหนองใน เป็นต้น

๑.๓ ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับเวชศาสตร์ทางทะเล

การนำเสนอในส่วนนี้ประกอบด้วย (๑) ขอบเขตงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเล และ (๒) มาตรฐานสุขภาพทางทะเล รายละเอียดมีดังนี้

๑.๓.๑ ขอบเขตงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเล

ขอบเขตงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลสามารถแบ่งได้เป็น ๕ ด้าน ดังนี้ (ธนวัฒน์ ศุภนิตยานนท์, ๒๕๕๗)

๑.๓.๑.๑ อาชีวเวชศาสตร์ (Occupational medicine) เป็นสาขาที่มีบทบาทสำคัญที่สุดของงานเวชศาสตร์ทางทะเล โดยดูแลด้านการทำงานที่เกี่ยวข้องกับบริบททางทะเล ลักษณะจำเพาะของการดำรงชีวิต สภาวะทำงานปกติและสภาวะการทำงานที่ไม่ปกติ การประเมินความเสี่ยง ก่อน ระหว่าง และหลังการทำงาน การกำหนดมาตรฐานสุขภาพทางทะเล (medical standard for seafarers) โดยแบ่งตามลักษณะจำเพาะของแต่ละงาน โดยงานแต่ละชนิดมีข้อกำหนดแตกต่างกัน ในหลายประเทศมีคลินิกอาชีวเวชศาสตร์ทางทะเล (occupational maritime clinics) ให้การดูแลการตรวจประเมินความเสี่ยงทางสุขภาพ มาตรฐานทางสุขภาพ ออกใบประกาศทางสุขภาพเพื่อการ ทำงานในทะเล ตรวจประเมินสถานที่ทำงาน ทำให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่และแรงงานที่ปฏิบัติงานทางทะเล สามารถเข้าถึงการให้บริการทางการแพทย์ทางทะเลอย่างครบถ้วน โดยอาจมีที่ตั้งใกล้ทะเลหรือไม่ก็ได้ ปัจจุบันประเทศไทยได้มีการจัดตั้งคลินิกโรคจากการประกอบอาชีพ ซึ่งมีการทำงานในลักษณะเดียวกันกับคลินิกอาชีวเวชศาสตร์ทางทะเล แต่ยังไม่มีการจำเพาะงานทางทะเลและยังไม่มีแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านเวชศาสตร์ทางทะเลดูแลในส่วนงาน

เวชศาสตร์ฉุกเฉิน (Emergency medicine) มีความสำคัญในงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลอย่างมาก เนื่องจากมีบทบาทในการตอบสนองต่อภาวะฉุกเฉินทางทะเล ซึ่งเกิดจากปัจจัยแวดล้อมทั้งที่ควบคุมได้และควบคุมไม่ได้ เช่น ศูนย์ประสานงานและช่วยเหลือภาวะฉุกเฉินทางทะเล (Telemedical Assistance Service; TMAS) การรักษาภาวะฉุกเฉินทางทะเล การเข้าช่วยเหลือภาวะภัยพิบัติทางทะเล (disaster relief) การส่งกลับภาวะฉุกเฉินทางทะเลควบคู่กับงานด้านเวชศาสตร์การบิน เป็นต้น ในหลายหน่วยงานมีความต้องการแพทย์และผู้เชี่ยวชาญเพื่อไปปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงาน โดยสาขาหลักที่มีความต้องการเพื่อตอบสนองงานหลัก คือ เวชศาสตร์ทางทะเล อาชีวเวชศาสตร์ และเวชศาสตร์ฉุกเฉิน ดังจะเห็นได้จากอุตสาหกรรมเรือเดินสมุทร จะมีความต้องการด้านเวชศาสตร์ฉุกเฉินและเวชบำบัดวิกฤต (critical care medicine) เป็นหลัก

เวชศาสตร์ใต้น้ำและความดันบรรยากาศสูง (Underwater and hyperbaric medicine) เนื่องจากประเทศไทยมีภูมิศาสตร์ที่เหมาะสมและเอื้อต่อกิจกรรมการดำน้ำ ประเทศไทยนับเป็น ๑ ใน ๑๐ ประเทศของโลกที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวและนักดำน้ำจากทั่วโลก โรคจากการดำน้ำสามารถพบได้ทั้งในภาคพลเรือน ทางทหาร ธุรกิจ วิทยาศาสตร์ และอุตสาหกรรม แพทย์และพยาบาลผู้ทำการดูแลผู้ป่วยเจ็บจากการดำน้ำต้องผ่านการอบรมหลักสูตรเวชศาสตร์ใต้น้ำและความดันบรรยากาศสูง เพื่อที่จะมีความรู้ความสามารถในการคุมห้องปรับแรงดันบรรยากาศสูง (hyperbaric chamber) และให้การรักษาโรคจากการดำน้ำดังกล่าว โดยทั้งรัฐและเอกชนร่วมดำเนินการในด้านนี้ โดยกระจาย

อยู่ตามพื้นที่ภูมิศาสตร์ที่มีความเหมาะสมต่อการรักษาโรคที่มีกิจกรรมการดำน้ำหนาแน่น และเป็นศูนย์กลางของการเดินทาง การท่องเที่ยวและการขนส่ง เช่น กรุงเทพมหานคร ชลบุรี สุราษฎร์ธานี ภูเก็ต และเกาะสมุย เป็นต้น

เวชศาสตร์การบิน (Aviation medicine) เป็นสาขาที่เกี่ยวข้องกับเวชศาสตร์ทางทะเลและเวชศาสตร์ฉุกเฉิน บทบาทสำคัญ คือ การขนส่งและส่งกลับทางอากาศ (air-sea evacuation) หลังจากเกิดเหตุในทะเล โดยแบ่งออกเป็น การส่งกลับแบบปกติ (routine) ด่วน (urgency) และฉุกเฉิน (emergency) โดยจะมีเทคนิคในการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยและข้อกำหนดที่สำคัญที่ทำให้การส่งกลับทางอากาศนั้นยากลำบากกว่าสภาวะปกติบนบกมาก เช่น เฮลิคอปเตอร์ต้องเดินทางด้วยข้อจำกัดด้านอากาศยาน ลักษณะอากาศภูมิศาสตร์ อากาศยานอื่นที่สามารถร่อนลงจอดบนน้ำได้ การใช้ความเร็วเท่ากับเรือที่กำลังแล่นเพื่อรับส่งผู้ป่วย

การลงจอดบนน้ำ ผิวน้ำ และการยกตัวขึ้น สภาวะอากาศที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา สภาพคลื่นลมที่มีผลกระทบต่อเรือ การเคลื่อนย้ายผู้ป่วยมายังดาดฟ้าเรือหรือจุดส่งกลับบนแท่นขุดเจาะ มุมมองและความสำคัญต่าง ๆ ดังกล่าว ทำให้การแพทย์ด้านเวชศาสตร์การบิน มีความจำเป็นต่อการดูแลผู้ปฏิบัติหน้าที่ทางทะเลอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

นาวิกเวชกิจ (Naval medicine) มีความหมายเทียบเคียงกับกิจกรรมทางการแพทย์ในกองทัพเรือไทยจะครอบคลุมหลายมิติทางการแพทย์ในกองทัพเรือ ตั้งแต่การดูแลบุคลากร เจ้าหน้าที่และครอบครัวของกำลังพลกองทัพเรือ ในสภาวะปกติและสภาวะการรบ การดูแลสุขภาพและอาชีวอนามัยในท่าเรือของกองทัพ อู่ต่อเรือ หน่วยงานประดาน้ำ หน่วยงานปฏิบัติการพิเศษทางน้ำ ซึ่งจะทำงานร่วมกับงานด้านเวชศาสตร์ใต้น้ำและความดันบรรยากาศสูง รวมไปถึงการแพทย์บนเรือหลวง การให้คำปรึกษาระยะไกลจากแพทย์ในสถานพยาบาลตติยภูมิต่อพยาบาลหรือเวชกรฉุกเฉิน ผู้ปฏิบัติหน้าที่บนเรือหลวงในการดูแลกำลังพล การดูแลและประเมินสุขภาพกำลังพลตามงานจำเพาะ และตามภารกิจทางการทหารที่ได้รับมอบหมาย เป็นต้น

๑.๓.๒ มาตรฐานสุขภาพทางทะเล

ข้อกำหนด The merchant shipping (medical certification) regulations ๒๐๐๙ ได้ถูกกำหนดขึ้น และมีผลบังคับใช้เมื่อ ๖ เมษายน พ.ศ.๒๕๕๓ เพื่อการกำหนดข้อกำหนดให้มีการตรวจสอบสุขภาพของผู้ปฏิบัติงานในทะเลทุกคน ตั้งแต่กับตันเรือ ผู้ที่ถูกจ้างงาน และผู้ที่ทำงานทุกรูปแบบบนเรือทุกลำ ต้องมีใบรับรองการผ่านการตรวจสอบสุขภาพ (valid medical certificate) เพื่อแสดงถึงความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ นอกจากนี้ยังมีอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยมาตรฐานการฝึกอบรม การออกประกาศนียบัตรและการเข้ายามของคนประจำเรือ ค.ศ. ๑๙๗๘ (พ.ศ.๒๕๒๑) ตามที่แก้ไข ค.ศ. ๑๙๙๕ (พ.ศ.๒๕๓๘) (International convention on Standard of Training, Certification, and Watchkeeping for seafarers ๑๙๗๘ as amended ๑๙๙๕: STCW ๗๘/

๙๕) ยังได้กำหนดให้ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในทะเล ต้องมีสุขภาพที่สมบูรณ์ อายุที่เหมาะสม ผ่านการฝึกอบรม มีประสบการณ์ในการเดินเรือตามที่กำหนดเพื่อใช้ในการเดินเรืออย่างถูกต้องตามกฎหมาย โดยประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีต่ออนุสัญญาี้และมีผลบังคับใช้ได้ตั้งแต่วันที่ ๑๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๐

การตรวจสุขภาพผู้ปฏิบัติงานในทะเล ในบางประเทศมีข้อกำหนดให้การตรวจดังกล่าวสามารถตรวจได้โดยแพทย์ที่ได้รับการรับรองเท่านั้น (approved doctor, AD) กรมเจ้าท่าโดยอธิบดีกรมเจ้าท่า ได้ลงนามในประกาศกรมเจ้าท่าที่ ๑๙๙/ ๒๕๕๔ เรื่องหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการถ่ายโอนภารกิจด้านการตรวจสุขภาพคนประจำเรือ โดยมีการกำหนดการดูแลงานตรวจสุขภาพคนประจำเรือเพื่อออกใบประกาศนียบัตรสุขภาพ และมีการกำหนด “สถานพยาบาลที่ได้รับการรับรอง” และ “แพทย์คนประจำเรือ” โดยการตรวจสุขภาพคนประจำเรือจะสมบูรณ์ได้ต้องมีแพทย์คนประจำเรือที่ถูกรับรองโดยกรมเจ้าท่า รวมไปถึงสถานพยาบาลที่ได้รับการรับรองโดยกรมเจ้าท่าเช่นเดียวกัน จึงจะสามารถตรวจและต่อใบอนุญาตการทำงานในทะเลต่อไป ในการปฏิบัติจริงแพทย์มีความจำเป็นต้องตรวจสุขภาพของผู้ปฏิบัติงานในทะเล โดยมีข้อพิจารณาและข้อประโยชน์ในการเข้าตรวจ ดังนี้

๑. การตรวจสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจ โดยในแง่จิตใจต้องประเมินความเสี่ยงทั้งในเรื่องปัญหาด้านอารมณ์และความคิด เพื่อไม่ให้เกิดผลร้ายต่อตัวเองและผู้อื่นระหว่างปฏิบัติงาน เช่น ถ้ามีอาการทางจิตเวช แล้วทำร้ายผู้อื่นในเรือจะทำให้ไม่สามารถเดินเรือต่อได้โดยเฉพาะเรือขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ที่มีคนดูแลน้อย หรือภาวะความเครียดที่เพิ่มขึ้นได้สูง

๒. การคัดกรองโรคที่อาจจะเกิดขึ้นได้จากการปฏิบัติหน้าที่ เช่น โรคปอดจากการทำงานกลุ่ม silicosis การเจ็บป่วยจากการทำงานในที่แคบ

๓. การงดการอนุญาตออกปฏิบัติหน้าที่ในทะเลเนื่องจากความเสี่ยงของการดำเนินของโรคประจำตัวเดิม มีผลต่อการทำงาน ต่อเพื่อนร่วมงาน และต่อตนเอง เช่น การเพิ่มโอกาสในการถูกส่งกลับทางอากาศที่จะเพิ่มความเสี่ยงต่อผู้เข้าช่วยเหลืออีกด้วย

๔. การพิจารณาลักษณะงาน ตำแหน่งงานในเรือกำหนดการเดินทางของเรือหรือในสถานที่ทำงานนอกชายฝั่ง การพิจารณาเตรียมยาและเวชภัณฑ์ที่เหมาะสมและพอเพียงของแพทย์ เนื่องจากหลังเดินทางไปปฏิบัติงานแล้ว การเข้าถึงต่อบุคลากรและการช่วยเหลือทางการแพทย์จะทำได้ยากลำบากยิ่งขึ้น

๕. การค้นหาหรือสุขภาพที่เป็นข้อห้ามในการปฏิบัติหน้าที่ที่อาจทำให้เกิดอันตรายต่อตัวเอง ต่อผู้ร่วมงานและอาจมีผลต่องานที่กำลังดำเนินการอยู่

๑.๔ ศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉินด้านการแพทย์และสาธารณสุขของไทย

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขเห็นปัญหาจากบางพื้นที่หรือลักษณะกิจกรรมบางกิจกรรมมีปัญหาในการทำงาน จึงมีการเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อจัดทำเขตสุขภาพพิเศษทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านสาธารณสุขทางทะเล ด้านเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ด้านสาธารณสุขชายแดน และด้านเขตพื้นที่เฉพาะ จึงมีการแต่งตั้งคณะกรรมการสาธารณสุขเขตสุขภาพพิเศษ ซึ่งมีปลัดกระทรวงสาธารณสุขเป็นประธาน ผู้บัญชาการทหารเรือและรองปลัดกระทรวงสาธารณสุขเป็นรองประธาน เจ้ากรมแพทย์ทหารเรือเป็นอนุกรรมการและเลขานุการ และผู้ตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุขที่ได้รับมอบหมายเป็นอนุกรรมการและเลขานุการร่วม

กรอบทิศทางการพัฒนางานสาธารณสุขเขตสุขภาพพิเศษ จะเน้นทางด้าน Maritime Health ประกอบด้วย ๑) สาธารณสุขทางทะเลเป็นเลิศ ๒) การดูแลในภาวะวิกฤตฉุกเฉิน ๓) สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ ๔) คุ้มครองประชาชนทางทะเล อาหารปลอดภัย อนามัยสิ่งแวดล้อม โรคติดต่อ ๕) เชื่อมโยงอาเซียนและระหว่างประเทศ โดยมีกลยุทธ์การขับเคลื่อนคือ เน้นความร่วมมือ การบริหารจัดการ เทคโนโลยีสารสนเทศ บุคลากร และระบบบริการ

ยุทธศาสตร์และแผนงาน กระทรวงสาธารณสุข ได้จัดทำแผน โดยมีวิสัยทัศน์ คือ “การสาธารณสุขทางทะเลประเทศไทยมาตรฐานสากล ดูแล คุ้มครองสุขภาพแก่ทุกคนในพื้นที่ทางทะเลอย่างมีคุณภาพ หนุนเสริมขีดความสามารถของประเทศ สรรค์สร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ” กำหนดเป็น ๕ ยุทธศาสตร์ รายละเอียดมีดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ระบบการแพทย์ฉุกเฉินทางทะเล

กิจกรรมการขับเคลื่อน ๑) หน่วยการแพทย์บนอุทยานแห่งชาติทางทะเล เป็นหน่วยการแพทย์ที่สามารถช่วยเหลือขั้นเบื้องต้นและขั้นสูงรวมถึงการส่งต่อ ๒) ศูนย์รับแจ้งเหตุและสั่งการทางทะเลระดับจังหวัด ๓) ศูนย์รับแจ้งเหตุและสั่งการทางทะเล ให้มีการบูรณาการทางอากาศ มีทั้งหมด ๓ ศูนย์ ได้แก่ อ่าวไทยตอนบน อ่าวไทยตอนล่าง และฝั่งอันดามัน ๔) การสร้างระบบ Safety beach ๕) สร้างระบบ safety ship (ความปลอดภัยบนเรือ) ๖) พัฒนาอาสาสมัครสาธารณสุขทางทะเลมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ยกระดับหน่วยบริการ International service

กิจกรรมการขับเคลื่อน ๑) การพัฒนาบุคลากรในสถานบริการติดทะเลให้ได้มาตรฐานทั้งระดับปฐมภูมิ ทุติยภูมิและตติยภูมิ ๒) การสร้างเครือข่าย พัฒนามาตรฐานสถานบริการติดทะเล ๓) ยกระดับขีดความสามารถของบุคลากรที่อยู่ในหน่วยบริการทั้ง ๓ ระดับ และมีการเชื่อมโยงทั้ง ๓ ระดับ โดย Telemedicine Maritime Hospital

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ

กิจกรรมการขับเคลื่อนคือการพัฒนา Medical Tourism สถานบริการสาธารณสุขทางทะเล

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ Health Promotion & Prevention

กิจกรรมการขับเคลื่อน ๑) พัฒนาความสามารถในการจัดการสุขภาพของตนเอง ๒) ป้องกัน/ แก้ไข ภาวะทุพโภชนาการประชาชนในทะเล ๓) ป้องกัน ดูแล รักษาการบาดเจ็บจากสัตว์มีพิษทางทะเล

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ การบูรณาการระดับนานาชาติ International Integration

กิจกรรมการขับเคลื่อน ๑) จัดทำข้อตกลง แนวปฏิบัติ ด้านการแพทย์ฉุกเฉินทางทะเลระดับอาเซียน ๒) แลกเปลี่ยนเรียนรู้สาธารณสุขทางทะเลระหว่างประเทศ เพื่อพัฒนาระบบบริการสาธารณสุขในประเทศไทยให้ได้มาตรฐาน

๑.๕ ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐

วิสัยทัศน์ประเทศไทย “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” หรือเป็นคติพจน์ประจำชาติว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” เพื่อสนองต่อผลประโยชน์แห่งชาติ

ความมั่นคง หมายถึง การมีความมั่นคงปลอดภัยจากภัยและการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในประเทศ และภายนอกประเทศในทุกระดับ ทั้งระดับประเทศ สังคม ชุมชน ครัวเรือน และปัจเจกบุคคล และมีความมั่นคงในทุกมิติทั้งมิติทางการทหาร เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการเมือง เช่น ประเทศมีความมั่นคงในเอกราชและอธิปไตย มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สถาบันชาติศาสนา พระมหากษัตริย์มีความเข้มแข็งเป็นศูนย์กลาง และเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชน มีระบบการเมืองที่มั่นคงเป็นกลไกที่นำไปสู่การบริหารประเทศที่ต่อเนื่องและโปร่งใสตามหลักธรรมาภิบาล สังคมมีความปรองดองและความสามัคคีสามารถผนึกกำลังเพื่อพัฒนาประเทศ ชุมชน มีความเข้มแข็ง ครอบครัวมีความอบอุ่น ประชาชนมีความมั่นคงในชีวิต มีงานและรายได้ที่มั่นคงพอเพียง กับการดำรงชีวิต มีการออมสำหรับวัยเกษียณ ความมั่นคงของอาหาร พลังงาน และน้ำ มีที่อยู่อาศัย และความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน ความมั่งคั่ง หมายถึง ประเทศไทยมีการขยายตัวของเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องและมีความยั่งยืน จนเข้าสู่กลุ่มประเทศรายได้สูง ความเหลื่อมล้ำของการพัฒนาลดลง ประชากรมีความอยู่ดีมีสุขได้รับ ผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกันมากขึ้น และมีการพัฒนาอย่างทั่วถึงทุกภาคส่วน มีคุณภาพชีวิตตามมาตรฐานขององค์การสหประชาชาติไม่มีประชาชนที่อยู่ในภาวะความยากจน เศรษฐกิจในประเทศมีความเข้มแข็ง ขณะเดียวกันต้องมีความสามารถในการแข่งขันกับประเทศต่าง ๆ ทั้งในตลาดโลกและตลาดภายในประเทศเพื่อให้สามารถสร้างรายได้ทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ ตลอดจนมีการสร้าง

ฐานเศรษฐกิจและสังคมแห่งอนาคตเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทการพัฒนา ที่เปลี่ยนแปลงไป และประเทศไทยมีบทบาทที่สำคัญในเวทีโลก และมีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ และการค้าอย่างแน่นแฟ้นกับประเทศในภูมิภาคเอเชีย เป็นจุดสำคัญของการเชื่อมโยงในภูมิภาค ทั้งการคมนาคมขนส่ง การผลิต การค้า การลงทุน และการทำธุรกิจ เพื่อให้เป็นพลังในการพัฒนา นอกจากนี้ ยังมีความสมบูรณ์ในทุนที่จะสามารถสร้างการพัฒนาต่อเนื่องไปได้ได้แก่ ทุนมนุษย์ทุนทางปัญญา ทุนทางการเงิน ทุนที่เป็นเครื่องมือเครื่องจักร ทุนทางสังคม และทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความยั่งยืน หมายถึงการพัฒนาที่สามารถสร้างความเจริญ รายได้และคุณภาพชีวิตของ ประชาชนให้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจที่อยู่บนหลักการใช้การรักษา และการฟื้นฟูฐานทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ไม่ใช่ทรัพยากรธรรมชาติจนเกินพอดีไม่สร้างมลภาวะ ต่อสิ่งแวดล้อม จนเกินความสามารถในการรองรับและเยียวยาของระบบนิเวศ การผลิตและการบริโภค เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ทรัพยากรธรรมชาติมีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้นและสิ่งแวดล้อมมีคุณภาพดีขึ้น คนมีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความเอื้ออาทร เสียสละเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม รัฐบาลมีนโยบายที่มุ่งประโยชน์ส่วนรวมอย่างยั่งยืน และให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน และทุกภาคส่วนในสังคมยึดถือและปฏิบัติตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาอย่างสมดุล มีเสถียรภาพ และยั่งยืน

ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อให้ประเทศไทยสามารถยกระดับการพัฒนาให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ จึงมีการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศระยะยาว ที่จะทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคงในเอกราชและอธิปไตย มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายในและภายนอกประเทศ ในทุกมิติทุกรูปแบบและทุกระดับ ภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม และ ภาคบริการของประเทศ ได้รับการพัฒนายกระดับไปสู่การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการสร้างมูลค่าเพิ่ม และพัฒนาโลกที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจใหม่ที่จะสร้างและเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ เพื่อยกระดับฐานรายได้ของประชาชนในภาพรวมและกระจายผลประโยชน์ไปสู่ภาคส่วนต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม คนไทยได้รับการพัฒนาให้เป็นคนดีเก่ง มีวินัย คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม และมีศักยภาพในการคิดวิเคราะห์สามารถ “รู้รับ ปรับใช้” เทคโนโลยีใหม่ได้อย่างต่อเนื่อง สามารถเข้าถึงบริการพื้นฐาน ระบบสวัสดิการ และกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่มีใครถูกทิ้ง ไว้ข้างหลัง การพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลาของยุทธศาสตร์ชาติจะมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในรูปแบบ “ประชารัฐ” โดยประกอบด้วย ๖ ยุทธศาสตร์ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับ

สมดุล และพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ โดยแต่ละยุทธศาสตร์มีเป้าหมายและประเด็นการพัฒนา ดังนี้

๔.๑ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เน้นการบริหารจัดการภาวะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคง ปลอดภัย เอกราช อธิปไตย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติสังคม ชุมชน มุ่งเน้นการพัฒนาคน เครื่องมือ เทคโนโลยีและระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ให้มีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคาม และภัยพิบัติได้ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง ควบคู่ไปกับการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน และที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ใช้กลไกการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการ ทั้งกับส่วนราชการ ภาคเอกชน ประชาสังคม และองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ รวมถึงประเทศเพื่อนบ้าน และมิตรประเทศทั่วโลกบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล เพื่อเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการดำเนินการของยุทธศาสตร์ชาติด้านอื่น ๆ ให้สามารถขับเคลื่อนไปได้ตามทิศทาง

๔.๒ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน มีเป้าหมายการพัฒนา ที่มุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติบนพื้นฐานแนวคิด ๓ ประการ ได้แก่ (๑) “ต่อยอดอดีต” โดยมองกลับไปที่รากเหง้าทางเศรษฐกิจ อัตลักษณ์วัฒนธรรม ประเพณีวิถีชีวิต และจุดเด่นทางทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย รวมทั้งความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของประเทศ ในด้านอื่น ๆ นำมาประยุกต์ผสมผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของเศรษฐกิจและสังคมโลกสมัยใหม่ (๒) “ปรับปรุงปัจจุบัน” เพื่อปูทางสู่ออนาคต ผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศในมิติต่าง ๆ ทั้งโครงข่ายระบบคมนาคมและขนส่ง โครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและดิจิทัล และการปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการอนาคต และ (๓) “สร้างคุณค่าใหม่ในอนาคต” ด้วยการเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการ พัฒนาคู่มือใหม่ รวมถึงปรับรูปแบบธุรกิจ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาด ผสมผสานกับยุทธศาสตร์ที่รองรับ อนาคต บนพื้นฐานของการต่อยอดอดีตและปรับปรุงปัจจุบัน พร้อมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐ ให้ประเทศไทยสามารถสร้างฐานรายได้และการจ้างงานใหม่ ขยายโอกาสทางการค้าและการลงทุน ในเวทีโลก ควบคู่ไปกับการยกระดับรายได้และการกินดีอยู่ดีรวมถึงการเพิ่มขึ้นของคนชั้นกลาง และลดความเหลื่อมล้ำของคนในประเทศได้ในคราวเดียวกัน

๔.๓ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดีเก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทยมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่ดีรอบด้านและมีสุขภาพที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์อดออม โอบอ้อมอารีมีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติมีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ มีทักษะสื่อสาร ภาษาอังกฤษ และภาษาที่สาม และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง อย่างต่อเนื่อง

ตลอดชีวิต สู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่ และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง

๔.๔ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม มีเป้าหมาย การพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับการดึงเอาพลังของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชน ประชาสังคม ชุมชน ท้องถิ่น มาร่วมขับเคลื่อน โดยการสนับสนุนการรวมตัวของประชาชนในการร่วมคิดร่วมทำ เพื่อส่วนรวม การกระจายอำนาจและความรับผิดชอบไปสู่กลไกบริหารราชการแผ่นดินในระดับท้องถิ่น การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการตนเอง และการเตรียมความพร้อมของประชากรไทย ทั้งในมิติสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพ สามารถพึ่งตนเอง และทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคมให้นานที่สุด โดยรัฐให้หลักประกันการเข้าถึงบริการและสวัสดิการที่มีคุณภาพอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง

๔.๕ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติ ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ธรรมาภิบาล และความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือระหว่างกัน ทั้งภายในและภายนอกประเทศอย่างบูรณาการ ใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งในการกำหนดกลยุทธ์และแผนงาน และการให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในแบบทางตรงให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้โดยเป็น การดำเนินการบนพื้นฐานการเติบโตร่วมกัน ไม่ว่าจะผ่านทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิต โดยให้ความสำคัญกับการสร้างสมดุลทั้ง ๓ ด้าน อันจะนำไปสู่ความยั่งยืนเพื่อคนรุ่นต่อไปอย่างแท้จริง

๔.๖ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อปรับเปลี่ยนภาครัฐที่ยึดหลัก “ภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชน และประโยชน์ส่วนรวม” โดยภาครัฐต้องมีขนาดที่เหมาะสมกับบทบาทภารกิจ แยกแยะบทบาทหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่ในการกำกับหรือในการให้บริการในระบบเศรษฐกิจที่มีการแข่งขัน มีสมรรถนะสูง ยึดหลักธรรมาภิบาล ปรับวัฒนธรรมการทำงานให้มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม มีความทันสมัย และพร้อมที่จะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การนำนวัตกรรม เทคโนโลยีข้อมูลขนาดใหญ่ ระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้อย่างคุ้มค่า และปฏิบัติงานเทียบได้กับมาตรฐานสากล รวมทั้งมีลักษณะเปิดกว้าง เชื่อมโยงถึงกันและเปิดโอกาสให้ ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และ โปร่งใส โดยทุกภาคส่วนในสังคมต้องร่วมกันปลูกฝังค่านิยม ความซื่อสัตย์สุจริต ความมัธยัสถ์และสร้าง จิตสำนึกในการปฏิเสธไม่ยอมรับการทุจริตประพฤติมิชอบอย่างสิ้นเชิง นอกจากนี้ กฎหมายต้องมีความ ชัดเจน มีเพียงเท่าที่จำเป็น มีความทันสมัย มีความเป็นสากล มีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำและเอื้อต่อการพัฒนา โดยกระบวนการ

ยุติธรรมมีการบริหารที่มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติและการอำนวยความสะดวกยุติธรรมตามหลักนิติธรรม

ตอนที่ ๒ กระบวนการในการกำหนดบทบาทและพัฒนาแนวทางการพัฒนางาน ด้านเวชศาสตร์ทางทะเล

๒.๑ ความหมายของบทบาท (Role)

ทฤษฎีบทบาทเป็นทฤษฎีทางสังคมศาสตร์ซึ่งกล่าวถึงพฤติกรรมการแสดงออกของบุคคล ครอบคลุมกลุ่มหรือชุมชนภายในบริบทของสังคมและวัฒนธรรม บทบาทเป็นแนวคิดด้านสังคมวิทยา จิตวิทยาและมานุษยวิทยา สำหรับนำไปใช้ในการวิเคราะห์บุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์ กลุ่มหรือชุมชนเนื่องจากมนุษย์ในสังคมมีการปฏิสัมพันธ์ จึงเปรียบเสมือนการจัดระเบียบของบุคคล สังคมที่จะปฏิบัติต่อกัน ได้ มีนักวิชาการให้ความหมายของบทบาทไว้ต่าง ๆ ดังนี้

Levingson (๑๙๖๔ อ้างถึงใน ประเสริฐ ปอนถิ่น, ๒๕๕๑) ได้สรุปความหมาย ของบทบาทไว้ ๓ ประการ ดังนี้

๑. บทบาท หมายถึง ปทัสถาน ความคาดหวัง ข้อห้าม ความรับผิดชอบและอื่น ๆ ที่มีลักษณะ ในทำนองเดียวกันซึ่งผูกพันอยู่กับตำแหน่งทางสังคมที่กำหนดให้ บทบาทตามความหมายนี้ คำนี้ถึงตัวบุคคลน้อยที่สุด แต่มุ่งไปที่การบ่งชี้ถึงหน้าที่อันควรกระทำ

๒. บทบาท หมายถึง ความเป็นไปของบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งที่คิดและกระทำเมื่อดำรงตำแหน่งนั้น

๓. บทบาท หมายถึง การกระทำของบุคคลแต่ละคนที่สัมพันธ์กับโครงสร้างทางสังคมหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือแนวทางที่บุคคลพึงกระทำเมื่อดำรงตำแหน่งนั้น

รพีพรรณ สุวรรณรัฐโชติ (๒๕๕๐) ได้ให้คำจำกัดความของบทบาทไว้ว่า เป็นแบบแผนของความต้องการ เป้าหมายของความเชื่อ ความรู้สึก ทศนคติ คุณค่าและการกระทำที่สมาชิกในสังคมคาดหวังว่าควรเป็นไปตามลักษณะของชนิดตำแหน่งที่มีอยู่หรืออาจกล่าวได้สั้น ๆ ว่าบทบาท คือ พฤติกรรมที่คาดหวังว่าบุคคลที่อยู่ในสถานภาพนั้นควรจะทำหรือปฏิบัติ เช่น บทบาทของพ่อก็คือทำหน้าที่เลี้ยงดูลูกให้เป็นคนดีรู้จักทำมาหากิน เป็นต้น

Linton (๑๙๔๕, อ้างถึงใน ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร, ๒๕๔๕) กล่าวว่า สถานภาพ หรือตำแหน่งเป็นตัวกำหนดบทบาทให้แก่บุคคล สถานภาพเป็นนามธรรม หมายถึง ฐานะหรือตำแหน่งดังนั้นก็เมื่อ กำหนดตำแหน่งใดขึ้นก็จำเป็น จะต้องมียุทธศาสตร์หรือภาระหน้าที่กำกับตำแหน่งนั้นเสมอ

Nadel (๑๙๕๗ อ้างถึงใน ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร, ๒๕๔๕) กล่าวว่า บทบาทประกอบด้วยตัวประกอบที่ส่งผลต่อพฤติกรรมหลายลักษณะ เช่น

๑. ตัวประกอบที่เสริมบทบาท เช่น การพูดเก่งการมีอารมณ์ขัน

๒. ตัวประกอบที่เป็นตัวสำคัญหรือแกนของบทบาทอันขาดมิได้ เช่น พ่อแม่ต้องเลี้ยงดูลูก

๓. ตัวประกอบที่เป็นไปตามกฎหมาย เช่น แพทย์จะบำบัดโรคต้องมีใบประกอบโรคศิลป์

จุฑามาศ สิริสิริพรพันธ์ (๒๕๔๘) ได้อธิบายว่าบทบาท คือหน้าที่ (Function) หรือ พฤติกรรมอันพึงคาดหมาย (Expected Behavior) ของบุคคลในแต่ละคนในกลุ่มหรือสังคมหนึ่ง หน้าที่หรือพฤติกรรมดังกล่าวโดยปกติเป็นสิ่งที่กลุ่มหรือสังคมหรือวัฒนธรรมของกลุ่มสังคมนั้นกำหนดขึ้น ดังนั้นบทบาทจึงเป็นแบบแห่งความประพฤติของบุคคลในสถานะที่พึงมีต่อบุคคลอื่น ในสถานะอีกอย่างหนึ่งในสังคมเดียวกัน นอกจากนี้นักวิชาการต่าง ๆ ยังได้สรุปประเภทของบทบาทไว้หลายแนวดังนี้ (Berlo, ๑๙๙๖ อ้างอิงใน จีรวุฒิ เสนาคำ, ๒๕๔๙)

1. บทบาทที่ถูกกำหนดไว้ (Role Prescriptions) คือ บทบาทที่กำหนดไว้เป็นระเบียบอย่างชัดเจนว่าบุคคลที่อยู่ในกำหนดไว้เป็นระเบียบอย่างชัดเจนว่าบุคคลที่อยู่ในบทบาทนั้นจะต้องทำอะไรบ้าง

2. บทบาทที่กระทำจริง (Role Descriptions) คือ บทบาทที่บุคคลได้กระทำจริงเมื่ออยู่ในบทบาทนั้น ๆ

3. บทบาทที่ถูกคาดหวัง (Role Expectations) คือ บทบาทที่ถูกคาดหวังโดยผู้อื่นว่าบุคคลที่อยู่ในบทบาทนั้น ๆ ควรกระทำอย่างไร

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า บทบาท คือ การกระทำหรือพฤติกรรม ตามตำแหน่งหรือสถานภาพ ซึ่งเป็นไปตามความคาดหวังของสังคมหรือตามลักษณะของการรับรู้ บทบาทเป็นผลของการแสดงออกตามสิทธิและหน้าที่

๒.๒ ความหมายของแนวทางหรือรูปแบบ

คำว่า “model” เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทยมีการนำไปใช้ที่หลากหลาย เช่น “แบบจำลอง” “แบบ” “รูปแบบ” และ “ตัวแบบ” ใช้ทับศัพท์ว่า “โมเดล” เป็นต้น ซึ่งมีผู้ให้คำจำกัดความไว้หลากหลายดังต่อไปนี้

Willer (๑๙๖๗) รูปแบบเป็นการสร้างความคิดรวบยอดของชุดปรากฏการณ์ด้วยวิธีการที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความกระจ่างชัดในนิยาม ความสัมพันธ์และข้อเสนอของระบบที่เกี่ยวข้อง

Good (๑๙๗๓) ให้ความหมายของโมเดลเป็น ๔ แนวทาง แนวทางแรก หมายถึง แบบอย่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างหรือการทำซ้ำ แนวทางที่สอง หมายถึง ตัวอย่างเพื่อการเลียนแบบ เช่น การออกเสียงภาษาต่างประเทศเพื่อให้ผู้เรียนได้เลียนแบบ แนวทางที่สาม หมายถึง แผนภูมิ ตัวแทนของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หลักการและแนวคิด และแนวทางที่สี่ หมายถึง ชุดของปัจจัย หรือตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน รวมกันเป็นองค์ประกอบเชิงสัญลักษณ์ อาจจะเขียนบรรยายเป็นภาษา หรือเขียนออกมาในรูปของความสัมพันธ์

English & English (๑๙๘๕) นำมาใช้ในความหมายต่าง ๆ ดังนี้ (๑) แบบจำลองของจริง (๒) ตัวแบบที่ใช้เป็นต้นแบบ (๓) รูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล สัญลักษณ์ และหลักการของระบบ และ (๔) แบบแผนตัวอย่างของการดำเนินงานที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่าง ๆ ในระบบ และศิริชัย กาญจนวาสี (๒๕๔๗) ได้สรุปความหมายของรูปแบบ/ โมเดลเปรียบเทียบกับคำว่า “ทฤษฎี” โดยความหมายที่ (๑) และ (๒) มิได้มีความหมายในเชิงทฤษฎี เป็นการจำลองหรือการลอกเลียนแบบให้เหมือนกับของจริง แต่สำหรับความหมายที่ (๓) รูปแบบ/ โมเดล มีความหมายเทียบเคียงได้กับคำว่า “ทฤษฎี” ส่วนความหมายที่ (๔) เป็นแบบแผนอย่างหนึ่งที่ได้จากการถ่ายแบบจากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ หรือที่เรียกว่า รูปแบบเชิงปฏิบัติการ (working model)

Husen (๑๙๙๔) กล่าวว่า โมเดลไม่ได้มีความหมายเช่นเดียวกับทฤษฎี สามารถสร้างได้จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้วยการเปรียบเทียบหรือจากทฤษฎี

ทิสนา แชนมณี (๒๕๔๕) ให้ความหมายว่ารูปแบบ หมายถึง สภาพลักษณะของการเรียนการสอนที่ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญซึ่งได้รับการจัดไว้อย่างเป็นระเบียบ

กล่าวโดยสรุป รูปแบบหรือโมเดล หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล หลักการ และแนวทาง ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ

๒.๓ ประเภทของรูปแบบ

๒.๓.๑ รูปแบบที่เลียนแบบของจริง (analogue models)

รูปแบบที่เลียนแบบของจริงเป็นรูปแบบในเชิงระบบกายภาพ ใช้การอุปมาอุปมัยเทียบเคียงประสบการณ์ซึ่งเป็นรูปแบบเพื่อสร้างความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรม เช่น รูปแบบการทำนายจำนวนนักเรียนที่เข้าสู่ระบบโรงเรียน เป็นต้น มักใช้ในศาสตร์ทางฟิสิกส์ พบได้น้อยในศาสตร์ทางสังคมและพฤติกรรมศาสตร์ และแทบจะไม่พบเลยในทางการศึกษา

๒.๓.๒ รูปแบบเชิงสัญลักษณ์ (semantic models)

รูปแบบเชิงสัญลักษณ์เป็นรูปแบบที่แสดงในรูปของคำ เช่น การพูด หรือการเปรียบเทียบ โดยใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์ด้วยภาษา แผนภูมิหรือรูปภาพ เพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของปรากฏการณ์นั้น ๆ มีจุดดีกว่าโมเดลแบบเลียนแบบของจริง คือให้การเลียนแบบเชิงแนวคิดมากกว่าเชิงกายภาพ แต่มีจุดด้อยคือ ขาดความสามารถในการตรวจสอบความถูกต้องได้ ข้อดีคือ เข้าใจได้ง่าย ให้คำอธิบายปรากฏการณ์ได้เป็นอย่างดี

๒.๓.๓ รูปแบบเชิงแบบแผน (schematic models)

รูปแบบเชิงแบบแผนมีลักษณะคล้ายแผนที่และโดยทั่วไปใช้กับกลุ่มและจัดกลุ่มโครงสร้างเข้าสู่ความสัมพันธ์ตามลำดับเป็นโมเดลที่เชื่อมทฤษฎีและโลกแห่งความเป็นจริง เช่น โมเดลสติปัญญา ที่นักจิตวิทยามักใช้ในการพัฒนาโมเดล

๒.๓.๔ รูปแบบทางคณิตศาสตร์ (mathematical models)

รูปแบบทางคณิตศาสตร์เป็นการนำเสนอโดยใช้สัญลักษณ์แทนแนวคิด หลักการ หรือตัวแปร และใช้ฟังก์ชันคณิตศาสตร์เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิด หลักการ หรือตัวแปรเหล่านั้น นิยมใช้ทั้งในสาขาจิตวิทยา ศึกษาศาสตร์ และการบริหารการศึกษา

๒.๓.๕ รูปแบบเชิงสาเหตุ (causal models)

รูปแบบเชิงสาเหตุเป็นรูปแบบที่พัฒนามาจากเทคนิคการวิเคราะห์เส้นทาง (path analysis) โดยการนำตัวแปรต่าง ๆ มาหาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผลที่เกิดขึ้น

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาตามความหมายของรูปแบบเชิงสัญลักษณ์ (semantic models) โดยการบรรยายและอธิบายปรากฏการณ์ด้วยภาษา แผนภูมิหรือรูปภาพ เพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิด องค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของปรากฏการณ์ ในการพัฒนางานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐

๒.๓ การพัฒนารูปแบบ

การพัฒนารูปแบบควรมีทฤษฎีรองรับ เมื่อพัฒนารูปแบบก่อนนำไปใช้ต้องมีการวิจัยเพื่อทดสอบการพัฒนารูปแบบจะมีจุดมุ่งหมาย การพัฒนารูปแบบมีองค์ประกอบสำคัญได้แก่ (๑) รูปแบบควรมีทฤษฎีรองรับ (๒) เมื่อพัฒนารูปแบบแล้ว ก่อนนำไปใช้อย่างแพร่หลายต้องมีการวิจัย เพื่อทดสอบทฤษฎีและตรวจสอบคุณภาพในเชิงการใช้ในสถานการณ์จริงและนำข้อค้นพบมาปรับปรุงแก้ไข (๓) การพัฒนารูปแบบอาจจะออกแบบให้ใช้ได้กว้างขวาง หรือเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะเจาะจงอย่างใดอย่างหนึ่ง และ (๔) การพัฒนารูปแบบจะมีจุดมุ่งหมายหลักในการพิจารณาเลือกรูปแบบไปใช้

Willer (๑๙๖๗) ระบุว่าขั้นตอนสำหรับการพัฒนารูปแบบแบ่งเป็น ๒ ส่วน คือ การสร้างรูปแบบและการหาความเที่ยงของรูปแบบ ซึ่งรายละเอียดของการพัฒนารูปแบบขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการพัฒนารูปแบบ

ชัยยงค์ พรหมวงศ์และคณะ (๒๕๓๖) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการจัดระบบหรือการพัฒนา ระบบ โดยมีขั้นตอน ๔ ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

(๑) การวิเคราะห์ระบบ (system analysis) เป็นวิธีการระบุงองค์ประกอบ และความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบในระบบ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบภายในระบบกับองค์ประกอบภายนอก การจัดเรียงลำดับองค์ประกอบ ทรัพยากรที่ต้องใช้กลุ่มเป้าหมายของผูกระบบภารกิจที่จะต้องดำเนินการ และผลผลิตหรือบริการที่จะเสนอแก่กลุ่มเป้าหมายในการวิเคราะห์ระบบ

ประกอบด้วย (๑.๑) การวิเคราะห์ปณิธาน (๑.๒) การวิเคราะห์จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ (๑.๓) การวิเคราะห์หน้าที่ (๑.๔) การวิเคราะห์เครื่องมือหรือช่องทาง (๑.๕) การวิเคราะห์วิธีการ และ (๑.๖) การวิเคราะห์การตรวจสอบ ควบคุม ติดตามและประเมินผล

(๒) การสังเคราะห์ระบบ (system synthesis) เป็นการนำข้อมูลที่ได้นำมาใช้ในการสร้างระบบใหม่หรือพัฒนาระบบให้ดีขึ้น โดยการกำหนดองค์ประกอบ ความสัมพันธ์ ทิศทางและลำดับขั้นตอนของระบบที่พัฒนาขึ้นใหม่

(๓) การสร้างแบบจำลองระบบ (system modeling) เป็นการสื่อสารระบบที่สร้างขึ้นใหม่หรือพัฒนาขึ้นใหม่ เพื่อให้เข้าใจง่ายและนำไปใช้โดยการเขียนแบบจำลองในลักษณะดังนี้

(๓.๑) แบบรูปภาพหรือหุ่นจำลองของจริง (iconic model) เช่น ภาพวาด หุ่นจำลอง เครื่องบิน

(๓.๒) แบบจำลองเปรียบเทียบ (analogue model) เช่น นาฬิกา เปนแบบจำลองของเวลา

(๓.๓) แบบจำลองสัญลักษณ์ (symbolic model) เช่น สัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์

(๓.๔) แบบจำลองแนวคิด (conceptual Model) ซึ่งเปนแบบจำลองที่แทนด้วยแผนภูมิหรือแผนภาพในลักษณะต่าง ๆ การสร้างแบบจำลองระบบจะช่วยอธิบายถึงขั้นตอนสำคัญของระบบ ช่วยในการสื่อสารให้ทราบถึงขั้นตอน การควบคุม และทำนายไ้ว่าจะเกิดผลอะไรขึ้น เมื่อดำเนินไปตามระบบ

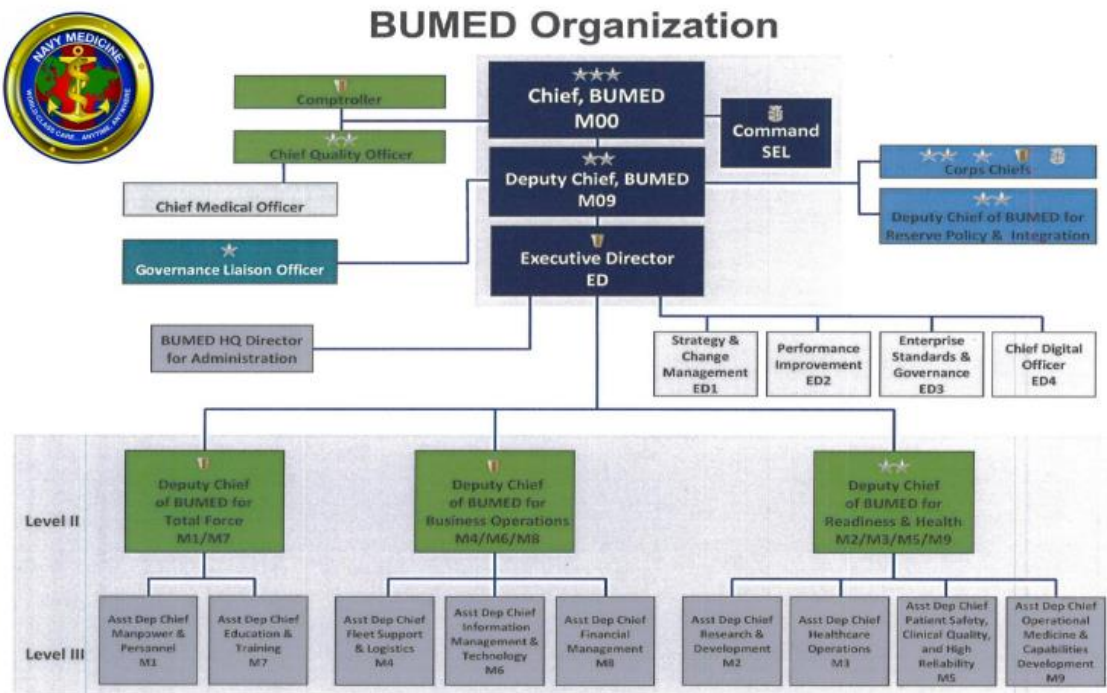
๔) การทดสอบระบบ (system evaluation) เมื่อมีการพัฒนาระบบตามขั้นตอนที่ได้กำหนดไว้ จนแสดงออกมาในรูปของแบบจำลองใดแล้ว ซึ่งถือว่าได้ระบบใหม่ขึ้น หรือเป็นการ พัฒนาระบบ ซึ่งถือว่าเปนต้นแบบ ยังประกันไม่ได้ว่า ระบบที่พัฒนาขึ้นจะสามารถทำงานได้ตามวัตถุประสงค์ นักจัดระบบจึงจำเป็นต้องนำ “ต้นแบบระบบ” (system prototype) ไปทดสอบในสถานการณ์จำลอง (system simulation) กล่าวคือ นำระบบไปใช้ในสถานการณ์ที่ใกล้เคียงความจริงซึ่งสามารถนำไปทดลองใช้ในสถานการณ์จริงได้ก็จะเป็นประโยชน์อย่างมาก แต่ในทางปฏิบัติการทดสอบระบบ ในสถานการณ์จริงมีปัญหาด้านค่าใช้จ่าย เวลาและความเสี่ยง โดยเฉพาะระบบที่เกี่ยวข้องกับคนและทรัพย์สินดังนั้นจึงนำไปทดสอบในสถานการณ์จำลองแทน

สรุปได้ว่าการพัฒนารูปแบบหรือแนวทางประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ ๕ ขั้นตอน ได้แก่ ๑) กำหนดกรอบความคิดในการวิจัย ๒) ศึกษาสภาพและปัญหา ๓) สร้างรูปแบบ ๔) ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ และ ๕) ปรับปรุงและนำเสนอรูปแบบ

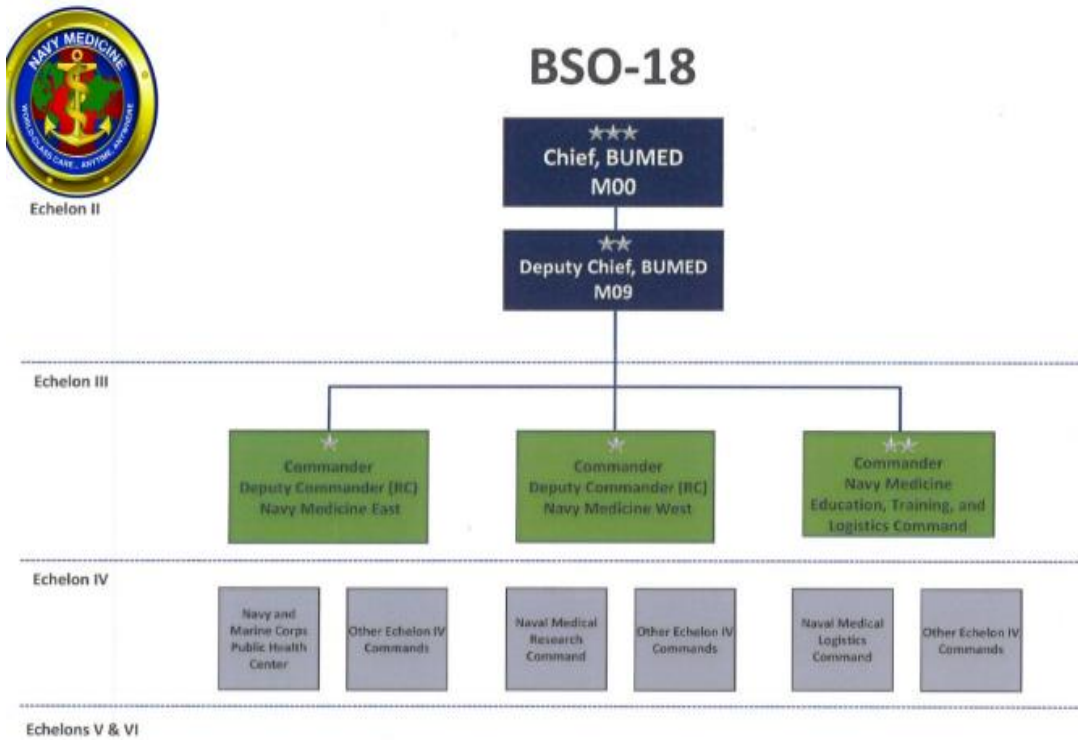
ตอนที่ ๓ เอกสารบทบาท และแนวทางการดำเนินงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของไทยและ ต่างประเทศที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดี (Best practice)

๓.๑ สหรัฐอเมริกา

ในสหรัฐอเมริการมืองค์กรชื่อว่า “Navy medicine” เวชศาสตร์ทหารเรือ ซึ่งทำงานเกี่ยวกับการรักษากำลังพลกองทัพเรือ กองกำลังนาวิกโยธินและครอบครัว การดูแลภาวะสุขภาพให้พร้อมในการปฏิบัติงาน และพร้อมเมื่อเกิดสถานการณ์ไม่ปกติ โดยสามารถในการดูแลรักษาได้ทันทีทั้งที่เมื่อเกิดเหตุ ทั้งในทะเล ใต้ทะเล และในสนามรบ โดยมีเจ้ากรมแพทย์ทหารเรือเป็นประธาน

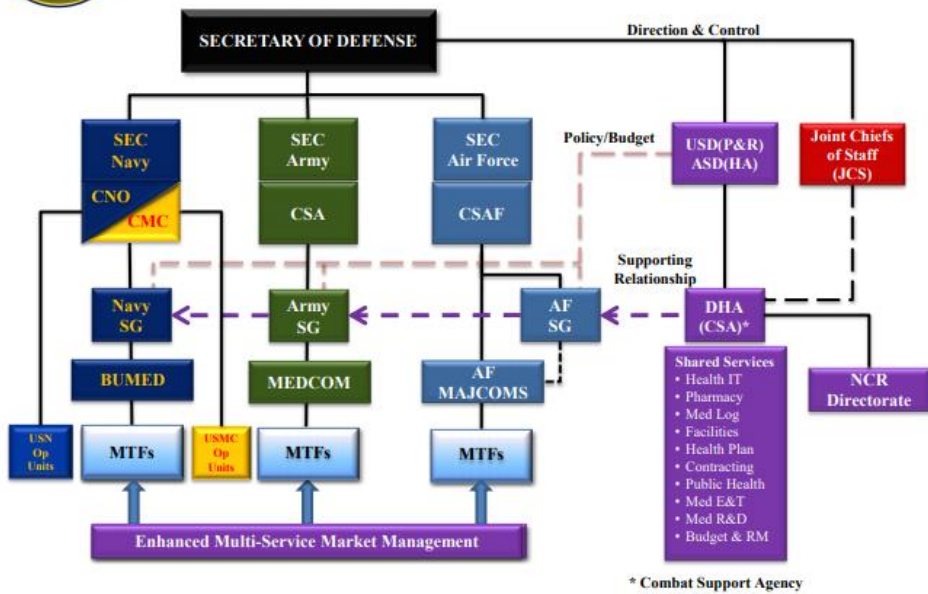
แผนภาพที่ ๒-๑ โครงสร้างองค์กร BUMED

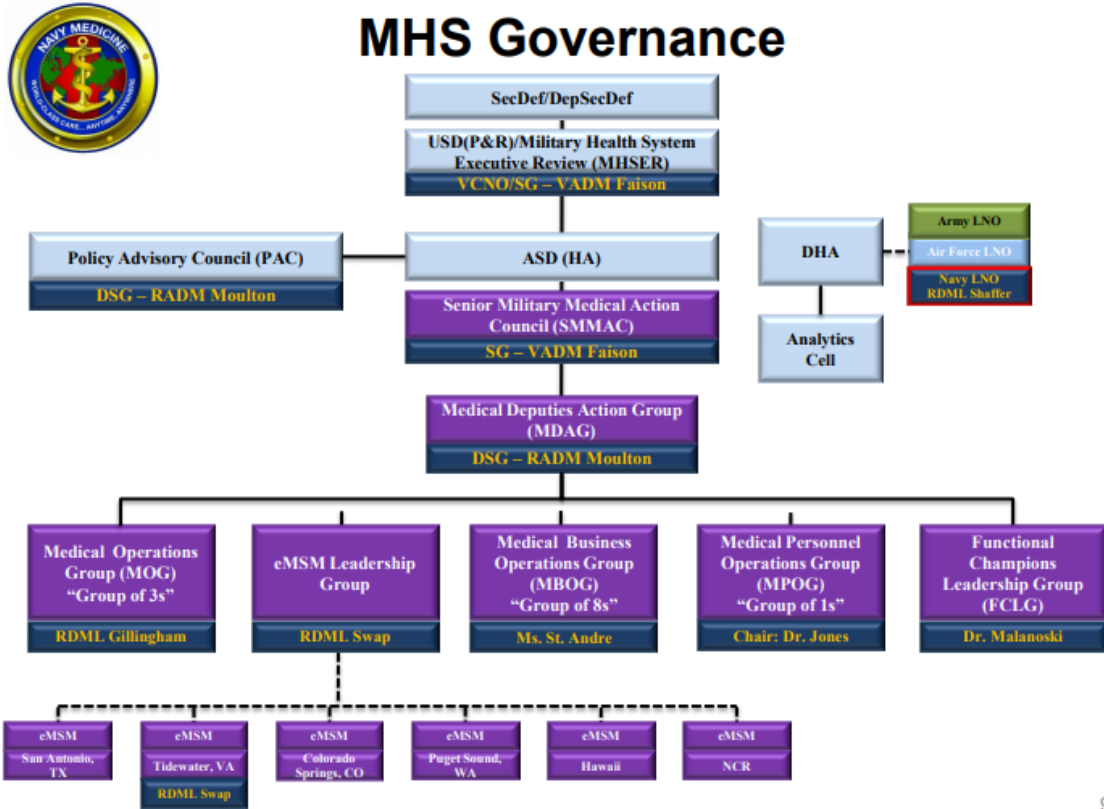
แผนภาพที่ ๒-๒ โครงสร้างองค์กร BSO-18

MHS with DHA

แผนภาพที่ ๒-๓ โครงสร้างองค์กร MHS with DHA

แผนภาพที่ ๒-๔ โครงสร้างองค์กร MHS Governance

๓.๒ นอร์เวย์

ในช่วงต้นของศตวรรษที่ ๑๙ ผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพใน Bergen ประเทศนอร์เวย์ เห็นว่ายังไม่มึบริการสุขภาพสำหรับนักเดินเรือในระดับประเทศของนอร์เวย์ จึงได้เริ่มมีการจัดตั้งศูนย์การแพทย์ทางทะเลขึ้น ครั้งแรกเป็นกลุ่มเล็ก ๆ และต่อมาดำเนินการในรูปแบบของคณะกรรมการที่เป็นตัวแทนจากสถาบันต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง หลังจากเริ่มกิจกรรมประมาณ ๑๐ ปี จึงมีคำร้องไปถึงรัฐบาลเพื่อยื่นข้อเสนอพื้นฐานของข้อเสนอนี้ กระทรวงสาธารณสุข และศูนย์บริการสุขภาพหน่วยงานด้านสุขภาพในภูมิภาคตะวันตกของนอร์เวย์ ในการวางแผนสำหรับศูนย์เวชศาสตร์ทางทะเล และวางแผนให้ศูนย์ควรจ้จัดสรรให้อยู่ในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัย Haukeland

กิจกรรมของศูนย์มีดังนี้

๑. รวบรวมและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับเวชศาสตร์ทางทะเลสู่เจ้าของเรือ, เรือเจ้าหน้าที่ และผู้ใช้อื่น ๆ
๒. ริเริ่มและดำเนินการวิจัย
๓. ลงทะเบียนอุบัติการณ์ของโรคและอุบัติเหตุในทะเล

๔. มีส่วนร่วมในการให้ความรู้ด้านสุขภาพแก่นักเดินเรือ
๕. เป็นศูนย์กลาง (hub) สำหรับความร่วมมือระหว่างประเทศ
๖. รวม radio medico เป็นส่วนหนึ่งของความรับผิดชอบ

การก่อตั้งและโครงสร้างองค์กร

ศูนย์เวชศาสตร์ทางทะเลแห่งนอร์เวย์ (NCMM) เป็นศูนย์ระดับชาติด้านเวชศาสตร์ทางทะเล ก่อตั้งขึ้นโดยรัฐสภานอร์เวย์ในปี ๒๐๐๔ เริ่มดำเนินกิจกรรมตั้งแต่เดือนมิถุนายน ๒๕๔๙ NCMM เป็นส่วนหนึ่งของภาควิชาอายุรศาสตร์ที่โรงพยาบาลมหาวิทยาลัย Haukeland ในเบอร์เกน และสมทบกับมหาวิทยาลัยเบอร์เกน

การดำเนินการ

๑. รวบรวมและเป็นศูนย์กลางความรู้เกี่ยวกับเวชศาสตร์ทางทะเล เพื่อ
 - ๑.๑ นักเดินเรือและชาวประมง
 - ๑.๒ เจ้าของเรือ
 - ๑.๓ เรือ
 - ๑.๔ เจ้าหน้าที่
 - ๑.๕ องค์กรลูกจ้าง
 - ๑.๖ องค์กรนายจ้าง
 - ๑.๗ อื่น ๆ
๒. ให้ทุนและทำวิจัย
๓. ลงทะเบียนอุบัติการณ์ ของ ความเจ็บป่วยและอุบัติเหตุทางทะเล
๔. สนับสนุนการศึกษาและการสอน
๕. เป็นจุดศูนย์กลางในการติดต่อสำหรับความร่วมมือระดับนานาชาติในด้านเวชศาสตร์ทางทะเล
๖. Radio Medico เป็นการดำเนินการความร่วมมือกิจกรรมของศูนย์

ความร่วมมือในระดับชาติ (NATIONAL COOPERATION)

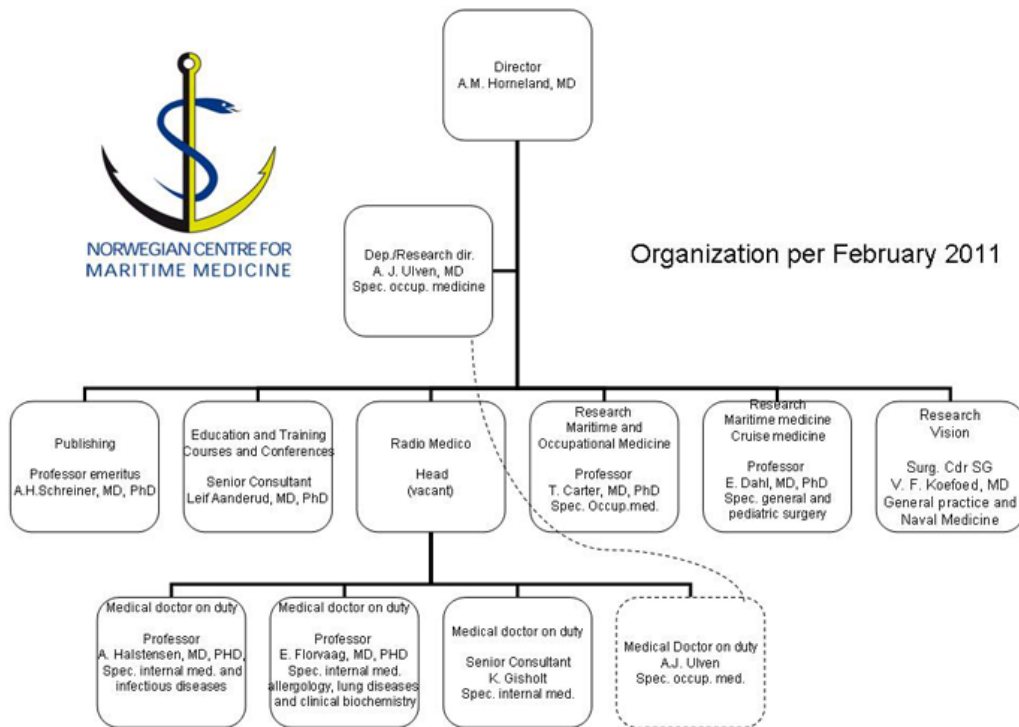
NCMM เป็นผู้ให้คำปรึกษาทางการแพทย์สำหรับ Norwegian Maritime Directorate and director Horneland ซึ่งเป็นผู้นำที่เกี่ยวข้องกับใบรับรองสุขภาพ และให้คำแนะนำแก่หน่วยงานดูแลชายฝั่งของนอร์เวย์, คณะกรรมการสุขภาพแห่งนอร์เวย์และคณะกรรมการสอบสวนอุบัติเหตุนอร์เวย์, สมาคมจัดกลุ่ม, เจ้าของเรือ, องค์กรของพนักงานและอื่น ๆ

ความร่วมมือระหว่างประเทศ

เครือข่ายความร่วมมือระหว่างประเทศมี ๒ แห่ง คือ เครือข่ายของสมาคมสุขภาพทางทะเลระหว่างประเทศและเครือข่ายของศูนย์ความร่วมมือองค์การอนามัยโลก (WHO) ด้านสุขภาพของผู้เดินเรือ มีการเผยแพร่ผ่านวารสาร "สุขภาพทางทะเลระหว่างประเทศ" (IMH) จากการก่อตั้งเมื่อ ๖๐ ปีที่แล้ว IMH ได้รับการเผยแพร่จากสถาบัน Interfaculty of Maritime, Tropical and Hyperbaric Medicine (IIMTM) ใน Gdynia, Medical University of Gdansk จากปี ๒๐๐๙ มีการทำงานร่วมกัน ได้แก่ สมาคมโปแลนด์เพื่อการแพทย์ทางทะเล I, IMHA และ NCMM โดยมี IIMTM เป็น Secreteriate, IMHA เป็นผู้ลงนาม

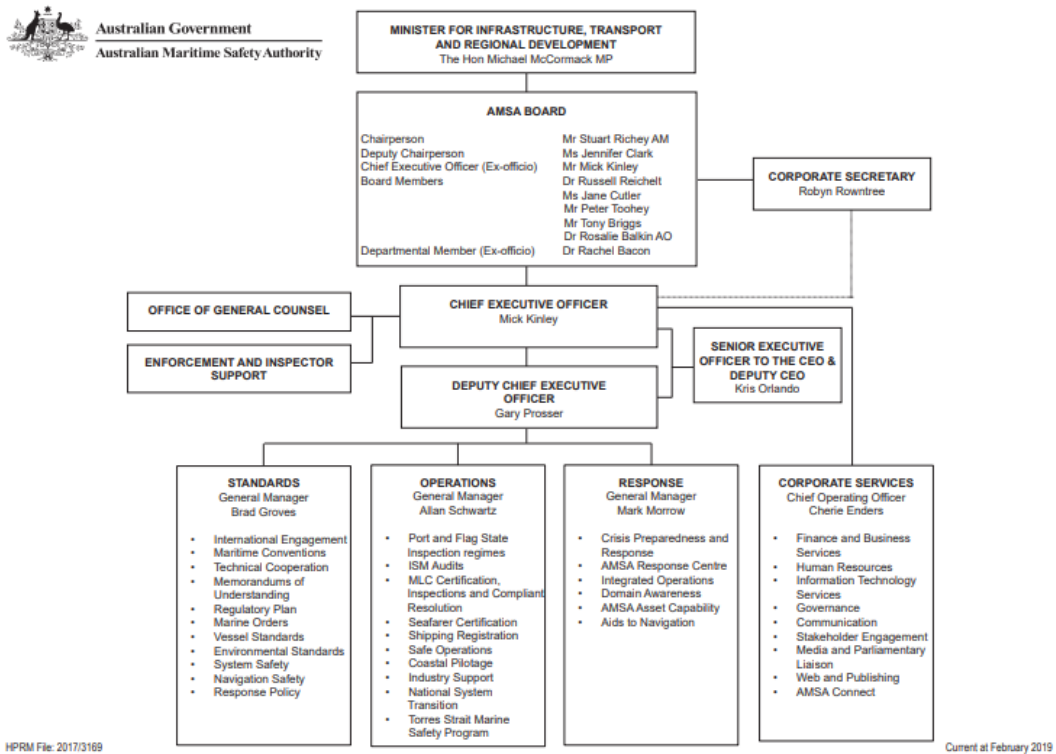
ในเดือนมกราคม ๒๕๕๒ ลงนามในบันทึกความเข้าใจระหว่าง Medical University of Gdansk, Haukeland University Hospital และ University of Bergen ซึ่งสร้างความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ที่น่าสนใจ Alf Magne Horneland ผู้อำนวยการของ NCMM ในปี ๒๕๕๒ เป็นสมาชิกของคณะกรรมการ IMHA เขาได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้นำของ IMHA Workgroup

ในเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๒ NCMM เผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ตเป็นตำรานานาชาติและการแพทย์ทางทะเลฉบับแรกที่ครอบคลุมโดยความร่วมมือกับ IMHA และสมาคมการแพทย์ทางทะเลแห่งนอร์เวย์

ภาพที่ ๒-๕ โครงสร้างองค์กรศูนย์เวชศาสตร์ทางทะเลแห่งนอร์เวย์

๓.๓ ออสเตรเลีย

ภาพที่ ๒-๖ โครงสร้างองค์กรศูนย์วิทยาศาสตร์ทางทะเลประเทศออสเตรเลีย

ตอนที่ ๔ งานวิจัยที่เกี่ยวกับการกำหนดบทบาทและพัฒนางานด้านวิทยาศาสตร์ทางทะเล และรูปแบบการพัฒนางาน/ ระบบ/ รูปแบบที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์

คณะรัฐมนตรี (๒๕๕๔) ทำการศึกษาบทบาทของกองทัพเรือด้านแพทย์ฉุกเฉินทางทะเล มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาบทบาทของหน่วยงานต่าง ๆ ในการดำเนินการด้านแพทย์ฉุกเฉินทางทะเลในปัจจุบัน และเพื่อกำหนดบทบาทที่เหมาะสมของกองทัพเรือในการสนับสนุนระบบการแพทย์ฉุกเฉินทางทะเลของประเทศให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยศึกษารายละเอียดเฉพาะในพื้นที่ฝั่งทะเลอันดามัน การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยสรุปได้ว่าการดำเนินการด้านการแพทย์ฉุกเฉินทางฝั่งทะเลอันดามัน ยังมีจุดอ่อนหลายประการ ซึ่งทัพเรือภาคที่ ๓ ควรมีบทบาทเข้าไปสนับสนุน เพื่อให้ระบบการแพทย์ฉุกเฉินทางทะเลอันดามันมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยการพัฒนาศูนย์กลางการรับแจ้งเหตุและสื่อสารสั่งการและรับเป็นหน่วยงานหลักในการปฏิบัติการฉุกเฉินในทะเล เพื่อให้ระบบการแพทย์ฉุกเฉินทางทะเลอันดามันมีความเข้มแข็ง ควรพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนชายฝั่งทะเลอันดามันให้มีความเข้มแข็ง ในการป้องกันอันตรายจากการใช้ทะเลและสามารถให้การช่วยเหลือผู้ป่วยฉุกเฉิน ตลอดจนกรมเจ้าท่าควรปรับโครงการอันดามันปลอดภัยไว้ปฏิบัติหตุทางน้ำของ

สำนักงานกรมเจ้าท่าภูมิภาคที่ ๕ ให้เป็นภารกิจปกติและควรพิจารณาปรับมาตรฐานคนประจำเรือในเรือทุกประเภท ให้มีขีดความสามารถในการปฐมพยาบาลกู้ชีพทางน้ำ

จุมพล ลุ่มพิกานนท์ (๒๕๕๕) ทำการวิจัยเรื่อง “ยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล ในทศวรรษหน้า (พ.ศ.๒๕๕๕ – ๒๕๖๔) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษายุทธศาสตร์และนโยบาย ตลอดจนโครงสร้างและบทบาทของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการรักษาความมั่นคงทางทะเล ทั้งในอดีตและในปัจจุบัน รวมทั้งแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงทางทะเลในทศวรรษหน้า แล้วนำมา กำหนดเป็นยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล นำเสนอเป็นแนวทางในการใช้และการพัฒนา กำลังอำนาจแห่งชาติทั้งหมด ให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของชาติทางทะเลที่กำหนด สำหรับขอบเขตการศึกษา วิเคราะห์ ได้ทำการศึกษาเฉพาะสถานะความมั่นคงทางทะเลและรูปแบบความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ใน พ.ศ.๒๕๕๕-๒๕๖๔ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการศึกษา พบว่า การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเลที่ผ่านมา การกำหนดยุทธศาสตร์และนโยบาย ยังขาดการบูรณาการกับกำลังอำนาจของชาติด้านอื่น ๆ ขาดความยืดหยุ่น (Flexibility) ทั้งในการจัดกำลังและการประกอบกำลัง (Configure of Force and Formation) ไม่สามารถตอบสนองต่อปัญหา ภัยคุกคาม สิ่งทำลายทางทะเล และสถานะแวดล้อมความมั่นคงทางทะเลที่คาดว่าจะมี เพิ่มมากขึ้นในทศวรรษหน้า เนื่องจากเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากกระแสโลกาภิวัตน์ ปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ (Non Traditional Threat) ที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางทะเลเพิ่มขึ้น จึงต้องกำหนดยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลในทศวรรษหน้าให้ครอบคลุม เพื่อให้การใช้ประโยชน์จากทะเลของประเทศ มีความมั่นคง เกิดความมั่นคง และมีใช้อย่างยั่งยืนโดยมีมาตรการในการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ พร้อมกันทั้ง ๓ ระดับ คือ ระดับยุทธศาสตร์ (Strategy Level) ระดับยุทธการ (Operational Level) และระดับยุทธวิธี (Tactical Level)

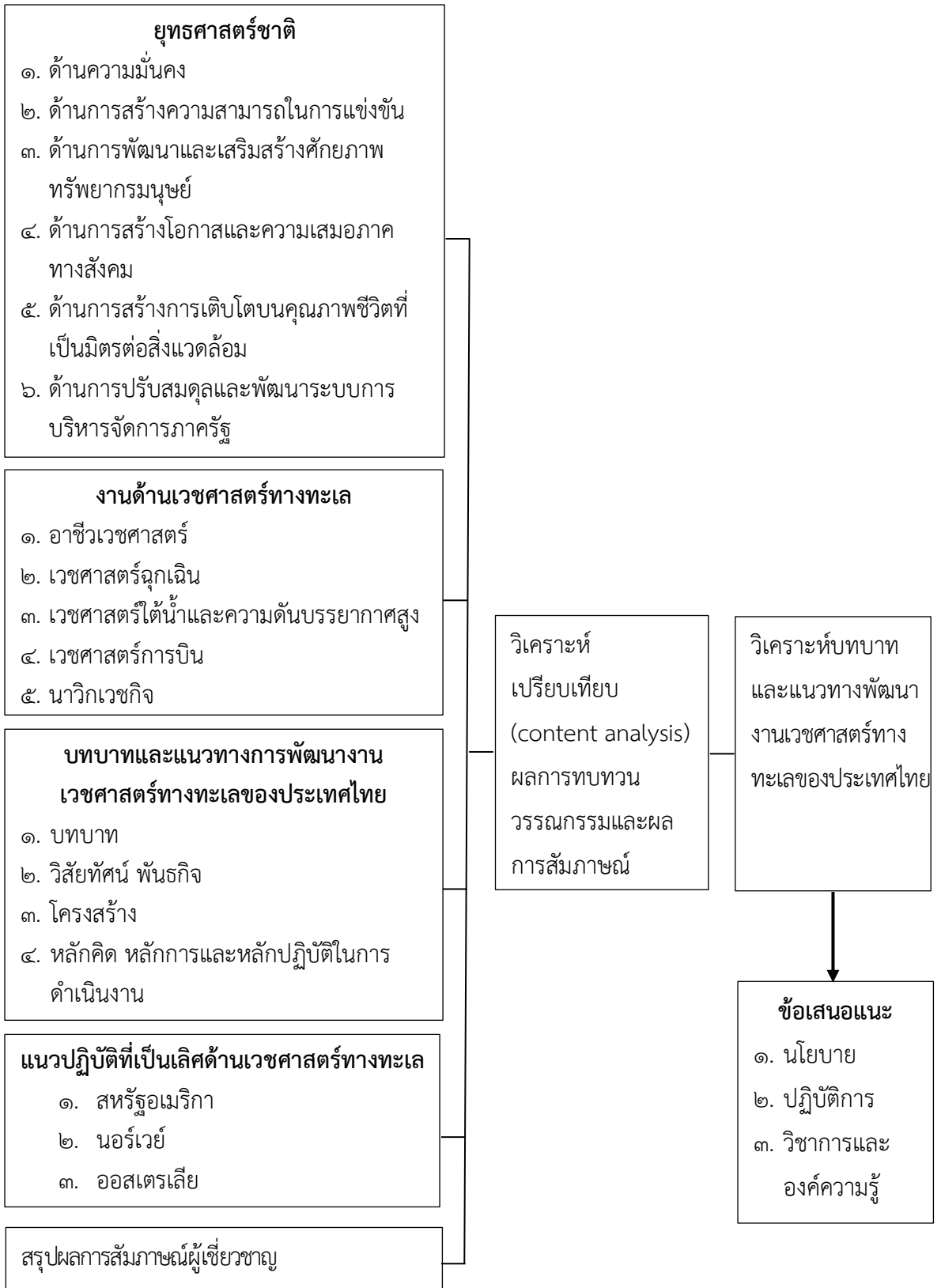
๕. สรุป

กระบวนการในการกำหนดบทบาทและแนวทางการพัฒนางานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทย เป็นกระบวนการสังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐ ยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติ พระราชบัญญัติผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล แผนปฏิบัติการสาธารณสุขทางทะเล ๔ ปี (พ.ศ.๒๕๖๒-๒๕๖๕) รวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องร่วมกับการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการ ด้านเวชศาสตร์ทางทะเล ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ ๕ ขั้นตอน ได้แก่ ๑) กำหนดกรอบความคิดในการวิจัย ๒) ศึกษาสภาพและปัญหา ๓) กำหนดบทบาทและสร้าง

แนวทาง ๔) ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของบทบาทและแนวทาง และ ๕) ปรับปรุงและนำเสนอบทบาทและแนวทางที่เหมาะสม

๖. กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทและแนวทางการพัฒนางานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐ ซึ่งแนวทางการพัฒนาประกอบด้วยกำหนดบทบาท วิสัยทัศน์ พันธกิจ โครงสร้าง และหลักคิด หลักการและหลักปฏิบัติในการดำเนินงาน ที่ครอบคลุมสาขาของงานเวชศาสตร์ทางทะเล ๕ ด้าน ได้แก่ อาชีวเวชศาสตร์ เวชศาสตร์ฉุกเฉิน เวชศาสตร์ใต้น้ำและความดันบรรยากาศสูง เวชศาสตร์การบิน และนาวิกเวชกิจ ซึ่งเป็นการศึกษาด้วยการสังเคราะห์ทฤษฎีแนวคิด งานวิจัยที่เกี่ยวข้องร่วมกับการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านเวชศาสตร์ทางทะเล รายละเอียดดังแผนภาพที่ ๗

แผนภาพที่ ๒-๗ กรอบแนวคิดของการวิจัย

บทที่ ๓

บทบาททางด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทย

การนำเสนอในบทนี้เป็นการนำเสนอบทบาททางด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทย นำเสนอเป็น ๓ ตอน ตอนแรกเป็นปัญหาและสาเหตุสำคัญของงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทย ส่วนที่สองเป็นการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาททางด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทยและต่างประเทศที่มีการดำเนินงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเล และส่วนที่สามเป็นการสังเคราะห์บทบาททางด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทย

ตอนที่ ๑ ปัญหาและสาเหตุสำคัญของงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทย

การดำเนินงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทย เป็นการดำเนินงานของหน่วยงานทางสุขภาพที่มีพื้นที่ใกล้ทะเล หรือมีภารกิจเพื่อตอบสนองวิสัยทัศน์ของกองทัพเรือ โดยผู้นำในงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลคือกรมแพทย์ทหารเรือที่มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง แต่การดำเนินงานในระดับประเทศ ยังไม่มีการดำเนินงานอย่างเป็นทางการ โดยปัญหาสำคัญของงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทยคือ ปัญหาด้านการขาดระบบบริการทางการแพทย์ทางทะเล การขาดโครงสร้างองค์กร และโครงสร้างพื้นฐานที่ชัดเจน ประกอบด้วย ๑) ด้านองค์ความรู้ ๒) ด้านทรัพยากร ๓) ด้านเทคโนโลยี และ ๔) ด้านแผนการดำเนินงาน

“ปัญหาที่สำคัญคือ ยังไม่มีระบบการบริการทางการแพทย์ทางทะเล ทั้งด้านองค์ความรู้และด้านการปฏิบัติ ที่ครบถ้วนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในการบรรลุตามยุทธศาสตร์ชาติ ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การรักษาความมั่นคง การคมนาคมขนส่ง การพลังงาน การประมง การท่องเที่ยว”

OD๑: FEA: ๑๙ เม.ย.๖๒

“ขาดโครงสร้างพื้นฐานในการจัดการงานเวชศาสตร์ทางทะเล ในด้านโครงสร้างอุปกรณ์ สิ่งของ เทคโนโลยี ขาดการบริหารจัดการแบบบูรณาการทหาร-พลเรือนที่

เชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ ความมั่นคงของชาติ และกองทัพเรือ และยังขาด
ยุทธศาสตร์หรือแผนงานในการพัฒนางานเวชศาสตร์ทางทะเล”

HBOD: FEA: ๘ พ.ค.๖๒

“งานด้านนี้ยังไม่มีศูนย์รวมในการปฏิบัติ ต่างคนต่างทำ แต่ละหน่วยงานก็
รับผิดชอบงานของตนเอง ในระดับประเทศและการทำงานระหว่างประเทศยังไม่มี
หน่วยงานที่รับผิดชอบชัดเจน”

OD๑: PB: ๑๙ เม.ย.๖๒

ตอนที่ ๒ การวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาททางด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของ ประเทศไทยและต่างประเทศที่มีการดำเนินงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเล

การนำเสนอในตอนนี้แบ่งเป็น ๓ ส่วน ส่วนแรกเป็นผลการศึกษางานด้านเวชศาสตร์ทาง
ทะเลของประเทศไทย ส่วนที่สองเป็นผลการศึกษาบทบาททางด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของ
ต่างประเทศ และส่วนที่สามเป็นผลการศึกษาเปรียบเทียบบทบาททางด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของ
ประเทศไทยและต่างประเทศ รายละเอียดมีดังนี้

๒.๑ บทบาททางด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทย

ปัจจุบันยังไม่มีหน่วยงานในระดับชาติที่เป็นหน่วยรับผิดชอบ มีเพียงหน่วยงานในด้านการ
รักษาความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล ด้านการรักษามลพิษแห่งชาติทางทะเล รวมทั้งหน่วยงาน
ภาครัฐและเอกชนที่ปฏิบัติงานของตนเองในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพทางทะเล มีหน่วยงาน
ที่ปฏิบัติงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลโดยตรง คือ สถาบันเวชศาสตร์ทางทะเล กรมแพทยทหารเรือ (สวท.
พร.) สังกัดกองทัพเรือ รายละเอียดหน่วยงานและบทบาทที่เกี่ยวข้องกับงานเวชศาสตร์ทางทะเลของ
ประเทศไทยมีดังนี้

๒.๑.๑ แผนปฏิบัติการระดับชาติการสาธารณสุขเขตสุขภาพพิเศษแห่งชาติ เขต สุขภาพพิเศษด้านสาธารณสุขทางทะเล ระยะ ๔ ปี (๒๕๖๒ – ๒๕๖๕) กระทรวง สาธารณสุข

จากข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม สถานการณ์ความมั่งคั่งของประเทศที่เกิดจากพื้นที่ทางทะเล
และปัญหาที่เกิดขึ้น ระบบสาธารณสุขทางทะเลจึงมีความจำเป็นต้องพัฒนา ทั้งด้านระบบการแพทย์
ฉุกเฉินในพื้นที่ทางทะเลในรูปแบบบูรณาการ ระบบรับแจ้งเหตุและสั่งการที่สอดคล้องกับบริบททาง
ทะเล ศักยภาพหน่วยบริการสาธารณสุขในพื้นที่ทางทะเลทั้งด้านโครงสร้างและบุคลากรในการรองรับ
เหตุฉุกเฉินทางทะเล รวมถึงการให้บริการทางการแพทย์ที่มีมาตรฐานตามเวชศาสตร์ทางทะเล

ประชาชนในพื้นที่ทางทะเลสามารถเข้าถึงระบบบริการทางการแพทย์ฉุกเฉินและระบบบริการสุขภาพด้วยความมั่นใจและปลอดภัย การคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขอนามัยทั้งส่วนบุคคลและสาธารณะในพื้นที่ทางทะเล โดยเฉพาะอาหารและน้ำปลอดภัย และการพัฒนาองค์ความรู้ด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทยเพื่อรองรับการพัฒนาระบบสาธารณสุขทางทะเลให้มีมาตรฐานและยั่งยืน โดยความร่วมมือของหลายภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อประชาชนในพื้นที่ทางทะเลมีสุขภาพดีมีความเชื่อมั่นในระบบสาธารณสุขทางทะเลที่มั่นคง ส่งผลให้เกิดความมั่นคงอย่างยั่งยืนต่อไป

วิสัยทัศน์

“การสาธารณสุขทางทะเลประเทศไทยมาตรฐานสากล ดูแลคุ้มครองสุขภาพประชาชนในพื้นที่ทางทะเลอย่างมีคุณภาพ หนุนเสริมขีดความสามารถของประเทศสร้างสรรค์มูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ”

พันธกิจ

๑. เสริมสร้างขีดความสามารถของระบบบริการสาธารณสุขทางทะเล ให้มีสมรรถนะสูงในการให้บริการประชาชนในพื้นที่ทางทะเลอย่างมีมาตรฐานสากล และสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัญหาสุขภาพประชาชน และปัญหาการสาธารณสุขในพื้นที่ทางทะเลของประเทศไทย
๒. บูรณาการและระดมพลังภาคีทุกภาคส่วน เพื่อร่วมเสริมสร้างขีดความสามารถแก่ระบบการสาธารณสุขทางทะเลของประเทศ และทุกภาคส่วนมีความเชื่อมั่นต่อระบบบริการสาธารณสุขทางทะเลไทย
๓. การสร้างสรรค์บริการสาธารณสุขทางทะเลเชื่อมโยงกิจกรรมทางทะเลเพื่อหนุนเสริมศักยภาพการแข่งขันการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ
๔. ส่งเสริมสุขภาพ ควบคุมและป้องกันโรค รักษาโรคและฟื้นฟูสุขภาพแก่ประชาชนในพื้นที่เกาะพื้นที่ชายฝั่งและผู้ปฏิบัติงานในทะเลให้ได้รับการดูแลอย่างทั่วถึงมีสุขภาพดีมีความฉลาดรู้ทางสุขภาพที่สามารถพึ่งตนเองได้อย่างเท่าทันตามบริบทของพื้นที่และความเปลี่ยนแปลง

เป้าประสงค์

- ๑) ประชาชนในพื้นที่ทางทะเล (ทั้งประชาชนและนักท่องเที่ยวที่อยู่ในทะเล พื้นที่เกาะและชายฝั่ง) ได้รับการดูแลสุขภาพทั้งในยามปกติและยามเกิดภาวะฉุกเฉิน รวมถึงภัยพิบัติต่างๆ ได้อย่างครอบคลุม ทั่วถึงทันเหตุการณ์และมีประสิทธิภาพ
- ๒) ประชาชนในพื้นที่ทางทะเลมีสุขภาพดีเพิ่มขึ้น เจ็บป่วยจากโรคที่สำคัญทางทะเลลดลง
- ๓) มีระบบสาธารณสุขทางทะเลที่สามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเกิดคุณค่าและมูลค่า หนุนเสริมขีดความสามารถทาง เศรษฐกิจให้กับพื้นที่และเป็นระบบที่

สามารถสนับสนุนให้เกิดการสร้างรายได้ให้แก่ประเทศในมิติทางทะเลเพิ่มขึ้น

(ร่าง) ยุทธศาสตร์ด้านสาธารณสุขทางทะเล

ยุทธศาสตร์ประกอบด้วย ๕ ยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ระบบการแพทย์ฉุกเฉินทางทะเล

กิจกรรมการขับเคลื่อนประกอบด้วยหน่วยการแพทย์บนอุทยานแห่งชาติทางทะเล เป็นหน่วยการแพทย์ที่สามารถช่วยเหลือเบื้องต้นและขึ้นสูงรวมถึงการส่งต่อของศูนย์รับแจ้งเหตุและสั่งการทางทะเลระดับจังหวัด ศูนย์รับแจ้งเหตุและสั่งการทางทะเลให้มีการบูรณาการทางอากาศ การสร้างระบบ safety beach สร้างระบบ safety และพัฒนาอาสาสมัครสาธารณสุขทางทะเลมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ยกระดับหน่วยบริการ international service

กิจกรรมการเคลื่อนขับเคลื่อนประกอบด้วยการพัฒนาบุคลากรในสถานบริการติดทะเลให้ได้มาตรฐานทั้งระดับปฐมภูมิทุติยภูมิและตติยภูมิ การสร้างเครือข่ายพัฒนามาตรฐานสถานบริการติดทะเล และยกระดับขีดความสามารถของบุคลากรที่อยู่ในหน่วยบริการทั้ง ๓ ระดับและมีการเชื่อมโยงทั้ง ๓ ระดับโดย telemedicine maritime hospital

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ

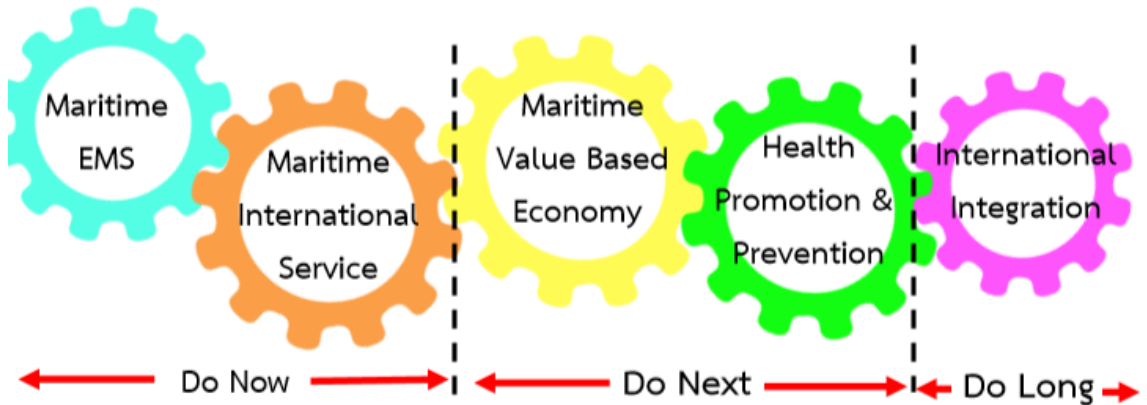
กิจกรรมการขับเคลื่อนคือการพัฒนา medical tourism สถานบริการสาธารณสุขทางทะเล

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ health promotion and prevention

กิจกรรมการขับเคลื่อนประกอบด้วยพัฒนาความสามารถในการจัดการสุขภาพของตนเอง การป้องกันแก้ไขภาวะทุพโภชนาการประชาชนในทะเล และป้องกันดูแลรักษาการบาดเจ็บจากสัตว์มีพิษทางทะเล

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ การบูรณาการระดับนานาชาติ international accreditation

กิจกรรมการขับเคลื่อนประกอบด้วยการทำข้อตกลงแนวปฏิบัติด้านการแพทย์ฉุกเฉินทางทะเลระดับอาเซียน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้สาธารณสุขทางทะเลระหว่างประเทศเพื่อพัฒนาระบบบริการสาธารณสุขในประเทศไทยให้ได้มาตรฐาน

แผนภาพ ๓-๑ ระบบสาธารณสุขทางทะเล

ระบบสาธารณสุขทางทะเล (Maritime Public Health System)

แผนภาพ ๓-๒ ระบบสาธารณสุขทางทะเล (Maritime Public Health System)

แผนปฏิบัติการระยะ ๔ ปี (พ.ศ.๒๕๖๒-๒๕๖๕)

แผนปฏิบัติการที่ ๑: การบูรณาการเครือข่ายการดูแลช่วยเหลือประชาชนนักท่องเที่ยวในภาวะวิกฤติฉุกเฉินด้านการสาธารณสุขทางทะเลอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย ๔ โครงการ ๑๒ กิจกรรม

๑.โครงการพัฒนาระบบ การแพทย์ฉุกเฉินในพื้นที่ อุทยานแห่งชาติทางทะเลที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่สำคัญของประเทศ โดยมีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ร่วมกับ กรมแพทยทหารเรือเป็นหน่วยรับผิดชอบหลัก

กิจกรรมที่ ๑ : จัดตั้งหน่วย บริการทางการแพทย์ฉุกเฉินใน พื้นที่อุทยานแห่งชาติทางทะเล ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่สำคัญของประเทศ ๘ แห่ง ได้แก่ อุทยานแห่งชาติทางทะเล - ฝั่งอันดามัน ๕ แห่ง - ฝั่งอ่าวไทย ๓ แห่ง

กิจกรรมที่ ๒ : พัฒนาบุคลากร ประจำในการเฝ้าระวัง และ รongรับเหตุการณ์ป่วยเจ็บ

กิจกรรมที่ ๓ : พัฒนาแนวทาง การส่งต่อผู้ป่วยเจ็บเพื่อการรักษา ต่อเนื่อง

๒.โครงการพัฒนา ระบบปฏิบัติการทางการแพทย์ ฉุกเฉินทางทะเลให้ครอบคลุม พื้นที่ทางทะเล และจังหวัด ชายทะเลของประเทศ โดยมีกรมแพทยทหารเรือเป็นหน่วยรับผิดชอบหลัก

กิจกรรม ๑. จัดตั้งศูนย์รับแจ้ง เหตุและสั่งการด้านการแพทย์ ทางทะเลระดับภาค ๓ ศูนย์ ได้แก่ ศูนย์ ๑ : ครอบคลุมอ่าวไทย ตอนบน ศูนย์ ๒ : ครอบคลุมอ่าวไทย ตอนล่าง ศูนย์ ๓ : ครอบคลุมฝั่งอันดามัน

กิจกรรม ๒. พัฒนาศูนย์รับแจ้ง เหตุและสั่งการด้านการแพทย์ ทางบกใน ๒๓ จังหวัดชายทะเล ให้สามารถเชื่อมโยงกับศูนย์รับ แจ้งเหตุและสั่งการด้าน การแพทย์ทางทะเลระดับภาค

กิจกรรม ๓. พัฒนาทีม ปฏิบัติการด้านการแพทย์ฉุกเฉิน ทางทะเลให้ครอบคลุม ๒๓ จังหวัดชายทะเล (๑๐๑ อำเภอ ติดทะเล)

กิจกรรม ๔. ยกระดับขีดความสามารถของประชาชนผู้ประกอบ อาชีพทางทะเลให้สามารถเป็นผู้ช่วยเหลือผู้ป่วยเจ็บเบื้องต้น

๓. โครงการพัฒนาศูนย์สื่อสาร รับแจ้งเหตุและสั่งการด้าน การแพทย์ในพื้นที่สาธารณสุขทางทะเล

๔. โครงการพัฒนาระบบ ป้องกัน เฝ้าระวัง อุบัติการณ์ไม่พึงประสงค์ทางทะเลให้ครอบคลุมพื้นที่ทางทะเลในแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ และจังหวัดชายทะเลของประเทศ โดยมีกรมแพทยทหารเรือเป็นหน่วยรับผิดชอบหลัก

กิจกรรม ๑. พัฒนาระบบการ เดินทางในทะเลที่ปลอดภัย (Safety trip)

กิจกรรม ๒. การสร้างระบบ ชายหาดปลอดภัย (Safety Beach) (ความปลอดภัยบนชายหาด)

กิจกรรม ๓. พัฒนากำลังภาค ประชาชน (อาสาสมัคร สาธารณสุขทางทะเล : อสท.) ให้มีขีด

ความสามารถสนับสนุนการเฝ้าระวัง ป้องกัน และช่วยเหลือขั้นต้น ต่อการเกิดอุบัติเหตุทาง ทะเล

แผนปฏิบัติการที่ ๒: การพัฒนาการสาธารณสุขทางทะเลของประเทศให้เป็นเลิศและมีมาตรฐานสากล

(Thailand's Maritime Public Health International Standard and Excellence)

๑. โครงการพัฒนาบุคลากรใน สถานบริการระดับปฐมภูมิ ทติย ภูมิ และ ตติยภูมิ รองรับ สาธารณสุขทางทะเล โดยมีกรมแพทย์ทหารเรือเป็นหน่วยรับผิดชอบหลัก

กิจกรรม ๑. ศึกษาหลักสูตรการ อบรม ระบบสนับสนุน กฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง

กิจกรรม ๒. อบรมหลักสูตร พยาบาลเฉพาะทาง สาขาเวช ศาสตร์ฉุกเฉิน และเวชศาสตร์ ทาง ทะเล ใน ๗๖ รพ.สต.ที่อยู่บน เกาะ และ รพ.แม่ข่าย ๒๖ แห่ง

กิจกรรม ๓. สร้างทีมปฏิบัติการ ฉุกเฉินทางน้ำและทางทะเล สำหรับบุคลากรทาง การแพทย์ (Maritime and Aquatic Life Support for Healthcare Provider) ๒๒ จังหวัดติด ทะเล จังหวัดละ ๒ ทีม (๑๐ คน)

๒. โครงการพัฒนามาตรฐาน สถานบริการสาธารณสุขระดับ ปฐมภูมิ ทติยภูมิ และ ตติยภูมิ ในพื้นที่ทางทะเล

แผนปฏิบัติการที่ ๓: การสร้างคุณค่าการสาธารณสุขทางทะเลสู่มูลค่าทางเศรษฐกิจและสนับสนุน การพัฒนาประเทศ (Maritime Public Health Value Based Economy)

๑. โครงการพัฒนาระบบบริการ ทางการแพทย์เชื่อมโยงการ ท่องเที่ยว (Medical Tourism) ในแหล่ง ท่องเที่ยวทางทะเลที่สำคัญ

๒. โครงการส่งเสริมพัฒนา ประเทศไทยให้เป็นอุตสาหกรรม บริการสุขภาพแบบครบวงจร (Medical Hub)

แผนปฏิบัติงานที่ ๔: การส่งเสริมสุขภาพ ควบคุมและป้องกันโรค การรักษาโรค การฟื้นฟูสุขภาพ และการคุ้มครองผู้บริโภคแก่ประชาชนในพื้นที่เกาะ พื้นที่ชายฝั่ง และผู้ที่ปฏิบัติงานใน ทะเล อย่างมี คุณ ภาพ ทั้ ว ถึ ง (Maritime Public Health Promotion, Prevention and Protection) ประกอบด้วย ๕ โครงการ และ ๑๔ กิจกรรม

๑. โครงการพัฒนาระบบการ จัดการสุขาภิบาลอาหารในพื้นที่ เกาะ พื้นที่ชายฝั่ง และผู้ที่ ปฏิบัติงานในทะเล (๗ กิจกรรม)

๒. โครงการพัฒนาเฝ้าระวังโรค และภัยสุขภาพด้านเวชศาสตร์ ทางทะเล (Maritime Center) ด้านอาชีวเวชศาสตร์

๓. โครงการพัฒนาศักยภาพ บุคลากรสาธารณสุขทางเวช ศาสตร์ทางทะเล : ด้านอาชีว เวช ศาสตร์และแนวทางการ ดำเนินงานภายใต้พระราชบัญญัติแรงงานทาง ทะเล ๒๕๕๘ เพื่อพัฒนา บุคลากรสาธารณสุขที่ ปฏิบัติงานในพื้นที่ทางทะเลตาม มาตรา ๘๒

๔. โครงการจัดทำแนวทางการ ดำเนินงานเพื่อเฝ้าระวังสุขภาพ จากการทำงานภายใต้ พระราชบัญญัติแรงงานทาง ทะเล ๒๕๕๘ ตามมาตรา ๘๒ ด้านอาชีวอนามัยและความ ปลอดภัย

๕. โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิต และส่งเสริมความเชื่อมั่นด้าน น้ำบริโภคในพื้นที่ทางทะเล และชายฝั่ง

แผนปฏิบัติการที่ ๕: การพัฒนาการสาธารณสุขทางทะเลของประเทศให้เป็นเลิศและมีมาตรฐานสากล ประกอบด้วย ๒ โครงการ ๖ กิจกรรม

๑. โครงการพัฒนาแนวปฏิบัติด้านการแพทย์ฉุกเฉินทางทะเลระดับอาเซียน กรมแพทย์ทหารเรือเป็นผู้รับผิดชอบหลัก

กิจกรรม ๑. จัดทำแนวทางปฏิบัติในการประสานการปฏิบัติการด้านการแพทย์ฉุกเฉินทางทะเลในระดับนานาชาติ

กิจกรรม ๒. ซ้อมแผนทางทะเลแบบบูรณาการระดับนานาชาติ

๒. โครงการสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนด้านสาธารณสุขทางทะเลให้กับประเทศ กรมแพทย์ทหารเรือร่วมกับกรมการแพทย์ เป็นผู้รับผิดชอบหลัก

กิจกรรม ๑. จัดตั้งศูนย์ประสานงานสาธารณสุขทางทะเล เพื่อทำหน้าที่ประสานการปฏิบัติติดตามประเมินผล และรายงานผลการปฏิบัติงานด้านสาธารณสุขทางทะเล

กิจกรรม ๒. จัดตั้งสถาบันเวชศาสตร์ทางทะเล

กิจกรรม ๓. ศึกษามาตรฐานประชุมวิชาการในระดับนานาชาติเพื่อสนับสนุนให้เกิดความเชื่อมั่น

ใน ศักยภาพของประเทศ

กิจกรรม ๔. พัฒนาระบบติดตามรายงาน และรวบรวมข้อมูล สถิติอุบัติการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการสาธารณสุขทางทะเล

๒.๑.๓ สถาบันเวชศาสตร์ทางทะเล กรมแพทย์ทหารเรือ (สวท.พร.)

สถาบันเวชศาสตร์ทางทะเล กรมแพทย์ทหารเรือ เป็นหน่วยเพื่อพลาถมีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษา อบรม วิจัย และเผยแพร่องค์ความรู้ด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศ จัดทำมาตรฐานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยทางทะเลและสมรรถนะสุขภาพของผู้ปฏิบัติงานในทะเลทุกรูปแบบ ดำเนินการบริการสุขภาพทางทะเลตั้งแต่การป้องกัน การส่งเสริมสุขภาพ การรักษา และการฟื้นฟู ให้กับกำลังพลกองทัพเรือ และประชาชนทั่วไป รวมทั้งควบคุมทางเทคนิคให้กับศูนย์รับแจ้งเหตุและการสั่งการด้านการแพทย์ทางทะเล ท้าเรือภาค ๑, ๒ และ ๓ และใช้งบประมาณของกรมแพทย์ทหารเรือในการดำเนินงาน ประกอบด้วย ๔ กอง ๑ แผนก ได้แก่ กองบังคับการ กองการศึกษา กองเวชกรรมทางทะเล กองบริการสุขภาพ แผนกการเงิน และศูนย์อำนวยการรับแจ้งเหตุและสั่งการด้านการแพทย์ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๒.๑.๑ กองบังคับการมีหน้าที่เป็นฝ่ายอำนวยการของผู้อำนวยการสถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเลในการดำเนินการด้านบริหารด้านนโยบายด้านกำลังพลในหน่วยกำกับติดตามการดำเนินงาน

การประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศรวมทั้งการสนับสนุนงานด้านต่าง ๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการเป็นผู้นำด้านวิทยาศาสตร์ทางทะเลให้มีความยั่งยืนและมั่นคง

๒.๑.๒ แผนการเงินมีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีการเงินการรายงานทางการเงินตลอดจนการดำเนินการเกี่ยวกับเงินรายรับของสถาบันเวชศาสตร์ทางทะเล

๒.๑.๓ กองการศึกษามีหน้าที่รวบรวมพัฒนาความรู้จัดทำหลักสูตรตำราและเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับองค์ความรู้ด้านเวชศาสตร์ทางทะเลดำเนินการฝึกอบรมให้ความรู้ด้านเวชศาสตร์ทางทะเลให้กับแพทย์และบุคลากรด้านสาธารณสุขทุกระดับรวมทั้งกำลังพลของกองทัพเรือและประชาชนทั่วไปรวมทั้งดำเนินการศึกษาวิจัยความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ทางทะเลและทำการเผยแพร่สู่สาธารณชนโดยมีผู้อำนวยการกองการศึกษาเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ

๒.๑.๔ กองเวชกรรมทางทะเลมีหน้าที่ดำเนินการจัดทำมาตรฐานสุขภาพสมรรถภาพทางกายและจิตใจอาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมและความปลอดภัยสำหรับการปฏิบัติงานในทะเลได้แก่การทำงานในเรือและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องการทำประมงและแปรรูปแทนชุดเจาะกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับทะเลอื่น ๆ กำกับดูแลให้มีการปฏิบัติเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดและดำเนินงานด้านเวชกรรมป้องกันที่เกี่ยวข้องได้แก่การสุขาภิบาลการควบคุมโรคและงานสร้างเสริมสุขภาพรวมทั้งให้บริการทดสอบสมรรถนะผู้ทำงานในทะเลโดยมีผู้อำนวยการกองเวชกรรมทางทะเลเป็นผู้รับผิดชอบแบ่งเป็นแผนกอาชีวอนามัยและความปลอดภัยแผนกเวชกรรมป้องกันทางทะเลแผนกควบคุมสมรรถนะสุขภาพ

๒.๑.๕ กองบริการสุขภาพมีหน้าที่ในการบริการตรวจสุขภาพผู้ทำงานในทะเลได้แก่คนประจำเรือประมงผู้ปฏิบัติงานแทนชุดเจาะนักประดาน้ำอุตสาหกรรมต่อเนื่องและกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทะเลตรวจรักษาเบื้องต้นโรคทั่วไปและโรคที่เกี่ยวข้องกับการทำงานยาและตรวจทางห้องปฏิบัติการเบื้องต้นตามที่ป้าสั่งโดยมีผู้อำนวยการกองบริการสุขภาพเป็นผู้รับผิดชอบแบ่งเป็นแผนกตรวจรักษาแผนกเภสัชกรรมแผนกพยาธิและรังสีวิทยา

๒.๑.๖ ศูนย์อำนวยการรับแจ้งเหตุและสั่งการด้านการแพทย์มีหน้าที่ดำเนินการรับแจ้งเหตุประสานงานในการส่งกลับสายแพทย์ให้คำปรึกษาและสั่งการด้านการแพทย์ให้กับกำลังพลกองทัพเรือในพื้นที่ปฏิบัติการของกองทัพเรือที่อยู่ในพื้นที่กรุงเทพฯ และปริมณฑลรวมทั้งนอกพื้นที่ที่เรือภาค ๑, ๒ และ ๓

“ควรมีบทบาทในการพัฒนาระบบการเวชกรรมป้องกันทางทะเล ระบบการแพทย์
ฉุกเฉินทางทะเลระดับประเทศ การพัฒนาองค์ความรู้ด้านเวชศาสตร์ทางทะเล การพัฒนา
ความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน ภูมิภาค โลก รวมถึงองค์กรภาครัฐและที่มิใช่ภาครัฐ”

“การปฏิบัติให้สอดคล้องกับสากล ตามกฎหมายระหว่างประเทศ IMO, IMHA การพัฒนาการเชื่อมต่อ เชื่อมโยงกับงานสาธารณสุขให้ครอบคลุมพื้นที่ทางทะเลในความรับผิดชอบ”

HBOD: FEA: ๘ พ.ค.๖๒

“ภารกิจควรมีทั้งภารกิจในภาวะปกติ ซึ่งได้แก่ การตรวจรักษา การเวชกรรม ป้องกันทางทะเล อาชีวอนามัยและความปลอดภัย ควบคุมสมรรถนะสุขภาพ การพัฒนา ด้านวิชาการ การวิจัย การฝึกอบรม และอื่น ๆ และภารกิจภาวะสถานการณ์ เช่น การรับแจ้งเหตุ การฝึกอบรม การส่งกลับ เวชศาสตร์ใต้น้ำ และอื่น ๆ”

OD๑: FEA: ๑๙ เม.ย.๖๒

“ควรประกอบด้วยศูนย์วิทยาการ วิจัย และอาชีวอนามัยด้านเวชศาสตร์ทางทะเล งานเวชกรรมป้องกันทางทะเล โดยมีคลินิกเวชศาสตร์ทางทะเล งานเวชปฏิบัติทางทะเล รวม และเวชกิจฉุกเฉิน รวมทั้งเวชปฏิบัติเฉพาะ และกิจการเทคโนโลยีทางเวชศาสตร์ทางทะเล ด้วย”

HBOD: FEA: ๘ พ.ค.๖๒

“ควรมีเครือข่ายทั้งในด้านทางบริการทางแพทย์ กฎหมาย ด้านองค์ความรู้ วิชาการ วิจัย และเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล”

OD๑: PB: ๑๙ เม.ย.๖๒

“ควรมีหน่วยงานอื่นเข้ามาร่วม และน่าจะเป็นหน่วยงานที่อยู่ใน คณะกรรมการนโยบายการรักษา ผลประโยชน์ของชาติทางทะเลทั้งหมด ๒๗ หน่วยงาน”

OD๑: FEA: ๑๙ เม.ย.๖๒

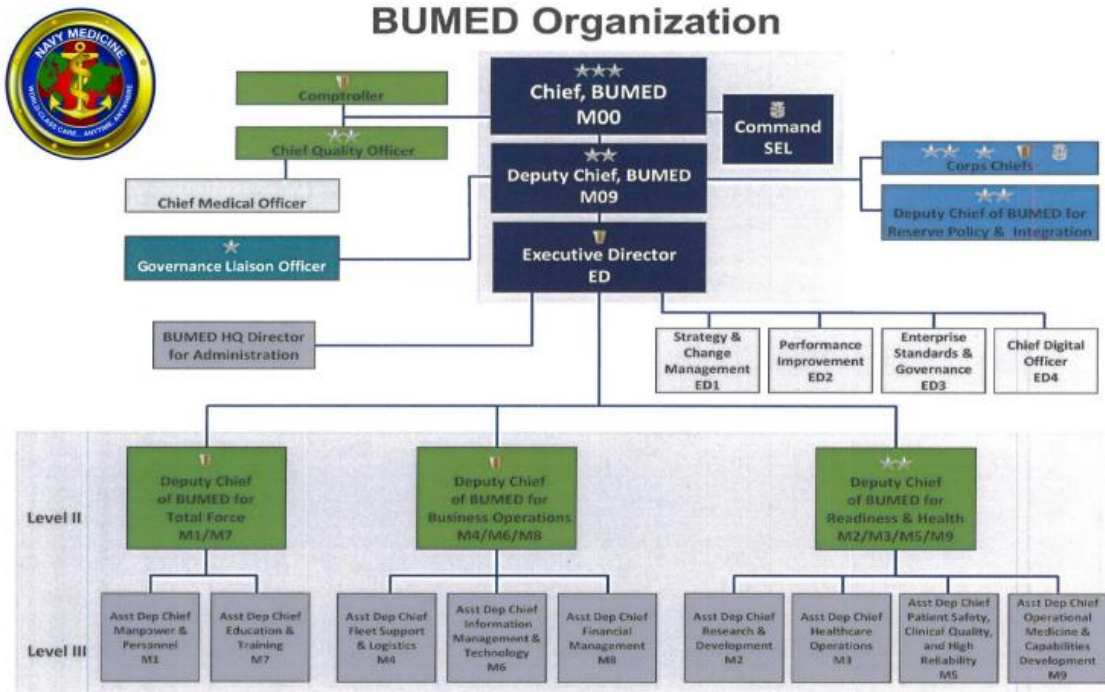
๒.๒ บทบาทงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของต่างประเทศ

ผลจากการศึกษาเอกสารและทบทวนวรรณกรรมบทบาทของงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเล สรุปลงได้ดังนี้

สหรัฐอเมริกา

ในสหรัฐอเมริการมืองค์กรชื่อว่า “Navy medicine” เวชศาสตร์ทหารเรือ ซึ่งทำงานเกี่ยวกับ

การรักษากำลังพลกองทัพเรือ กองกำลังนาวิกโยธินและครอบครัว การดูแลภาวะสุขภาพให้พร้อมในการปฏิบัติงาน และพร้อมเมื่อเกิดสถานการณ์ไม่ปกติ โดยสามารถในการดูแลรักษาได้ทันทีทั้งที่เมื่อเกิดเหตุ ทั้งในทะเล ใต้ทะเล และในสนามรบ โดยมีเจ้ากรมแพทย์ทหารเรือเป็นประธาน

แผนภาพที่ ๓-๓ โครงสร้างองค์กร BUMED

นอร์เวย์

ในช่วงต้นของศตวรรษที่ ๑๙ ผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพใน Bergen ประเทศนอร์เวย์ เห็นว่ายังไม่มีบริการสุขภาพสำหรับนักเดินเรือในระดับประเทศของนอร์เวย์

จึงได้เริ่มมีการจัดตั้งศูนย์ทางแพทย์ทางทะเลขึ้น ครั้งแรกเป็นกลุ่มเล็ก ๆ และต่อมาดำเนินการในรูปแบบของคณะกรรมการที่เป็นตัวแทนจากสถาบันต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง หลังจากเริ่มกิจกรรมประมาณ ๑๐ ปี จึงมีคำร้องไปถึงรัฐบาลเพื่อยื่นข้อเสนอ พื้นฐานของข้อเสนอนี้ กระทรวงสาธารณสุข และศูนย์บริการสุขภาพ หน่วยงานด้านสุขภาพในภูมิภาคตะวันตกของนอร์เวย์ ในการวางแผนสำหรับศูนย์เวชศาสตร์ทางทะเล และวางแผนให้ศูนย์ควรจัดสรรให้อยู่ในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัย Haukeland

กิจกรรมของศูนย์มีดังนี้

๗. รวบรวมและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับเวชศาสตร์ทางทะเลสู่เจ้าของเรือ, เรือเจ้าหน้าที่ และผู้ใช้อื่น ๆ

๘. ริเริ่มและดำเนินการวิจัย
๙. ลงทะเบียนอุบัติการณ์ของโรคและอุบัติเหตุในทะเล
๑๐. มีส่วนร่วมในการให้ความรู้ด้านสุขภาพแก่นักเดินเรือ
๑๑. เป็นศูนย์กลาง (hub) สำหรับความร่วมมือระหว่างประเทศ
๑๒. รวม radio medico เป็นส่วนหนึ่งของความรับผิดชอบ

การก่อตั้งและโครงสร้างองค์กร

ศูนย์เวชศาสตร์ทางทะเลแห่งนอร์เวย์ (NCMM) เป็นศูนย์ระดับชาติด้านเวชศาสตร์ทางทะเล ก่อตั้งขึ้นโดยรัฐสภานอร์เวย์ในปี ๒๐๐๔ เริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๔๙ NCMM เป็นส่วนหนึ่งของภาควิชาอายุรศาสตร์ที่โรงพยาบาลมหาวิทยาลัย Haukeland ในเบอร์เกน และสมทบกับมหาวิทยาลัยเบอร์เกน

สรุปได้ว่าองค์กรด้านเวชศาสตร์ทางทะเลในประเทศที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศบางแห่งเป็นหน่วยงานสังกัดกองทัพเรือ และบางแห่งสังกัดกรมแพทยทหารเรือซึ่งเป็นสถาบันสมทบกับโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยในด้านวิชาการและการวิจัย และมีพันธกิจในการตอบสนองภารกิจทางทหารและทางทะเลระดับประเทศ มีหน้าที่ในการรวบรวมและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับเวชศาสตร์ทางทะเล ทั้งภาครัฐและเอกชน ที่มีการใช้ทะเล การศึกษาวิจัย การรวบรวมอุบัติการณ์และอุบัติเหตุในทะเล ให้ความรู้ในด้านสุขภาพ เป็นศูนย์กลางระหว่างประเทศด้านเวชศาสตร์ทางทะเล ผู้เจ้าของเรือ, เรือเจ้าหน้าที่ และผู้ใช้อื่น ๆ ริเริ่มและดำเนินการวิจัย ลงทะเบียนอุบัติการณ์ของโรคและอุบัติเหตุในทะเล มีส่วนร่วมในการให้ความรู้ด้านสุขภาพแก่นักเดินเรือ เป็นศูนย์กลาง (hub) สำหรับความร่วมมือระหว่างประเทศ และรวมงานการให้คำปรึกษา คำแนะนำในการวินิจฉัยและรักษาโรคที่เกี่ยวข้องกับการบาดเจ็บโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นส่วนหนึ่งของความรับผิดชอบ

ตอนที่ ๓ การสังเคราะห์บทบาทงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศ

ไทย

กระบวนการในการกำหนดบทบาทและแนวทางการพัฒนางานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐ เป็นกระบวนการสังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐ ยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติ พระราชบัญญัติผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล แผนปฏิบัติการสาธารณสุขทางทะเล ๔ ปี (พ.ศ.๒๕๖๒-๒๕๖๕) รวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องร่วมกับการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการ ด้านเวชศาสตร์ทางทะเล บทบาทที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๖ ด้านได้แก่ (๑) ด้านความมั่นคง (๒) ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน (๓) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ (๔)

ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม (๕) ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และ (๖) ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ และวิเคราะห์ตามประเด็นเร่งด่วน ๕ ปีแรกของยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งแบ่งเป็น ๔ กลุ่ม คือ (๑) การแก้ไขปัญหาพื้นฐานของประเทศ (๒) การดูแลยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สูงขึ้น (๓) การรองรับการเติบโตอย่างเป็นระบบและยั่งยืน และ (๔) การสร้างรายได้ให้กับประเทศ บทบาทจึงควรประกอบด้วยการจัดตั้งหน่วยงานที่ปฏิบัติงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลระดับประเทศ การบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขทางทะเล การป้องกันและส่งเสริมสุขภาพ การประสานและส่งกลับเมื่อเกิดเหตุ การศึกษา ฝึกอบรมและการวิจัย การเป็นศูนย์รวมข้อมูลด้านเวชศาสตร์ทางทะเล การสร้างเครือข่ายภายในและภายนอกประเทศ ส่งเสริมการท่องเที่ยว และส่งเสริมเศรษฐกิจของประเทศ รายละเอียดดังตาราง ๑

ตาราง ๓-๑การวิเคราะห์บทบาทงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลตามยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐ และประเด็นเร่งด่วน ๕ ปีแรก

บทบาทงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเล	ประเด็นยุทธศาสตร์					
	ด้านความมั่นคง	ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน	ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์	ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม	ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิต	ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ
๑. การจัดตั้งสถาบันเวชศาสตร์ทางทะเล	√ ∇	√ ○	√	√		√ ∇
๒. การบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขทางทะเล						
๒.๑ เวชศาสตร์ใต้น้ำ	√	√ ○	√	√ ◇		
๒.๒ เวชศาสตร์การบิน	√		√	√ ◇		
๒.๓ เวชศาสตร์เรือดำน้ำ	√	√ ○	√	√ ◇		
๒.๔ เวชศาสตร์ฉกฉวย			√	√ ◇		
๓. การป้องกันและส่งเสริมสุขภาพ (เวชกรรมทางทะเล)						
๓.๑ อาชีวเวชศาสตร์		√ ◇			√ ◇	
๓.๒ การตรวจสุขภาพผู้ปฏิบัติงานในเรือ						
๔. การประสานและส่งกลับเมื่อเกิดเหตุ		√ ◇ ○				
๕. การศึกษาและการฝึกอบรม			√ ◇			
๖. วิจัยด้านเวชศาสตร์ทางทะเล			√ ◇ □ ○			√
๗. ศูนย์รวมข้อมูลด้านสุขภาพทางทะเล		√ □				
๘. สร้างเครือข่ายภายในและภายนอกประเทศ		√ □				
๙. ส่งเสริมการท่องเที่ยว		√ ○				
๑๐. ส่งเสริมเศรษฐกิจของประเทศ		√ ○				

หมายเหตุ : ประเด็นเร่งด่วน ๕ ปีแรก ∇ การแก้ไขปัญหาพื้นฐานของประเทศ, ◇ การดูแลยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สูงขึ้น, □ การรองรับการเติบโตอย่างเป็นระบบและยั่งยืน และ ○ การสร้างรายได้ให้กับประเทศ

บทบาทงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทย ซึ่งควรเป็นบทบาทของหน่วยงานหรือสถาบันที่จัดตั้งอย่างเป็นทางการในระดับประเทศ มีดังนี้

(๑) วางแผน อำนวยการ ประสานงาน กำกับติดตาม และสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลทั้งในภาวะปกติ และภาวะสถานการณ์

(๒) กำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล และแผนยุทธศาสตร์กองทัพเรือ

(๓) วางแผน พัฒนา และดำเนินการด้านบริการทางการแพทย์ และการศึกษาวิจัยด้านเวชศาสตร์ทางทะเล

(๔) สร้างเครือข่ายและประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เพื่อสร้างความร่วมมือด้านบริการทางการแพทย์และการศึกษาวิจัยด้านเวชศาสตร์ทางทะเล

(๕) วางแผน พัฒนา และดำเนินการใช้เทคโนโลยีที่ส่งเสริมงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทย

สรุป

การดำเนินงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทยในระดับประเทศ ยังไม่มีการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม โดยปัญหาสำคัญของงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทยคือ ปัญหาด้านการขาดระบบบริการทางการแพทย์ทางทะเล การขาดโครงสร้างองค์กร และโครงสร้างพื้นฐานที่ชัดเจน ประกอบด้วย ๑) ด้านองค์ความรู้ ๒) ด้านทรัพยากร ๓) ด้านเทคโนโลยี และ ๔) ด้านแผนการดำเนินงาน

บทที่ ๔

แนวทางการพัฒนางานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทย

การนำเสนอในส่วนนี้เป็นการนำเสนอแนวทางการพัฒนางานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทย นำเสนอแยกเป็น ๓ ตอน ตอนแรกเป็นการวิเคราะห์เปรียบเทียบการพัฒนางานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทยและต่างประเทศที่มีการดำเนินงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเล ตอนที่สองเป็นผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทยและกองทัพเรือ และตอนที่สามเป็นผลการสังเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารและผลการสัมภาษณ์

ตอนที่ ๑ การวิเคราะห์เปรียบเทียบการพัฒนางานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทยและต่างประเทศที่มีการดำเนินงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเล

ตารางที่ ๔-๑ การวิเคราะห์เปรียบเทียบการพัฒนางานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทยและต่างประเทศที่มีการดำเนินงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเล

ประเทศ	ลักษณะองค์กร	บทบาทและภารกิจ	สังกัด
สหรัฐอเมริกา	องค์กรเวชศาสตร์ทหารเรือ (BUMED)	การรักษากำลังพลกองทัพเรือ กองกำลังนาวิกโยธินและครอบครัว การดูแลภาวะสุขภาพให้พร้อมในการปฏิบัติงานและพร้อมเมื่อเกิดสถานการณ์ไม่ปกติ โดยสามารถในการดูแลรักษาได้ทันทีที่เกิดเหตุ ทั้งในทะเล ใต้ทะเล และในสนามรบ โดยมีเจ้ากรมแพทย์ทหารเรือเป็นประธาน	กรมแพทย์ทหารเรือ
นอร์เวย์	ศูนย์เวชศาสตร์ทางทะเลแห่งนอร์เวย์ (NCMM)	๑. รวบรวมและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับเวชศาสตร์ทางทะเลสู่เจ้าของเรือ, เรือ เจ้าหน้าที่ และผู้ใช้อื่น ๆ ๒. ริเริ่มและดำเนินการวิจัย ๓. ลงทะเบียนอุบัติการณ์ของโรคและอุบัติเหตุในทะเล ๔. มีส่วนร่วมในการให้ความรู้ด้านสุขภาพแก่นักเดินเรือ ๕. เป็นศูนย์กลาง (hub) สำหรับความร่วมมือระหว่างประเทศ ๖. รวม radio medico เป็นส่วนหนึ่งของความรับผิดชอบ	ภาควิชาอายุรศาสตร์ที่โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยเบอร์เกนและสมทบกับมหาวิทยาลัยเบอร์เกน

ประเทศ	ลักษณะองค์กร	บทบาทและภารกิจ	สังกัด
ประเทศไทย	สถาบันเวช ศาสตร์ทาง ทะเล กรม แพทย์ทหารเรือ	๑. ดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษา อบรม วิจัย และเผยแพร่ องค์ความรู้ด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศ ๒. จัดทำมาตรฐานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยทาง ทะเลและสมรรถนะสุขภาพของผู้ปฏิบัติงานในทะเลทุก รูปแบบ ๓. ดำเนินการบริการสุขภาพทางทะเลตั้งแต่การป้องกัน การส่งเสริมสุขภาพ การรักษา และการฟื้นฟู ให้กับ กำลังพลกองทัพเรือ และประชาชนทั่วไป ๔. ควบคุมทางเทคนิคให้กับศูนย์รับแจ้งเหตุและการส่ง การด้านการแพทย์ทางทะเล ทรภ.๑ ๒ และ ๓	กรมแพทย์ ทหารเรือ (หน่วย เพื่อพลาง)
ประเทศไทย	คณะกรรมการ	เจ้าภาพในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สาธารณสุขทางทะเล	กระทรวง สาธารณสุข
ประเทศไทย	สถาบันเวช ศาสตร์การบิน กองทัพอากาศ	วางแผนการปฏิบัติ อำนาจการ ประสานงาน ติดตาม กำกับ การ พัฒนา และดำเนินการเกี่ยวกับเวชศาสตร์การ บินแก่ผู้ทำการในอากาศและผู้เกี่ยวข้อง และการพัสดุเวช ศาสตร์การบิน กับมีหน้าที่จัดการความรู้ ควบคุม ประเมินผล และตรวจตรากิจการในสายวิทยาการด้านเวช ศาสตร์การบิน	กองทัพอากาศ (หน่วยขึ้นตรง กองทัพอากาศ)

ตอนที่ ๒ ผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทยและกองทัพเรือ

การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทยและกองทัพเรือ ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๗ ท่าน ประกอบด้วย

ผู้เชี่ยวชาญ	รหัส	วันที่เก็บรวบรวมข้อมูล
ผู้เชี่ยวชาญด้านการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล	SECU๑	๔ มิ.ย.๖๒
อาจารย์แพทย์/ผู้บริหาร สาขาเวชศาสตร์ทางทะเล ของกรมแพทย์ทหารเรือ จำนวน ๒ คน	DT๑ DT๒	๑๖ พ.ค.๖๒ ๒๐ พ.ค.๖๒
แพทย์ผู้เชี่ยวชาญสาขาอาชีวเวชศาสตร์ จำนวน ๑ คน	OD	๑๙ เม.ย.๖๒
แพทย์ผู้เชี่ยวชาญสาขาเวชศาสตร์ความกดดันบรรยากาศสูง จำนวน ๑ คน	HBOD	๘ พ.ค.๖๒

ผู้เชี่ยวชาญ	รหัส	วันที่เก็บรวบรวมข้อมูล
ผู้เชี่ยวชาญด้านการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล	SECU๑	๔ มิ.ย.๖๒
พยาบาลผู้เชี่ยวชาญสาขาเวชศาสตร์ความกดดันบรรยากาศสูง จำนวน ๑ คน	HBON	๙ พ.ค.๖๒
ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากหน่วยงานภายนอกกองทัพเรือเรือ	STAKE	๒๘ พ.ค.๖๒

รายนามผู้เชี่ยวชาญที่ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์

๑. พล.ร.อ.จุมพล	ลุมพิกานนท์	ผู้เชี่ยวชาญด้านการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล (อดีตรองปลัดกระทรวงกลาโหม)
๒. พล.ร.ท.สุรียา	ณ นคร	ผู้บริหารสาขาเวชศาสตร์ทางทะเล (อดีตเจ้ากรมแพทย์ทหารเรือ)
๓. พล.ร.ท.คณิน	ชุมวรฐายี	ผู้บริหารสาขาเวชศาสตร์ทางทะเล (อดีตเจ้ากรมแพทย์ทหารเรือ)
๔. น.อ.ธนชวัฒน์	ชัยกุล	แพทย์ผู้เชี่ยวชาญสาขาเวชศาสตร์ความกดดันบรรยากาศสูง
๕. น.อ.พิสิทธิ์	เจริญยิ่ง	ผู้เชี่ยวชาญด้านสาธารณสุขทางทะเล
๖. น.อ.เสฏฐศิริ	แสงสุวรรณ	แพทย์ผู้เชี่ยวชาญสาขาอาชีพเวชศาสตร์
๗. นาย วิทยา	ยาม่วง	ผู้ตรวจราชการ กระทรวงคมนาคม (ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากหน่วยงานนอกกองทัพเรือ)

ผลการสัมภาษณ์นำเสนอเป็น ๕ ส่วน ประกอบด้วย (๑) โครงสร้างของหน่วยงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทย (๒) ด้านการสร้างเครือข่าย (๓) หน้าที่ของหน่วยงานตามโครงสร้าง (๔) บุคลากร (๕) งบประมาณ และ (๖) ความเป็นไปได้ ปัจจัยความสำเร็จ และปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน (๗) แนวทางการพัฒนางานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทย รายละเอียดมีดังนี้

๒.๑ โครงสร้างของหน่วยงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทย

“โครงสร้างด้านการแพทย์ฉุกเฉินทางทะเล ควรประกอบด้วย สพล. ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล และด้านวิชาการเป็นการดำเนินการของสถาบันเวชศาสตร์ทางทะเล ทร.”

“น่าจะเป็นสถาบันระดับประเทศ เครือข่ายความร่วมมือระหว่าง ศรชล.-ทร. และ พลเรือน (สาธารณสุข) โดยมีหน่วยงาน ศรชล. เป็นเจ้าภาพ และขึ้นตรงกับ ศรชล. โดย ทร. (พร.) เป็นเจ้าภาพหลัก”

HBOD: ST: ๘ พ.ค.๖๒

“จริง ๆ ผมว่าเป็นสถาบันระดับประเทศได้เลยนะ แต่ควรมีการปรับโครงสร้างให้ใหญ่ขึ้น แต่ไม่ค่อยเห็นด้วยว่าต้องไปอยู่ภายใต้ ศรชล.”

OD๑: ST: ๑๙ เม.ย.๖๒

“โครงสร้างสถาบันเวชศาสตร์ทางทะเลของกรมแพทย์ฯ นี่จริง ๆ ก็นำไปใช้ได้เลยนะ ดูแล้วก็ครอบคลุมงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเล”

OD๑: ST: ๑๙ เม.ย.๖๒

(๒) ด้านการสร้างเครือข่าย

“เครือข่ายน่าจะเป็นไปตามคณะกรรมการนโยบายรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลจะประกอบด้วยหน่วยงานทั้งหมดที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะรวมหน่วยงานระดับประเทศ กองทัพเรือ และมหาวิทยาลัย ซึ่งจะระบุอยู่ในแผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล”

DT๑: NW: ๑๖ พ.ค.๖๒

“ควรมีหน่วยงานที่เป็นเครือข่าย เช่น กรมเจ้าท่า กรมประมง กรมทรัพยากรธรณี กระทรวงสาธารณสุข กองทัพเรือ หน่วยขึ้นตรงกองทัพเรือ และมหาวิทยาลัยที่เป็นหน่วยงานวิทยาศาสตร์ทางทะเลและเกี่ยวกับความมั่นคงทางทะเล (maritime security)”

HBOD: NW: ๘ พ.ค.๖๒

(๓) หน้าที่ของหน่วยงานตามโครงสร้าง

“การแบ่งหน้าที่การทำงานในองค์กรด้านเวชศาสตร์ทางทะเลควรมีการกำหนด ยุทธศาสตร์ แล้วจัดโครงสร้างองค์กร และการกำหนดหน้าที่ ที่ชัดเจน ในการแบ่งหน้าที่การทำงาน”

DT๑: FT: ๑๖ พ.ค.๖๒

“ควรมีหน้าที่ในด้านการบริหารจัดการ งานวิชาการ งานบริการ และงานด้านเทคโนโลยี เพื่อให้สอดคล้องกับภารกิจของหน่วยงาน”

HBOD: FT: ๘ พ.ค.๖๒

(๔) บุคลากร

“บุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทย ควรประกอบด้วยบุคลากรด้านการแพทย์ และด้านการศึกษา”

OD๑: PS: ๑๙ เม.ย.๖๒

“ควรมีบุคลากรทางด้านการบริหาร ด้านนักวิชาการ บุคลากรทางการแพทย์ บุคลากรทางเทคโนโลยี”

HBOD: PS: ๘ พ.ค.๖๒

(๕) งบประมาณ

“ควรใช้งบประมาณของศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล และสถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ”

OD๑: BG: ๑๙ เม.ย.๖๒

“ศรชล. ควรจะเป็นผู้จัดการงบประมาณ”

HBOD: BG: ๘ พ.ค.๖๒

(๖) ความเป็นไปได้ ปัจจัยความสำเร็จ และปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน

“มีความเป็นไปได้เพราะมีพระราชบัญญัติการรักษามลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ.๒๕๖๒ ให้ไว้ ณ ๙ มี.ค.๒๕๖๒ และแผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลที่จะสนับสนุนให้เกิดได้”

OD๑: FEA: ๑๙ เม.ย.๖๒

“ก็มีความเป็นไปได้นะครับ ปัจจัยความสำเร็จขึ้นอยู่กับรัฐบาล หน่วยงาน ศรชล. ให้ความสำคัญและเห็นชอบ และจัดโครงสร้างพื้นฐานให้รองรับ”

HBOD: FEA: ๘ พ.ค.๖๒

“ปัญหาและอุปสรรคก็คือไม่มีคนของกรมแพทย์อยู่ในคณะกรรมการนโยบายรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล และคณะกรรมการบริหารศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลเลย ดังนั้นการผลักดันจึงไม่สามารถนำเสนอได้โดยตรงใน

คณะกรรมการฯ หรือคณะกรรมการบริหารฯ จะต้องเสนอเรื่องผ่านระบบของ ทร.
ตามปกติ ต้องพยายามเสนอเรื่องผ่านคนที่อยู่ในคณะกรรมการ”

OD๑: PB: ๑๙ เม.ย.๖๒

“ปัญหาที่คือว่ายังขาดกำลังพล ระดับโครงสร้างพื้นฐาน อุปสรรคก็คือการขาดลำดับ
ความสำคัญของหน่วยงาน มีภาระงานทับซ้อน”

HBOD: PB: ๘ พ.ค.๖๒

ตอนที่ ๓ ผลการสังเคราะห์เนื้อหาจากการสังเคราะห์เอกสารและผลการ สัมภาษณ์

แนวทางการพัฒนางานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลจากการสังเคราะห์เอกสารและผลการ
สัมภาษณ์ มีรายละเอียดดังนี้

๓.๑ บทบาทงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทย ซึ่งควรเป็นบทบาทของหน่วยงาน
หรือสถาบันที่จัดตั้งอย่างเป็นทางการในระดับประเทศ มีดังนี้

(๑) วางแผน อำนวยการ ประสานงาน กำกับติดตาม และสนับสนุนการปฏิบัติงานของ
หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลทั้งในภาวะปกติ ภาวะสถานการณ์ และ
ภาวะภัยพิบัติ

(๒) กำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทยที่
สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐

(๓) วางแผน พัฒนา และดำเนินการด้านการรับแจ้งเหตุและส่งกลับ บริการทาง
การแพทย์ และการศึกษาวิจัยด้านเวชศาสตร์ทางทะเล รวมทั้งเป็นศูนย์ข้อมูลและฐานข้อมูลงานด้าน
เวชศาสตร์ทางทะเล

(๔) สร้างเครือข่ายและประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เพื่อสร้าง
ความร่วมมือด้านบริการทางการแพทย์และการศึกษาวิจัยด้านเวชศาสตร์ทางทะเล

(๕) วางแผน พัฒนา และดำเนินการใช้เทคโนโลยีที่ส่งเสริมงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเล
ของประเทศไทย

๓.๒ แนวทางการพัฒนางานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลจากการสังเคราะห์เอกสารและผลการ
สัมภาษณ์ มีรายละเอียดดังนี้

๓.๒.๑ จัดตั้งหน่วยงานหรือสถาบันด้านเวชศาสตร์ทางทะเลในระดับประเทศ ที่มีภารกิจรองรับแผนยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐ และปฏิบัติงานในลักษณะการเป็นหุ้นส่วนเชิงยุทธศาสตร์ (strategic partnership)

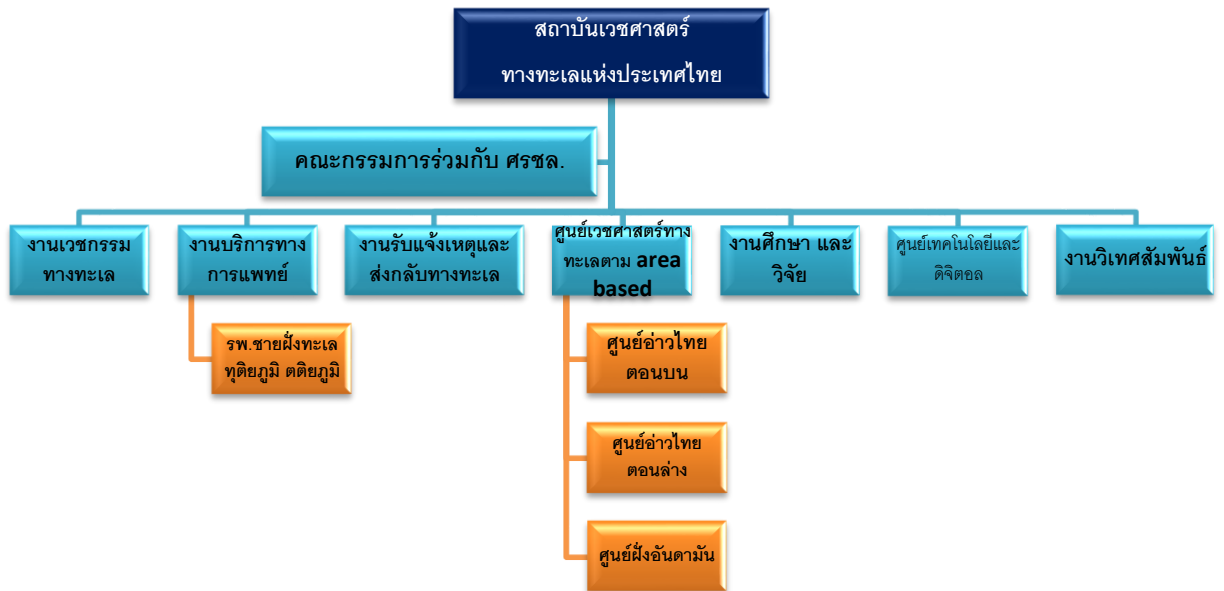
๓.๒.๒ พันธกิจประกอบด้วยพันธกิจด้านการบริการทางการแพทย์ การศึกษาวิจัย การแจ้งเหตุและการส่งกลับ รวบรวมข้อมูลและจัดทำฐานข้อมูลด้านเวชศาสตร์ทางทะเลโดยใช้เทคโนโลยีและดิจิทัล โดยปฏิบัติงานร่วมกับเครือข่ายภายในและภายนอกประเทศ

๓.๒.๓ พันธกิจด้านการบริการทางการแพทย์ ควรประกอบด้วยงานที่สำคัญตามสาขาเวชศาสตร์ทางทะเล ๕ ด้าน ได้แก่ งานอาชีพเวชศาสตร์ เวชศาสตร์ฉุกเฉิน เวชศาสตร์ได้น้ำและความดันบรรยากาศสูง เวชศาสตร์การบิน และนาวิกเวชกิจ และควรเพิ่มงานที่จะสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ และยุทธศาสตร์กองทัพเรือ ได้แก่ เวชศาสตร์เรือดำน้ำ โดยแบ่งเป็นงานด้านการป้องกันและส่งเสริมสุขภาพ และงานด้านการดูแลรักษาและฟื้นฟูสภาพ

๓.๒.๔ พันธกิจด้านการศึกษาและการวิจัย ควรประกอบด้วยงานวิชาการ การฝึกอบรมทั้งในระดับ undergraduate โดยมีโรงเรียนที่มีหน้าที่ในการผลิตบุคลากรด้านนาวิกเวชกิจ และหลักสูตรการฝึกอบรม (training)

๓.๒.๕ การเป็นองค์กรหรือหน่วยงานสมัยใหม่ (modern organization) ที่มีการสร้างความร่วมมือในการดำเนินงานภายในหน่วยงานหรือระหว่างหน่วยงานภายในประเทศ ในปัจจุบันไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมความมั่นคงแห่งชาติจึงต้องปรับตัวให้เป็นองค์กรหลังสมัยใหม่ (postmodern organization) ซึ่งต้องสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศเพื่อประโยชน์สุขร่วมกัน ดังนั้นจึงต้องมีการสร้างเครือข่ายระหว่างประเทศในงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเล ทั้งงานที่เกี่ยวข้องกับ HADR งานด้านบริการทางการแพทย์ฉุกเฉินทางทะเล การส่งกลับสายแพทย์ การฝึกร่วมทางการแพทย์ทหาร งานด้านวิชาการและการวิจัย

๓.๒.๖ โครงสร้างองค์กรของสถาบันเวชศาสตร์ทางทะเลแห่งประเทศไทย ควรมีโครงสร้างที่มีการทำงานในลักษณะ Strategic partnership กับคณะกรรมการ ศรชล. และควรประกอบไปด้วย (๑) งานเวชกรรมทางทะเล (๒) งานบริการทางการแพทย์ โดยใช้เครือข่ายความร่วมมือกับโรงพยาบาลที่มีพื้นที่ใกล้ชายฝั่งระดับทุติยภูมิและตติยภูมิ ๒๗ แห่ง (๓) งานรับแจ้งเหตุและส่งกลับทางทะเล (๔) ศูนย์เวชศาสตร์ทางทะเลแบ่งตามพื้นที่ ๓ พื้นที่ ได้แก่ อ่าวไทยตอนบน อ่าวไทยตอนล่าง และฝั่งอันดามัน (๕) งานด้านศึกษาและวิจัยด้านเวชศาสตร์ทางทะเล (๖) ศูนย์เทคโนโลยีและดิจิทัล และ (๗) งานวิเทศสัมพันธ์ มีองค์ประกอบดังนี้

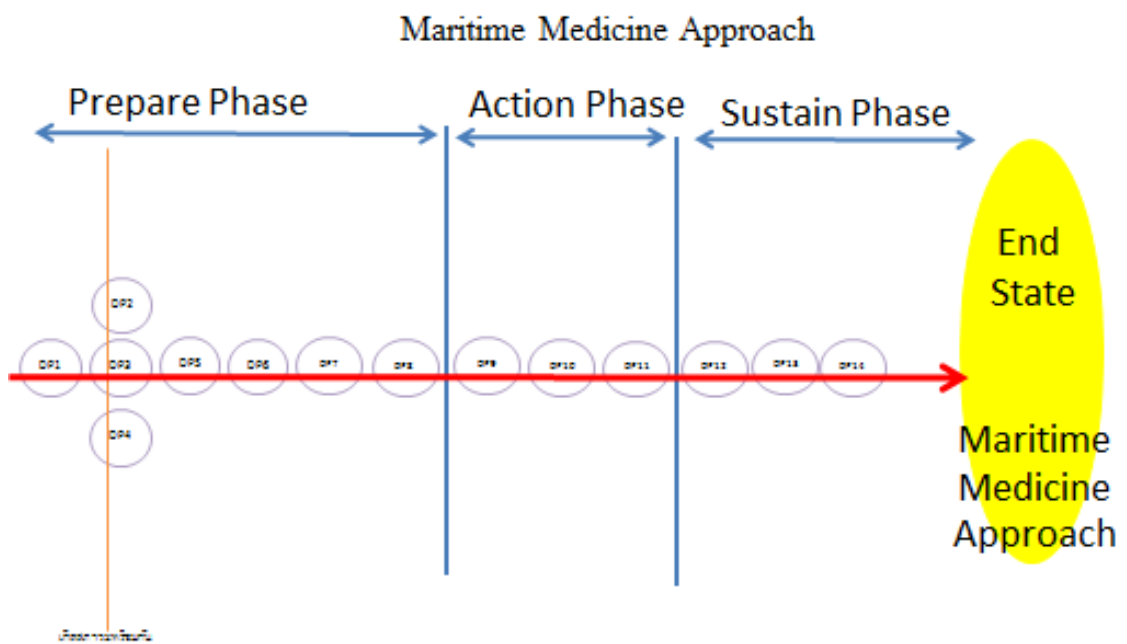

แผนภาพ ๔-๑ โครงสร้างสถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเลแห่งประเทศไทย

ตารางที่ ๔-๒ แนวทางปฏิบัติในการพัฒนางานด้านวิทยาศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทย

DP	สถานะที่ต้องการเกิด
ขั้นตอนที่ ๑ เตรียมการ	
DP๑	จัดตั้งสถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเลแห่งประเทศไทยแล้วเสร็จ
DP๒	กำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ ภารกิจแล้วเสร็จ
DP๓	โครงสร้างองค์กร ของสถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเลแล้วเสร็จ
DP๔	ข้อมูล Job Description และ Job Spec ของหน่วยงานต่าง ๆ ตามโครงสร้างองค์กร
DP๕	ข้อมูลความต้องการขีดสมรรถนะของบุคลากรในหน่วยต่าง ๆ ตามโครงสร้างองค์กร
DP๖	พื้นที่การเรียนรู้ภายในหน่วยและพื้นที่การเรียนรู้ร่วมกันของหน่วยแล้วเสร็จ
DP๗	แผนกิจกรรมความร่วมมือของหน่วยงานในรูปแบบทวิภาคีและพหุภาคีภายใน ทร. แล้วเสร็จ
DP๘	แผนการฝึกด้านวิทยาศาสตร์ทางทะเลแล้วเสร็จ
ขั้นตอนที่ ๒ ปฏิบัติการ	
DP๙	การฝึกปฏิบัติตามแผนแล้วเสร็จ
DP๑๐	แผนการเรียนรู้ภาพรวมของสถาบันฯ กับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในและนอก ทร. รวมถึงภายนอกประเทศแล้วเสร็จ
DP๑๑	แผนการเรียนรู้ของหน่วยตามพันธกิจที่หน่วยต่าง ๆ ได้รับมอบหมายแล้วเสร็จ

DP	สถานะที่ต้องการเกิด
ขั้นตอนที่ ๓ ดำรงสภาพ	
DP๑๒	สร้างเครือข่ายความร่วมมือและการเรียนรู้กับหน่วยงานนอก ทร. และต่างประเทศแล้วเสร็จ
DP๑๓	Regime ระเบียบข้อบังคับ กฎเกณฑ์ ภายในและภายนอกประเทศแล้วเสร็จ
DP๑๔	เกิดสถาบันเวชศาสตร์ทางทะเลระหว่างประเทศ

แผนภาพที่ ๔-๒ Maritime Medicine Approach

ตารางที่ ๔-๓ รายละเอียด DP กิจกรรม และหน่วยรับผิดชอบ

DP	รายละเอียด DP สังเขป	กิจกรรม	หน่วยรับผิดชอบ
DP๑	จัดตั้งหน่วยงานเวชศาสตร์ทางทะเลระดับประเทศ	- ยกระดับสถาบันเวชศาสตร์ทางทะเล สังกัดกรมแพทยทหารเรือให้เป็น หน่วยงานระดับประเทศ	รัฐบาล กองทัพเรือ. กรมยุทธการ กองทัพเรือ
DP๒	กำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ ภารกิจ	๑. กองทัพเรือกำหนดภารกิจของสถาบัน ฯ ในภาพรวมแล้วสั่งการให้สถาบันเวช ศาสตร์ทางทะเลดำเนินการ ๒. สถาบันเวชศาสตร์ทางทะเลฯ กำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ	กรมยุทธการ กองทัพเรือ และสถาบัน เวชศาสตร์ทางทะเล
DP๓	จัดทำโครงสร้างองค์กร ของ	๑. สถาบันเวชศาสตร์ทางทะเลฯ จัดทำ	สถาบันเวชศาสตร์

DP	รายละเอียด DP สั้นๆ	กิจกรรม	หน่วยรับผิดชอบ
	สถาบันเวชศาสตร์ทางทะเล	โครงสร้างองค์กร เสนอกองทัพเรือ ๒. จัดกอง/ แผนก ให้สอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ และยุทธศาสตร์ กองทัพเรือ	ทางทะเลฯ
DP๔	จัดทำ Job Description และ Job Specification ของหน่วยงานต่าง ๆ ตาม โครงสร้างองค์กร	๑. สถาบันเวชศาสตร์ทางทะเลฯ จัดทำ Job Description และ Job Specification เสนอกองทัพเรือ	สถาบันเวชศาสตร์ ทางทะเลฯ
DP๕	จัดทำขีดสมรรถนะของ บุคลากรในหน่วยต่าง ๆ ตามโครงสร้างองค์กร	๑. จัดทำระบบขีดสมรรถนะ ๒. จัดทำขีดสมรรถนะประจำตำแหน่งงาน (technical competency)	สถาบันเวชศาสตร์ ทางทะเลฯ
DP๖	พื้นที่การเรียนรู้ภายในหน่วย และพื้นที่การเรียนรู้ร่วมกัน ของหน่วย	๑. สร้างพื้นที่การเรียนรู้ภายในสถาบันฯ ๒. สร้างพื้นที่การเรียนรู้ร่วมกันของหน่วย ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถาบันฯ	สถาบันเวชศาสตร์ ทางทะเลฯ
DP๗	ทำแผนกิจกรรมความ ร่วมมือของหน่วยงานใน รูปแบบทวิภาคีและพหุภาคี แล้วเสร็จ	กิจกรรมสร้างแผนความร่วมมือฯ	สถาบันเวชศาสตร์ ทางทะเลฯ
DP๘	แผนการฝึกด้านเวชศาสตร์ ทางทะเลแล้วเสร็จ	กิจกรรมจัดทำแผนการฝึกด้านเวชศาสตร์ ทางทะเล	สถาบันเวชศาสตร์ทาง ทะเลฯ และผู้นำหน่วย
DP๙	การฝึกปฏิบัติตามแผนแล้ว เสร็จ	AAR ภายหลังการฝึก	สถาบันเวชศาสตร์ทาง ทะเลฯ ร่วมกับหน่วยใน กองทัพเรือ
DP๑๐	แผนการเรียนรู้ภาพรวมของ สถาบันฯ กับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในและนอกกองทัพเรือ รวมถึงภายนอกประเทศแล้ว เสร็จ	๑. กิจกรรมสร้างแผนความร่วมมือฯ ระหว่างสถาบันฯ กับหน่วยงานภายใน กองทัพเรือและนอกกองทัพเรือรวมถึง ต่างประเทศ	สถาบันเวชศาสตร์ ทางทะเลฯ
DP๑๑	แผนการเรียนรู้ของหน่วย ตามพันธกิจที่หน่วยต่าง ๆ ได้รับมอบหมายแล้วเสร็จ	๑. สร้างพื้นที่การเรียนรู้ภายในหน่วย ๒. สร้างพื้นที่การเรียนรู้ร่วมกันของ หน่วย	สถาบันเวชศาสตร์ ทางทะเลฯ

DP	รายละเอียด DP สั้นๆ	กิจกรรม	หน่วยรับผิดชอบ
DP๑๒	สร้างเครือข่ายความร่วมมือและการเรียนรู้กับหน่วยงานนอกกองทัพเรือและต่างประเทศแล้วเสร็จ	กิจกรรมสร้างเครือข่ายความร่วมมือ การทำสัญญาความร่วมมือ (MOU) และการเรียนรู้กับหน่วยงานนอกกองทัพเรือ และต่างประเทศ	สถาบันเวชศาสตร์ทางทะเลและ หน่วยต่าง ๆ
DP๑๓	Regime ระเบียบข้อบังคับ กฎเกณฑ์ ภายใน และภายนอกประเทศแล้วเสร็จ	๑. การประชุมปรึกษาเพื่อให้ได้ Regime รวมถึงระเบียบข้อบังคับ กฎเกณฑ์ ภายในและภายนอกประเทศ ๒. การทำ Standard of practice	สถาบันเวชศาสตร์ทางทะเล และ หน่วยต่าง ๆ
DP๑๔	เกิดสถาบันเวชศาสตร์ทางทะเลระหว่างประเทศ	กิจกรรมการแลกเปลี่ยนในเชิงวิชาการ การบริการทางการแพทย์ และการวิจัย	สถาบันเวชศาสตร์ทางทะเลระดับประเทศและประเทศต่าง ๆ

สรุป

บทบาทงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐ ประกอบด้วย ๕ บทบาทดังนี้

(๑) วางแผน อำนาจการ ประสานงาน กำกับติดตาม และสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลทั้งในภาวะปกติ ภาวะสถานการณ์ และภาวะภัยพิบัติ

(๒) กำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐

(๓) วางแผน พัฒนา และดำเนินการด้านการรับแจ้งเหตุและส่งกลับ บริการทางการแพทย์ และการศึกษาวิจัยด้านเวชศาสตร์ทางทะเล รวมทั้งเป็นศูนย์ข้อมูลและฐานข้อมูลงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเล

(๔) สร้างเครือข่ายและประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เพื่อสร้างความร่วมมือด้านบริการทางการแพทย์และการศึกษาวิจัยด้านเวชศาสตร์ทางทะเล

(๕) วางแผน พัฒนา และดำเนินการใช้เทคโนโลยีที่ส่งเสริมงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทย

แนวทางการพัฒนางานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลจากการสังเคราะห์เอกสารและผลการสัมภาษณ์มีรายละเอียดดังนี้

(๑) จัดตั้งหน่วยงานหรือสถาบันด้านเวชศาสตร์ทางทะเลในระดับประเทศ ที่มีภารกิจรองรับแผนยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐ และปฏิบัติงานในลักษณะการเป็นหุ้นส่วนเชิงยุทธศาสตร์ (strategic partnership)

(๒) พันธกิจประกอบด้วยพันธกิจด้านการบริการทางการแพทย์ การศึกษาวิจัย การแจ้งเหตุและการส่งกลับ รวบรวมข้อมูลและจัดทำฐานข้อมูลด้านเวชศาสตร์ทางทะเล

(๓) พันธกิจด้านการบริการทางการแพทย์ ควรประกอบด้วยงานที่สำคัญตามสาขาเวชศาสตร์ทางทะเล ๕ ด้าน

(๔) พันธกิจด้านการศึกษาและการวิจัย ควรประกอบด้วยงานวิชาการ การฝึกอบรมทั้งในระดับ undergraduate โดยมีโรงเรียนที่มีหน้าที่ในการผลิตบุคลากรด้านนาวิกเวชกิจ และหลักสูตรการฝึกอบรม (training)

(๕) การเป็นองค์กรหลังสมัยใหม่ (postmodern organization) มีการสร้างเครือข่ายระหว่างประเทศในงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเล ทั้งงานที่เกี่ยวข้องกับ HADR งานด้านบริการทางการแพทย์ อุกฉินทางทะเล การส่งกลับสายแพทย์ การฝึกร่วมทางการแพทย์ทหาร งานด้านวิชาการและการวิจัย

(๖) โครงสร้างองค์กรของสถาบันเวชศาสตร์ทางทะเลแห่งประเทศไทย ควรมีโครงสร้างที่มีการทำงานในลักษณะ Strategic partnership กับคณะกรรมการ ศรชล.

บทที่ ๕

สรุป และข้อเสนอแนะ

การนำเสนอในส่วนนี้เป็นการสรุปและข้อเสนอแนะจากการวิจัย การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ศึกษาและวิเคราะห์กระบวนการในการกำหนดบทบาทและแนวทางการพัฒนางานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐

๒) เพื่อศึกษาปัญหาและสาเหตุ ของงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐ และ ๓) เพื่อเสนอแนะบทบาทและแนวทางการพัฒนางานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐ ดำเนินการวิจัยโดยการศึกษาและสังเคราะห์เอกสาร ร่วมกับการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ผู้เชี่ยวชาญมีจำนวน ๘ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบบันทึกเอกสาร และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน – ๒๘ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๖๒ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และสังเคราะห์แนวทางร่วมกันจากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์ ผลการวิจัยสรุปตามวัตถุประสงค์วิจัยดังนี้

๑. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์กระบวนการในการกำหนดบทบาทและแนวทางการพัฒนางานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐ กระบวนการในการกำหนดบทบาทและแนวทางการพัฒนางานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐ เป็นกระบวนการสังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐ ยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติ พระราชบัญญัติผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล แผนปฏิบัติการสาธารณสุขทางทะเล ๔ ปี (พ.ศ.๒๕๖๒-๒๕๖๕) รวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องร่วมกับการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการ ด้านเวชศาสตร์ทางทะเล ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ ๕ ขั้นตอน ได้แก่ ๑) กำหนดกรอบความคิดในการวิจัย ๒) ศึกษาสภาพและปัญหา ๓) กำหนดบทบาทและสร้างแนวทาง ๔) ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของบทบาทและแนวทาง และ ๕) ปรับปรุงและนำเสนอบทบาทและแนวทางที่เหมาะสม

๒. เพื่อศึกษาปัญหาและสาเหตุ ของงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐

ปัญหาและสาเหตุของงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐ คือ การดำเนินงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทย เป็นการดำเนินงานของหน่วยงานทางสุขภาพที่มีพื้นที่ใกล้ทะเล หรือมีภารกิจเพื่อตอบสนองวิสัยทัศน์ของ

กองทัพเรือ โดยผู้นำในงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลคือกรมแพทย์ทหารเรือที่มีการดำเนินงานมาอย่างต่อเนื่อง แต่การดำเนินงานในระดับประเทศ ยังไม่มีการดำเนินงานอย่างเป็นทางการ โดยปัญหาสำคัญของงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทยคือ ปัญหาด้านการขาดระบบบริการทางการแพทย์ทางทะเล การขาดโครงสร้างองค์กร และโครงสร้างพื้นฐานที่ชัดเจน ประกอบด้วย ๑) ด้านองค์ความรู้ ๒) ด้านทรัพยากร ๓) ด้านเทคโนโลยี และ ๔) ด้านแผนการดำเนินงาน

๓. เพื่อเสนอแนะบทบาทและแนวทางการพัฒนางานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐

๓.๑ บทบาทงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐

(๑) วางแผน อำนวยการ ประสานงาน กำกับติดตาม และสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลทั้งในภาวะปกติ ภาวะสถานการณ์ และภาวะภัยพิบัติ

(๒) กำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐

(๓) วางแผน พัฒนา และดำเนินการด้านการรับแจ้งเหตุและส่งกลับ บริการทางการแพทย์ และการศึกษาวิจัยด้านเวชศาสตร์ทางทะเล รวมทั้งเป็นศูนย์ข้อมูลและฐานข้อมูลงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเล

(๔) สร้างเครือข่ายและประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เพื่อสร้างความร่วมมือด้านบริการทางการแพทย์และการศึกษาวิจัยด้านเวชศาสตร์ทางทะเล

(๕) วางแผน พัฒนา และดำเนินการใช้เทคโนโลยีที่ส่งเสริมงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทย

๓.๒ แนวทางการพัฒนางานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลจากการสังเคราะห์เอกสารและผลการสัมภาษณ์ มีรายละเอียดดังนี้

๓.๒.๑ จัดตั้งหน่วยงานหรือสถาบันด้านเวชศาสตร์ทางทะเลในระดับประเทศ ที่มีการกิจกรรมรับแผนยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐ และปฏิบัติงานในลักษณะการเป็นหุ้นส่วนเชิงยุทธศาสตร์ (strategic partnership)

๓.๒.๒ พันธกิจประกอบด้วยพันธกิจด้านการบริการทางการแพทย์ การศึกษาวิจัย การแจ้งเหตุและการส่งกลับ รวบรวมข้อมูลและจัดทำฐานข้อมูลด้านเวชศาสตร์ทางทะเลโดยใช้เทคโนโลยีและดิจิทัล โดยปฏิบัติงานร่วมกับเครือข่ายภายในและภายนอกประเทศ

๓.๒.๓ พันธกิจด้านการบริการทางการแพทย์ ควรประกอบด้วยงานที่สำคัญตามสาขาเวชศาสตร์ทางทะเล ๕ ด้าน ได้แก่ งานอาชีพเวชศาสตร์ เวชศาสตร์ฉุกเฉิน เวชศาสตร์ใต้น้ำและความดัน

บรรยากาศสูง เวชศาสตร์การบิน และนาวิกเวชกิจ และควรเพิ่มงานที่จะสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ และยุทธศาสตร์กองทัพเรือ ได้แก่ เวชศาสตร์เรือดำน้ำ โดยแบ่งเป็นงานด้านการป้องกันและส่งเสริมสุขภาพ และงานด้านการดูแลรักษาและฟื้นฟูสภาพ

๓.๒.๔ พันธกิจด้านการศึกษาและการวิจัย ควรประกอบด้วยงานวิชาการ การฝึกอบรมทั้งในระดับ undergraduate โดยมีโรงเรียนที่มีหน้าที่ในการผลิตบุคลากรด้านนาวิกเวชกิจ และหลักสูตรการฝึกอบรม (training)

๓.๒.๕ การเป็นองค์กรหรือหน่วยงานสมัยใหม่ (modern organization) ที่มีการสร้างความร่วมมือในการดำเนินงานภายในหน่วยงานหรือระหว่างหน่วยงานภายในประเทศ ในปัจจุบันไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมความมั่นคงแห่งชาติจึงต้องปรับตัวให้เป็นองค์กรหลังสมัยใหม่ (postmodern organization) ซึ่งต้องสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศเพื่อประโยชน์สุขร่วมกัน ดังนั้นจึงต้องมีการสร้างเครือข่ายระหว่างประเทศในงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเล ทั้งงานที่เกี่ยวข้องกับ HADR งานด้านบริการทางการแพทย์ฉุกเฉินทางทะเล การส่งกลับสายแพทย์ การฝึกร่วมทางการแพทย์ทหาร งานด้านวิชาการและการวิจัย

๓.๒.๖ โครงสร้างองค์กรของสถาบันเวชศาสตร์ทางทะเลแห่งประเทศไทย ควรมีโครงสร้างที่มีการทำงานในลักษณะ Strategic partnership กับคณะกรรมการ ศรชล. และควรประกอบไปด้วย (๑) งานเวชกรรมทางทะเล (๒) งานบริการทางการแพทย์ โดยใช้เครือข่ายความร่วมมือกับโรงพยาบาลที่มีพื้นที่ใกล้ชายฝั่งระดับทุติยภูมิและตติยภูมิ ๒๗ แห่ง (๓) งานรับแจ้งเหตุและส่งกลับทางทะเล (๔) ศูนย์เวชศาสตร์ทางทะเลแบ่งตามพื้นที่ ๓ พื้นที่ ได้แก่ อ่าวไทยตอนบน อ่าวไทยตอนล่าง และฝั่งอันดามัน (๕) งานด้านศึกษาและวิจัยด้านเวชศาสตร์ทางทะเล (๖) ศูนย์เทคโนโลยีและดิจิทัล และ (๗) งานวิเทศสัมพันธ์

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ควรมีการจัดตั้งสถาบันเวชศาสตร์ทางทะเลโดยเป็นหน่วยงานระดับชาติ ทำงานในลักษณะ strategic partnership ดำเนินการโดยกรมแพทย์ทหารเรือร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องตามพระราชบัญญัติผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล

๒. ข้อเสนอแนะในการนำไปปฏิบัติ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อหาแนวทางในการพัฒนางานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลในระดับประเทศ โดยเสนอให้มีการจัดตั้งสถาบันเวชศาสตร์ทางทะเล แต่ยังไม่มีการศึกษารายละเอียด โครงสร้างองค์กร และจัดทำรายละเอียดงานของแต่ละกอง/ แผนก และการจัดอัตรา รวมถึงยังไม่มีกรายละเอียดตามตำแหน่งงาน (job description) และคุณสมบัติประจำตำแหน่ง (job specification)

จึงควรมีการนำผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผน การบริหารจัดการ การจัดโครงสร้างองค์กร การจัดทำแผนงานด้านบุคลากร ภายใต้สถาบันที่จัดตั้งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อจัดทำยุทธศาสตร์ของสถาบันเวชศาสตร์ทางทะเลระดับประเทศ ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.รวมทั้งแผนปฏิบัติการเพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์ที่กำหนดขึ้น

๒. ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อประเมินแนวทางการพัฒนางานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศที่พัฒนาขึ้น

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

ชนวัฒน์ ศุภนิตยานนท์. เวชศาสตร์ทางทะเล. กรุงเทพฯ : กรมแพทย์ทหารเรือ, ๒๕๕๗.

รพีพรรณ สุวรรณรัฐโชติ และคณะ. สังคมวิทยา. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๕๐.

ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. ความเป็นผู้บริหารมืออาชีพ : แนวคิดและปฏิบัติการ กรณีผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษา. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, ๒๕๕๔.

วิทยา ชาติบัญชาชัย. หลักการพัฒนาระบบบริการการแพทย์ฉุกเฉิน. กรุงเทพฯ: สำนักงานระบบบริการการแพทย์ฉุกเฉิน กระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๕๑.

ฐิรวุฒิ เสนาคำ. มานุษยวิทยาข้ามพรมแดน = Transnational anthropology. นนทบุรี: วัฒนธรรมศึกษา, ๒๕๕๙.

วารสารและหนังสือพิมพ์

ชนวัฒน์ ศุภนิตยานนท์. “เวชศาสตร์ทางทะเลเพื่อความเป็นเลิศ” ,วารสารแพทยนาวิ. ปีที่ ๕๓ (๔), มกราคม – เมษายน ๒๕๕๔ หน้า ๓.

ชนวัฒน์ ศุภนิตยานนท์ และธนชวัฒน์ ชัยกุล. “บทนำเวชศาสตร์ทางทะเล” ,วารสารแพทยนาวิ. ปีที่ ๕๑ (๑), มกราคม – เมษายน ๒๕๕๗ หน้า ๑๗-๒๕.

วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย เอกสารวิจัย

จุฑามาศ ศรีศิริพรพันธ์. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานองค์การบริหารส่วนตำบลกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลคลองขุด อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา”. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขานโยบายสาธารณะ, มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๘.

จุมพล ลุมพิกานนท์. “ยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลในทศวรรษหน้า (พ.ศ.๒๕๕๕-๒๕๖๔)”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๕.

ทวีชัย บุญอนันต์. “การพัฒนากองทัพเรือสู่การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๔.

เผติมศักดิ์ จารยะพันธุ์ และคณะ. “โครงการสถานการณ์ปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตของประเทศไทยกับการใช้ทะเลอย่างยั่งยืน”. รายงานการวิจัย, สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๕๐.

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

ประเสริฐ ปอนถิ่น. “บทบาทพระธรรมจาริกในการสังคมสงเคราะห์ชุมชนบนพื้นที่สูง”. (Online), เข้าถึงได้จาก: http://qa.cmmcu.com/UserFiles/files/SAR2551/4/4_4-14.pdf, ๑๐ เม.ย.๒๕๖๒.

ราชกิจจานุเบกษา. “พระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ.๒๕๖๒”. (Online). เข้าถึงได้จาก: <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2562/A/030/T0001.PDF>, ๑๓ พ.ค. ๒๕๖๒

ราชกิจจานุเบกษา. “ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐”. (Online). เข้าถึงได้จาก: http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/A/082/T_0001.PDF, ๑๕ พ.ค. ๒๕๖๒.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นาวาเอก ผนัฐ อิศรางกูร ณ อยุธยา
วัน เดือน ปี เกิด	๑๓ มกราคม ๒๕๐๗
การศึกษา	มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา แพทยศาสตร์บัณฑิต วิทยาลัยแพทยศาสตร์พระมงกุฎเกล้า แพทย์ผู้เชี่ยวชาญ สาขาศัลยศาสตร์ทั่วไป โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า เสนาธิการทหารเรือรุ่นที่ 54 วิทยาลัยการทัพเรือ รุ่นที่ 43
ประวัติการทำงานโดยย่อ	ผบ.ร้อย พ.กจต. ศัลยแพทย์ รพ.สมเด็จพระปิ่นเกล้า กำลังพลชุดรับเรือ เรือหลวงตากสิน นายทหารฝ่ายอำนวยการ บก.กรมแพทย์ทหารเรือ ผอ.กองเวชกรรมป้องกัน กรมแพทย์ทหารเรือ ผอ.กองการศึกษา กรมแพทย์ทหารเรือ ผอ.กองส่งกำลังสายแพทย์ กรมแพทย์ทหารเรือ หัวหน้านายทหาร ฝ่ายอำนวยการ บก.กรมแพทย์ทหารเรือ รอง ผอ.รพ.สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ กรมแพทย์ทหารเรือ แพทย์ผู้ชำนาญการ บก.กรมแพทย์ทหารเรือ
ตำแหน่งปัจจุบัน	แพทย์ผู้ชำนาญการ บก.พร.

สรุปย่อ

ลักษณะวิชาสังคมจิตวิทยา

เรื่อง บทบาทและแนวทางการพัฒนางานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศที่สอดคล้อง
กับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580

ผู้วิจัย นาวาเอก ญัฐ อิศรางกูร ณ อยุธยา

หลักสูตรรพอ. รุ่นที่ 61

ตำแหน่งแพทย์ผู้ชำนาญการ กองบังคับการ กรมแพทย์ทหารเรือ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วิสัยทัศน์ประเทศไทยตามยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580 คือ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อสนองต่อต่อ ผลประโยชน์แห่งชาติในด้านผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล ประเทศไทยเป็นพื้นที่สำคัญในการเชื่อมโยง เส้นทางระบบคมนาคมการขนส่งและโลจิสติกส์ เนื่องจากมีอาณาเขตทางทะเลของประเทศทั้งด้านฝั่งตะวันตกติด ทะเลอันดามันและด้านฝั่งตะวันออกติดทะเลอ่าวไทย มีทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลที่มีปริมาณและมีความ อุดมสมบูรณ์มากเป็นอันดับต้น ๆ ภายในภูมิภาค ผลประโยชน์ทางทะเลของประเทศไทยมีไม่ต่ำกว่า 91,660.28 ล้านบาทต่อปีซึ่งในปัจจุบันมีการจัดตั้งศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) ตาม พรบ. การรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล มีฐานะเป็นส่วนราชการรูปแบบเฉพาะ สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี มี อำนาจหน้าที่และรับผิดชอบเกี่ยวกับการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลบทบาทหน้าที่ในการรักษา ผลประโยชน์ของชาติทางทะเลโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการช่วยเหลือประชาชนและผู้ประสบภัยทางทะเล ได้แก่ การรักษาความปลอดภัยทางน้ำในทะเล และการช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยพิบัติต่าง ๆ ในทะเล

งานเวชศาสตร์ทางทะเล (Maritime Medicine) จึงเป็นงานที่สำคัญอย่างยิ่งทั้งทางตรงและ ทางอ้อมในการร่วมสนับสนุนการดำเนินงานตามพันธกิจอื่นในการรักษาความมั่นคงและการรักษาผลประโยชน์ แห่งชาติทางทะเล เป็นศาสตร์ที่ครอบคลุมถึงการดูแลภาวะทางสุขภาพของกิจกรรมทางทะเลในภาพรวม ทั้งหมด เช่น กฎหมายทางทะเล งานพาณิชย์นาวี การขนส่งสินค้าทางทะเล งานนอกชายฝั่งและแท่นขุดเจาะ การเดินทางและท่องเที่ยวทางทะเล งานค้นหา ช่วยเหลือและการประสานการส่งกลับ อุบัติภัยหมู่ทางทะเล การกีฬาทางน้ำ กิจกรรมการดำน้ำ และรวมถึงกิจกรรมการแพทย์ของกองทัพเรือและเรือดำน้ำ ซึ่งมีขอบเขต งานที่เกี่ยวข้อง 5 ด้าน ได้แก่ 1) อาชีวเวชศาสตร์ (Occupational medicine) 2) เวชศาสตร์ฉุกเฉิน (Emergency medicine) 3) เวชศาสตร์ใต้น้ำและความดันบรรยากาศสูง (Underwater and hyperbaric medicine) 4) เวชศาสตร์การบิน (Aviation medicine) และ 5) นาวิกเวชกิจ (Naval medicine) ปัจจุบันมี หน่วยงานที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับเวชศาสตร์ทางทะเล เช่นกรมแพทย์ทหารเรือ สมาคมเวชศาสตร์ป้องกันแห่ง ประเทศไทยและการดำเนินงานของโรงพยาบาลที่อยู่ใกล้ชายฝั่งทะเลแต่ในระดับประเทศยังไม่มีหน่วยงานและ

แนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจนในงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเล แม้จะมีการตั้งศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) ก็ตาม

ด้วยความสำคัญดังกล่าวจึงควรมีการศึกษาวิจัยบทบาทและแนวทางการพัฒนางานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580 เพื่อให้งานเวชศาสตร์ทางทะเลมีโครงสร้าง แผนงาน และแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจนทั้งในระดับประเทศ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเป็นการสร้างองค์ความรู้ด้านเวชศาสตร์ทางทะเลเพื่อสนับสนุนการรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์กระบวนการในการกำหนดบทบาทและแนวทางการพัฒนางานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580
2. เพื่อศึกษาปัญหาและสาเหตุ ของงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580
3. เพื่อเสนอแนะบทบาทและแนวทางการพัฒนางานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. เน้นการวิจัยเฉพาะกระบวนการและรูปแบบการกำหนดบทบาทและแนวทางการพัฒนางานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580 ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง
2. การกำหนดบทบาทและโครงสร้างของหน่วยรับผิดชอบหลัก จะเป็นการเสนอโครงสร้างและหลักการเท่านั้น ไม่พิจารณาลึกในรายละเอียดของผังการจัดหน่วยและอัตราการบรรจุกำลังพล

2. ขอบเขตด้านระยะเวลา

การดำเนินการเป็นการกำหนดบทบาทและแนวทางการพัฒนางานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580 ซึ่งเป็นการดำเนินการในระยะ 5 ปี (พ.ศ.2563-2567)

3. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทยและกองทัพเรือได้แก่ 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล จำนวน 1 คน 2) อาจารย์แพทย์/ ผู้บริหาร สาขาเวชศาสตร์ทางทะเล ของกรมแพทย์ทหารเรือ จำนวน 2 คน 3) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากหน่วยงานนอกกองทัพเรือ จำนวน 1 คน 3) แพทย์ผู้เชี่ยวชาญสาขาอาชีพเวชศาสตร์ จำนวน 1 คน 4) แพทย์

ผู้เชี่ยวชาญสาขาเวชศาสตร์ความกดดันบรรยากาศสูง จำนวน 1 คน5) แพทย์ผู้เชี่ยวชาญสาขาเวชศาสตร์การบิน จำนวน 1 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาวิเคราะห์บทบาท กระบวนการ และแนวทางการพัฒนางานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580 ของประเทศไทย และต่างประเทศ ร่วมกับการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้ได้แนวทางในการกำหนดบทบาทและแนวทางการพัฒนางานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580 โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การเก็บข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญในงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเล จำนวน 8 คน ระหว่างวันที่ 18 เมษายน - 28 พฤษภาคม 2562
2. การเก็บข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ การศึกษาและวิเคราะห์ บทบาท กระบวนการและแนวทางการพัฒนางานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และศึกษาจากองค์กรทั้งในประเทศและต่างประเทศที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best practice)
3. วิเคราะห์ข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
4. สังเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ได้บทบาท แนวทาง และข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนางานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580

ผลการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์กระบวนการในการกำหนดบทบาทและแนวทางการพัฒนางานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580

กระบวนการในการกำหนดบทบาทและแนวทางการพัฒนางานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580 เป็นกระบวนการสังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580 ยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติ พระราชบัญญัติผลประโยชน์แห่งชาติ ทางทะเล แผนปฏิบัติการสาธารณสุขทางทะเล 4 ปี (พ.ศ.2562-2565) รวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องร่วมกับการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการ ด้านเวชศาสตร์ทางทะเลบทบาทที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 6 ด้านได้แก่ (1) ด้านความมั่นคง (2) ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน (3) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ (4) ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม (5) ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และ (6) ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐและวิเคราะห์ตามประเด็นเร่งด่วน 5 ปีแรกของยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งแบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ (1) การแก้ไขปัญหาพื้นฐานของประเทศ (2) การดูแลยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สูงขึ้น (3) การรองรับการเติบโตอย่างเป็นระบบและยั่งยืน และ (4) การสร้างรายได้ให้กับประเทศบทบาทจึงควรประกอบด้วยการจัดตั้ง

หน่วยงานที่ปฏิบัติงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลระดับประเทศ การบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขทางทะเล การป้องกันและส่งเสริมสุขภาพ การประสานและส่งกลับเมื่อเกิดเหตุ การศึกษา ฝึกอบรมและการวิจัย การเป็นศูนย์รวมข้อมูลด้านเวชศาสตร์ทางทะเล การสร้างเครือข่ายภายในและภายนอกประเทศ ส่งเสริมการท่องเที่ยว และส่งเสริมเศรษฐกิจของประเทศรายละเอียดดังตาราง 1

ตาราง 1 การวิเคราะห์บทบาทงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลตามยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580 และประเด็นเร่งด่วน 5 ปีแรก

บทบาทงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเล	ประเด็นยุทธศาสตร์					
	ด้านความมั่นคง	ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน	ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์	ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม	ด้านการสร้างคุณภาพชีวิต	ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ
1. การจัดตั้งสถาบันเวชศาสตร์ทางทะเล	√√	√o	√	√		√√
2. การบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขทางทะเล						
2.1 เวชศาสตร์ใต้น้ำ	√	√o	√	√o		
2.2 เวชศาสตร์การบิน	√		√	√o		
2.3 เวชศาสตร์เรือดำน้ำ	√		√	√o		
2.4 เวชศาสตร์ฉกฉิน		√o	√	√o		
3. การป้องกันและส่งเสริมสุขภาพ (เวชกรรมทางทะเล)						
3.1 อาชีวเวชศาสตร์					√o	
3.2 การตรวจสุขภาพผู้ปฏิบัติงานในเรือ		√o				
4. การประสานและส่งกลับเมื่อเกิดเหตุ		√o				
5. การศึกษาและการฝึกอบรม			√o			
6. วิจัยด้านเวชศาสตร์ทางทะเล			√o□o			√
7. ศูนย์รวมข้อมูลด้านสุขภาพทางทะเล		√□				
8. สร้างเครือข่ายภายในและภายนอกประเทศ		√□				
9. ส่งเสริมการท่องเที่ยว		√o				
10. ส่งเสริมเศรษฐกิจของประเทศ		√o				

หมายเหตุ : ประเด็นเร่งด่วน 5 ปีแรก √ การแก้ไขปัญหาพื้นฐานของประเทศ, o การดูแลยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สูงขึ้น, □ การรองรับการเติบโตอย่างเป็นระบบและยั่งยืน และ o การสร้างรายได้ให้กับประเทศ

2. เพื่อศึกษาปัญหาและสาเหตุของงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580

ปัญหาและสาเหตุของงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580 คือ การดำเนินงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทย เป็นการดำเนินงานของ

หน่วยงานทางสุขภาพที่มีพื้นที่ใกล้ทะเล หรือมีภารกิจเพื่อตอบสนองวิสัยทัศน์ของกองทัพเรือ โดยผู้นำในงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลคือกรมแพทย์ทหารเรือที่มีการดำเนินงานมาอย่างต่อเนื่อง แต่การดำเนินงานในระดับประเทศ ยังไม่มีการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม โดยปัญหาสำคัญของงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทยคือ ปัญหาด้านการขาดระบบบริการทางการแพทย์ทางทะเล การขาดโครงสร้างองค์กร และโครงสร้างพื้นฐานที่ชัดเจน ประกอบด้วย 1) ด้านองค์ความรู้ 2) ด้านทรัพยากร 3) ด้านเทคโนโลยี และ 4) ด้านแผนการดำเนินงาน

3. เพื่อเสนอแนะบทบาทและแนวทางการพัฒนางานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580

3.1บทบาทงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทย ซึ่งควรเป็นบทบาทของหน่วยงานหรือสถาบันที่จัดตั้งอย่างเป็นทางการในระดับประเทศ มีดังนี้

(1) วางแผน อำนวยการ ประสานงาน กำกับติดตาม และสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลทั้งในภาวะปกติ ภาวะสถานการณ์ และภาวะภัยพิบัติ

(2) กำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580

(3) วางแผน พัฒนา และดำเนินการด้านการรับแจ้งเหตุและส่งกลับ บริการทางการแพทย์ และการศึกษาวิจัยด้านเวชศาสตร์ทางทะเลรวมทั้งเป็นศูนย์ข้อมูลและฐานข้อมูลงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเล

(4) สร้างเครือข่ายและประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เพื่อสร้างความร่วมมือด้านบริการทางการแพทย์และการศึกษาวิจัยด้านเวชศาสตร์ทางทะเล

(5) วางแผน พัฒนา และดำเนินการใช้เทคโนโลยีที่ส่งเสริมงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทย

3.2แนวทางการพัฒนางานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลจากการสังเคราะห์เอกสารและผลการสัมภาษณ์ มีรายละเอียดดังนี้

3.2.1 จัดตั้งหน่วยงานหรือสถาบันด้านเวชศาสตร์ทางทะเลในระดับประเทศ ที่มีภารกิจรองรับแผนยุทธศาสตร์ชาติพ.ศ.2561-2580และปฏิบัติงานในลักษณะการเป็นหุ้นส่วนเชิงยุทธศาสตร์ (strategic partnership)

3.2.2 พันธกิจประกอบด้วยพันธกิจด้านการบริการทางการแพทย์ การศึกษาวิจัย การแจ้งเหตุและการส่งกลับ รวบรวมข้อมูลและจัดทำฐานข้อมูลด้านเวชศาสตร์ทางทะเลโดยใช้เทคโนโลยีและดิจิทัล โดยปฏิบัติงานร่วมกับเครือข่ายภายในและภายนอกประเทศ

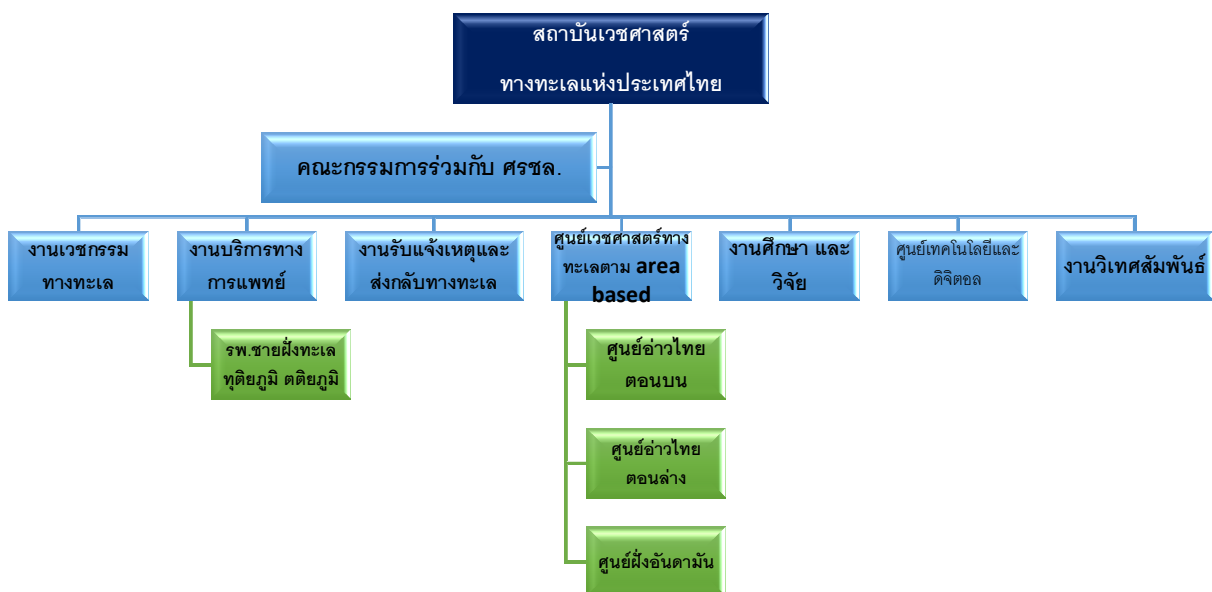
3.2.3 พันธกิจด้านการบริการทางการแพทย์ ควรประกอบด้วยงานที่สำคัญตามสาขาเวชศาสตร์ทางทะเล 5 ด้าน ได้แก่ งานอาชีพเวชศาสตร์ เวชศาสตร์ฉุกเฉิน เวชศาสตร์ใต้น้ำและความดันบรรยากาศสูง เวชศาสตร์การบิน และนาวิกเวชกิจ และควรเพิ่มงานที่จะสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและยุทธศาสตร์กองทัพเรือ

ได้แก่ เวชศาสตร์เรือดำน้ำ โดยแบ่งเป็นงานด้านการป้องกันและส่งเสริมสุขภาพ และงานด้านการดูแลรักษา และฟื้นฟูสภาพ

3.2.4 พันธกิจด้านการศึกษาและการวิจัย ควรประกอบด้วยงานวิชาการ การฝึกอบรมทั้งในระดับ undergraduate โดยมีโรงเรียนที่มีหน้าที่ในการผลิตบุคลากรด้านนาวิกเวชกิจ และหลักสูตรการฝึกอบรม (training)

3.2.5 การเป็นองค์กรหรือหน่วยงานสมัยใหม่ (modern organization) ที่มีการสร้างความร่วมมือในการดำเนินงานภายในหน่วยงานหรือระหว่างหน่วยงานภายในประเทศ ในปัจจุบันไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมความมั่นคงแห่งชาติจึงต้องปรับตัวให้เป็นองค์กรหลังสมัยใหม่ (postmodern organization) ซึ่งต้องสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศเพื่อประโยชน์สุขร่วมกัน ดังนั้นจึงต้องมีการสร้างเครือข่ายระหว่างประเทศในงานด้านเวชศาสตร์ทางทะเล ทั้งงานที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และการบรรเทาภัยพิบัติ (HADR)งานด้านบริการทางการแพทย์ฉุกเฉินทางทะเล การส่งกลับสายแพทย์ การฝึก ร่วมทางการแพทย์ทหาร งานด้านวิชาการและการวิจัย

3.2.7 โครงสร้างองค์กรของสถาบันเวชศาสตร์ทางทะเลแห่งประเทศไทย ควรมีโครงสร้างที่มีการทำงานในลักษณะ Strategic partnership กับคณะกรรมการ ศรชล. และควรประกอบไปด้วย (1) งานเวชกรรมทางทะเล (2) งานบริการทางการแพทย์ โดยใช้เครือข่ายความร่วมมือกับโรงพยาบาลที่มีพื้นที่ใกล้ชายฝั่ง ระดับทุติยภูมิและตติยภูมิ 27 แห่ง (3) งานรับแจ้งเหตุและส่งกลับทางทะเล (4) ศูนย์เวชศาสตร์ทางทะเลแบ่งตามพื้นที่ 3 พื้นที่ ได้แก่ อ่าวไทยตอนบน อ่าวไทยตอนล่าง และฝั่งอันดามัน (5) งานด้านศึกษาและวิจัยด้านเวชศาสตร์ทางทะเล (6) ศูนย์เทคโนโลยีและดิจิทัล และ (7) งานวิเทศสัมพันธ์ มีองค์ประกอบดังนี้

แผนภาพ 1 โครงสร้างสถาบันเวชศาสตร์ทางทะเลแห่งประเทศไทย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ข้อเสนอเชิงนโยบาย

1.1 ควรมีการจัดตั้งสถาบันเวชศาสตร์ทางทะเลโดยเป็นหน่วยงานระดับชาติ ทำงานในลักษณะ strategic partnership ดำเนินการโดยกรมแพทยทหารเรือร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง ตามพระราชบัญญัติผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล

2. ข้อเสนอในการนำไปปฏิบัติ

2.1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อหาแนวทางในการพัฒนางานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลในระดับประเทศ โดยเสนอให้มีการจัดตั้งสถาบันเวชศาสตร์ทางทะเล แต่ยังไม่มีการศึกษารายละเอียดโครงสร้างองค์กร และจัดทำรายละเอียดงานของแต่ละกอง/ แผนก และการจัดอัตรา รวมถึงยังไม่มีกรายละเอียดตามตำแหน่งงาน (job description) และคุณสมบัติประจำตำแหน่ง (job specification) จึงควรมีการนำผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผน การบริหารจัดการ การจัดโครงสร้างองค์กร การจัดทำแผนงานด้านบุคลากร ภายใต้สถาบันที่จัดตั้งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อจัดทำยุทธศาสตร์ของสถาบันเวชศาสตร์ทางทะเลระดับประเทศ ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.รวมทั้งแผนปฏิบัติการเพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์ที่กำหนดขึ้น

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อประเมินแนวทางการพัฒนางานด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศที่พัฒนาขึ้น

ผนวก
รายนามผู้เชี่ยวชาญที่ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์

1. พล.ร.อ.จุมพล	ลุมพิกานนท์	ผู้เชี่ยวชาญด้านการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล (อดีตรองปลัดกระทรวงกลาโหม)
2. พล.ร.ท.สุริยา	ณ นคร	ผู้บริหารสาขาเวชศาสตร์ทางทะเล (อดีตเจ้ากรมแพทย์ทหารเรือ)
3. พล.ร.ท.คณิน	ชุมวรฐายี	ผู้บริหารสาขาเวชศาสตร์ทางทะเล(อดีตเจ้ากรมแพทย์ทหารเรือ)
4. น.อ.ธนวัฒน์	ชัยกุล	แพทย์ผู้เชี่ยวชาญสาขาเวชศาสตร์ความกดดันบรรยากาศสูง
5. น.อ.พิสิทธิ์	เจริญยิ่ง	ผู้เชี่ยวชาญด้านสาธารณสุขทางทะเล
6. น.อ.เสฏฐศิริ	แสงสุวรรณ	แพทย์ผู้เชี่ยวชาญสาขาอาชีพเวชศาสตร์
7. นาย วิทยา	ยาม่วง	ผู้ตรวจราชการ กระทรวงคมนาคม (ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากหน่วยงานนอกกองทัพเรือ)